

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

ΑΡΓΥΡΟΥΝ
ΙΩΒΗΛΑΙΟΝ
1956 - 1980

ΕΤΟΣ 25ον

ΤΕΥΧΟΣ 140

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1980

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα βήματα στὸν Ἀποκρυφισμὸ	100
G. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	20
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	50
»	Αἱ βαθύτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς	50
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	80
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	80
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
An. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα — Γιόγκα	100
J.J. van der Leeuw	Θεοὶ σὲ ἐξορία	50
Βενετοῦ — Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	50
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.	
Ἄντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι	250
»	● ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριον ἑνὸς Μύστου	250
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	100
K. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 50, δεμ.	100
»	Μ ε λ ε τ ῆ μ α τ α ἄδ. 150, δεμ.	200
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 150, δεμ.	200
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	200
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Α' ἄδ. 150, δεμ.	200
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β!	150
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισιναμοῦρτι	150
»	Ἄ Ἠ σ ο ῦ ς	100
»	Ἄ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	50
»	«Ἄγνωστω Θεῶ»	20
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὁμιλίαι εἰς Α'	50
»	Μεγάλαι πράξεις στὴν ἱστορία τῶν Ἑλλήνων	250
Πίναξ	Αἰώνιος Δείπνος	30
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956 - 58, 1959 - 61, 1962 - 65, ἑκάστη χρυσ.		250
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		200
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 76, ἕκαστος		150
Τόμοι χαρτόδετοι 1977 - 79 »		200

Ἀποστέλλαιε τὸ ἀντίτιμον διὰ τὸ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 100

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 60

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 300. Ἐξωτερ. \$ 10, Ἀεροπ. \$ 15

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122
Τηλ. 32.46.837

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητής ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 25ον ♦ Νοέμβριος — Δεκέμβριος 1980 ♦ ΤΕΥΧΟΣ 140

Η ΘΕΙΑ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΔΙΑΔΕΞΗ ΣΤΗ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Τῆς Ἄντας ΜΠΡΟΥΜΗ

Μέσα στή ροή τῆς ζωῆς, ἐπιναλαμβάνονται συνεχῶς φαινόμενα καί γεγονότα, πού, μέ τό νά εἶναι ἀκριβῶς συνηθισμένα, ἔχουν πάψει πιά νά ἔχουν, γιά μᾶς, τήν ἀρχική τους σημασία.

Κάθε μέρα, ὁ ἥλιος ἀνατέλλει· καί δύει, τ' ἄνθος δένεται σέ καρπό, ὁ χτύπος τῆς καρδιάς τροφοδοτεῖ τά σῶματα μέ ζωή... Ποιός ὅμως, τήν ὥρα τῆς ἀνατολῆς, διακόπτει τή δουλειά ἢ τόν ὕπνο του γιά ν' ἀπολαύσει τό θαυμάσιο φαινόμενο; Ποιός παίρνει στά χέρια του τό λουλούδι, τό λεμόνι, τό ἔντομο, γιά νά παρατηρήσει μέ πόση μαεστρία τά ἔχει ὀργανώσει ἡ Φύση; Ποιός συνειδητοποιεῖ τήν τελειότητα τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος μέ-

σα του;

Ἄν' αὐτά ὅμως εἶναι θαύματα! Ἀ ὅ τ ἄ εἶναι: τά πραγματικά θαύματα, πού ξεπερνοῦν σέ φαντασία τά πιά καταπληκτικά παραμύθια! Ἐμεῖς ὅμως, ἢ δέν ἔχομε «καιρό γιά χάσιμο», ἢ, ἐπειδή τά ξέρομε ὅλα, τά εἶδαμε, τά εἶπαμε τόσες φορές, τραβάμε βιαστικά πάρα κάτω, σέ κάποια πιά σπουδαία δουλειά...

Σήμερα, θά σᾶς κάνω μιὰ πρόταση: Νά σταθοῦμε, μιὰ στιγμή, μπρός στό φαινόμενο πού λέγεται «γέννησις» — ἓνα θεῖο, ἀλήθεια, φαινόμενο — γιά νά τό ὑμνήσουμε, ἀφήνοντας τήν φαντασία μας ἐλεύθερη, νά μᾶς ὀδηγήσει: σέ μιὰ ὄνειροπόλησι πού, ἴσως, μᾶς βγάλεῖ ἀπό τά καθιε-

ρωμένα πλαίσια μιᾶς φιλοσοφικής ἢ ἐπιστημονικῆς ὁμιλίας.

* * *

Ἄλλά, τί εἶναι γέννησις;

Ἡ παραγωγή ἑνὸς νέου στοιχείου (ἄτομο, μονάς, μόριο, κόσμος, ἀδιάφορο) ἀπὸ τὴν ἑνωσι δύο ἄλλων.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν γέννησι τοῦ Κόσμου, τὴν Γένεσι τῆς Βίβλου, τὴν Δημιουργία.

Δημιουργία, Γένεσις, Γέννησις!

Θαυμάσια φαινόμενα τῆς ζωῆς τοῦ Σύμπαντος, ἀσύλληπτα στὴν ἀνθρώπινη διάνοια! «... καὶ σκότος ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Ἀβύσσου... καὶ πνεῦμα θεῖον ἐφέρετο ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Γενηθήτω Φῶς!» (Γένεσις κεφ. α΄.).

«... Χάος ἦν καὶ Νύξ, Ἐρεθός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς... Καὶ ἡ Νύξ ἡ μελανόπτερος ἔτεκεν ὠόν, ἐξ οὗ, περιτελλομέναις ὤραις ἐβλάστησεν ὁ Ἔρως... οὗτος δέ, χάει περὶθεντι μιγεὺς ἐνεόστεισεν γένος ἡμέτερον καὶ πρῶτον ἀνήγαγεν εἰς φῶς» (Ὀρφικά.)

Κάπου, κάποτε, ἔξω τόπου καὶ χρόνου, ἐνώνεται γιὰ πρώτη φορά τὸ θεῖο ζεῦγος τῶν κοσμογονικῶν οὐσιῶν καί, μέσα σὲ μιὰ ἀστραπή ἀπὸ φῶς, γεννιέται ἕνα ἀστέρι!

Πάνω σ' αὐτὸ τ' ἀστέρι, θὰ ξετυλιχθεῖ ὁλόκληρη ἡ Γένεσις, ἡ διαδοχικὴ ἐμφάνιση, δηλαδή ἀπὸ τίς μορφές καὶ τίς καταστάσεις, ποὺ παρουσιάζει ἡ ἐξέλιξη τοῦ Κόσμου... Σὲ κάθε παλμὸ τῆς κινήσεως τοῦ ἀπείρου, στὸν ὁποῖο ἐμεῖς δίνουμε τὴν ἔννοια τοῦ χρόνου, ἕνας κόσμος ἔρ-

χεται στὴ ζωή... Κόσμος ἀσύλληπτος σὲ δυναμικότητα! Κόσμος ἀπεριόριστος σὲ αἰωνιότητα! Τὸ σκοτεινὸ τιτανικὸ τοῦ δίνει τὴν ὑλικὴ ὑπόσταση, αὐτὸν τὸν συσπειρώνει σὲ ὄγκο καὶ τὸν δεσμεύει σὲ χῶρο καὶ μέσα στὸ τιτανικὸ, τὴν «μελανόπτερο Νύκτα», τὸ θεῖο Διονυσιακὸ, ὁ «Χρυσόπτερος Ἐρως», γεννᾷ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἀνυψώνει πρὸς τὴν ἰσχὺ καὶ τὸ κάλλος!

«... συμμιγνυμένων δ' ἐτέρων ἐτέροις γέμετ' Οὐρανός, Ὀκεανός τε καὶ Γῆ, πάντων τε θεῶν μακάρων γένος ἄφθιτον.»

* * *

Πῶς μπορεῖ ὁ θνητὸς νὰ συλλάβει τὴν εἰκόνα τῆς Δημιουργίας σ' ὅλη τῆς τῆ μεγαλοπρέπειας;

Ἡ ἀνατολή τοῦ Ἥλιου μᾶς δίνει μιὰ ἀμυδρὴ, ἀλλὰ αἰσθητὴ ἐντύπωση τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς, μὲ τὸ φῶς ποὺ ζωντανεύει τὰ πάντα... Ἄν τὸ φαινόμενο αὐτὸ γεμίζει τὴν ψυχὴ μας δέος καὶ εὐγνωμοσύνη, τί θὰ νοιώθαμε ἄρα γε, ἂν μπορούσαμε ν' ἀντιληφθοῦμε τὴν δημιουργία ἑνὸς κόσμου τοῦ ἀπείρου; Ἄν μπορούσαμε νὰ νοιώσουμε, μὲ τίς αἰσθήσεις καὶ τὴ σκέψη μας, ὅλες τίς φάσεις τῆς γενέσεως, ἀπὸ τίς ὁποῖες περάσαμε καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι; Ἄν μπορούσαμε νὰ αἰσθανθοῦμε τὸ μεγαλεῖο τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου; Ἄν μπορούσαμε νὰ θυμηθοῦμε τοὺς φρικτοὺς ἀγῶνες τῆς Γῆς, ὥσπου νὰ γεννηθεῖ ἡ πρώτη ψυχὴ, ἢ, νὰ ἐλευθερωθεῖ ἡ πρώτη ψυχὴ; Ποιὰ ἄρα γε συναισθήματα θὰ πλημμύριζαν τὸ εἶναι μας; Ποιὸ δέος, τί θαυμασμὸς καὶ πόση εὐ-

γνωμοσύνη; ΩΗ ἐμφάνισή τῆς ψυχῆς κι' ἀργότερα, τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀνοίγει ἓνα νέο στάδιο δημιουργίας.

* * *

Μέσα στήν «δλόμαυρη νύχτα τοῦ χειμῶνα, γεννιέται τὸ θεῖο βρέφος.»

Ἄστρον λαμπρὸν φωτίζει τὸ λίκνο του, κι' οἱ Μάγοι τοῦ φέρουν μύρο καὶ χρυσάφι ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Τὰ ζῶα γύρω του, σκύβουν τὸ κεφάλι καὶ προσκυνοῦν οἱ βοσκοί... Ἡ Μητέρα ἀγκαλιάζει μὲ στοργή κι' ὑπερηφάνεια τὸ παιδί της, τὸν θεῖο καρπὸ τ' Οὐρανοῦ!

Τὸ θεῖο βρέφος, ποῦ ἡ Γῆ δέχεται μὲ τόση χαρά, μπορούμε νὰ τὸ παρομοιάσουμε μὲ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, τὴν ψυχὴ μας!

Μόλις γεννηθεῖ μέσα στὴ νύχτα τοῦ κορμινοῦ, ἄστρο λαμπρὸ τὴν ὀδηγεῖ: τὸ ἄστρο τῆς Εἰμαρμένης, ἡ οὐράνια δικαιοσύνη!

Οἱ Μάγοι τοῦ χάρισαν πολὺτιμα δῶρα, ναί! Ἡ πείρα τῶν αἰῶνων ποῦ διάδθηκαν, ἡ σοφία, τ' ἀγαθὰ τῆς ζωῆς βρίσκονται στὰ πόδια του, καὶ τὸ βρέφος ἀπλώνει τὰ χεράκια του πρὸς αὐτά, γιὰ τὸ ἀνήκουν.

Γι' αὐτὸ ἐργάστηκαν οἱ Μάγοι: ἐπὶ αἰῶνες, εἶναι δική του κληρονομιά ἡ γνώση, ἡ ἀρετή, ἡ λύτρωση... θὰ τὰ φθάσει ὅλα μιὰ μέρα, γιὰ τὴν ζωὴ θὰ τοῦ δώσει καιρὸ νὰ μεγαλώσει, ὥστε νὰ τ' ἀδράξει γερὰ μέσα στὴν καρδιά του, καὶ νὰ τὰ κάνει ὅλα δικά του, γιὰ τὴν αἰωνιότητα. Γύρω του, τὰ ζῶα νοιώθουν τὴν ὑπεροχὴ του. Σκύβουν ταπεινὰ τὸ κεφάλι πρὸς τὴ γῆ, ποῦ τὰ γέννησε, ζητώντας ἀπ' αὐτόν, τὸν

γόνον τ' Οὐρανοῦ, στοργὴ καὶ συμπόνια.

Ἡ Φύσις, ἡ θεία Μάνα, ἀγκαλιάζει τὸ παιδί της μ' ὅλη της τὴν ἀγάπη καὶ χαμογελαῖα δακρῦζοντας, γιὰ τὴν ξέρεي πὼς πολλὰ φορὲς θὰ τὸ δεῖ νὰ πλανιέται: στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Ἄδου, νὰ κινδυνεύει, νὰ χάνεται, νὰ βασανίζεται... μὰ χαμογελαῖα γλυκά, γιὰ τὴν ξέρει, πὼς ὅ,τι καὶ νὰ κάνει, στὴ δική της ἀγκαλιά θὰ γυρίσει πάλι, καὶ πάλι: τὸ ἄστρο τὸ λαμπρὸ θὰ ὀδηγήσει τὰ βήματά του πρὸς τὸν οὐράνιο Πατέρα.

Ὅταν βλέπετε νὰ γεννιέται ἓνα παιδί ἀνθρώπου, πλούσιο ἢ φτωχό, δικό ἢ ξένο, ὁμορφο, ἄσχημο, ἀδιάφορο, νὰ λέτε: Ἐνα θεῖο βρέφος ἦρθε σήμερα στὸν κόσμον μας, ἄς προσκυνήσωμε! Ἄν εἶναι ἄρρωστο, θὰ γιάνει. Ἄν εἶναι κακό, ἡ μάνα του θὰ τὸ μερέψει. Μ' ἂν εἶναι ὁμορφο καὶ καλό, δική μας θὰ ἴναι: ἡ καλωσύνη κι' ὁμορφιά του... γιὰ τὴν κάθε παιδί εἶναι παιδί τῆς ζωῆς κι' ἡ ζωὴ εἶναι παιδί τοῦ Θεοῦ, κι' ὁ Θεὸς μᾶς ἔνωσε ὅλους μὲ τὴν ἴδια στοργὴ στὴν ἀγκαλιά του.

* * *

Μέσα στὴ νύχτα τῆς Γῆς, στὰ Ἰμαλάια, τὴν Γαλιλαία, τὴν Ἑλλάδα, ἀδιάφορο, γεννιέται μιὰ ὀρμητικὴ ψυχὴ.

Εἶναι ἡ τελευταία της παρουσία στὸν πλανήτη, ἡ τελευταία φορὰ ποῦ τὴ δεσμεύει τὸ φθαρτὸ σῶμα.

Θρύλοι καὶ θρύλοι πλακισιώνουν τὴ γέννησή της. Χρυσὰ λιοντάρια, κάτασπρα περιστέρια, Ἄγγελοι οὐράνιοι! Μά, ποιὸς

θρῦλος εἶναι πῶς θαυμαστός ἀπ' τὸ ἴδιο, τὸ πραγματικὸ γεγονός; μιὰ ὠραία, ὠριμὴ ψυχὴ, πὺξ ξεπέρασε κιόλας τὴν πνευματικὴν στάθμη τοῦ πλανήτη, ἐνσαρκώνεται μέσα σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη, σὰν τὸ καλὸ προζύμι, πὺξ θὰ δώσει νέα ὄθηση στὴν ἀδράνεια τῆς μάζας! Ρίχνει τὸν χρυσὸ σπόρο τῆς λύτρωσης, φυτεύει τὴν ἐλπίδα, καλλιεργεῖ τὴν ἁρμονία. Βαδίζει κι' ἀφήνει πίσω τῆς βαθεῖα ἀυλάκια. πὺξ συχνὰ ποτίζει μὲ τὸ ἴδιο τῆς τὸ αἷμα. Ἄλλ' ἀπ' αὐτὰ τ' ἀυλάκια, θ' ἀνθίσουν πλούσια τ' ἀγαθὰ ἐκεῖνα, πὺξ μετατρέπουν τὸν ἄγονο ἄγρο σὲ βασιλεία τῶν οὐρανῶν!

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ἡ γέννηση μιᾶς φωτεινῆς ψυχῆς δοξάζει τὸ πνεῦμα πὺξ τὴν δημιουργήσει.

Ἡ Γῆ δέχεται τὴν εἰρηνικὴ τῆς ἐπίδραση καὶ πολλαπλασιάζεται: οὐσιαστικὰ ἡ ἰδέα τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἀγάπης.

Οἱ ἄνθρωποι εὐδοκοῦν = ἐλπίζουν! Εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους τὸ θαῦμα τῆς Ἀνάστασης καὶ προσδοκοῦν κι' ἐκεῖνοι, τώρα, ἀνάσταση νεκρῶν!

* * *

Ἡ οὐράνια μορφή τοῦ Ἰησοῦ ἀκτινοβολεῖ τὴν ἀγάπη, γιατί στὶς ψυχές σὰν τῆ δική του, ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι συναίσθημα, οὔτε ἔχει σχέση μὲ τὴ θέληση ἢ τὸν νοῦ, ἢ τὸ πρόσωπο. Εἶναι ἀκαταμάχητη ροπὴ τῆς οὐσίας, πὺξ ἀγαπᾷ ὅπως ὑπάρχει, διότι ὑπάρχει! Λάμπει, αὐτὴ ἡ ἀγάπη, ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, χωρὶς διάκριση κι' ἐξαιρέση.

«Ἐλκει, κατὰ Ἀδριανόπουλον: πρὸς ἑαυτὸν, ὡς ὁ Ἥλιος, διὰ τῆς ἑλκτικῆς του ἐνεργείας, διὰ τῆς ἀγάπης, τὰς ἐχούσας μικρότερην αὐτοῦ δύναμιν, ὑποστάσεις. Τὰς ἔλκει μόνον διὰ νὰ ἐπιδαφιλεύσῃ πρὸς αὐτὰς τὴν εὐεργετικὴν του ἐπήρειαν, μόνον διὰ νὰ τὰς ἀνυψώσῃ».

Ἡ φωτεινὴ ψυχὴ τοῦ διδασκάλου συγκεντρώνει γύρω τῆς, σὲ ὁμόκεντρος κύκλους, τοὺς μαθητές. Στὸν πλατύτερο κύκλο, ἀκτινοβολοῦν οἱ ἠθικὲς ἀρχές, πὺξ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀνταύγεια τῆς ἐσωτερικῆς διδασκαλίας. Οἱ ἰδέες τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς λύτρωσης, ἰδέες ἄγνωστες στὴν τιτανικὴ τέφρα, ἀρχίζουν νὰ θαμποφέγγουν καὶ νὰ ζυπνοῦν μέσα στὶς ψυχές τοὺς πρώτους σπεινθῆρες τῆς διονυσιακῆς φλόγας!

Στὸν στενὸ κύκλο τῶν μαθητῶν ἀπλώνεται ἡ γνώση καὶ οἱ διάνοιες δονοῦνται μὲ ταχύτερο ρυθμὸ, ἀναπτύσσουν πλουσιότερες ἁρμονικές, πὺξ τὶς ὠθοῦν πρὸς τὴ σοφία καὶ τὴν ἀλήθεια!

Καὶ μέσα στὸν ἐσωτερικὸ κύκλο τῶν Δώδεκα, ἡ Ἀλήθεια ἐλευθερώνει τὶς ψυχές τῶν ἐκλεκτῶν.

Τὸ ἔργο τοῦ ἴδιου τοῦ σπορέα, σὲ διαφορετικὰ ἐπίπεδα.

Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ γῆ ἢ καλή, τὰ θραχώδη, οἱ ἀκανθες... καὶ γύρω - τριγύρω παραμονεύουν τὰ ζιζάνια καὶ τ' ἀρπακτικά, ἀπαίσιες Στυμφαλίδες, πὺξ ὀρμῶν νὰ καταστρέψουν τὸν Ἠρώα καὶ τὸ ἔργο του.

Ἄργανά τους: ἡ ἀνθρώπινη κακία. Ὑπηρέτες τους: ὁ Ἄνυτος κι' ὁ Μέλητος, ὁ Κύλων κι'

ὁ Πιλάτος.

«Τὸ Φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.» Ἡ παρουσία καὶ μόνη τῆς φωτεινῆς ψυχῆς, ἀνάμεσα στὸν ὄχλο, εἶναι ἕνας ἐλεγχος.

Μ' ἀλλοίμονο! καὶ μέσα στὸν στενότατο κύκλο, νὰ ἡ ἀπιστία, ἡ λιγοψυχία, ἡ ἀχαριστία...

Ἐκλεκτὲς ψυχές, πού ὥστόσο δὲν φθάνουν, δὲν μποροῦν νὰ φθάσουν τὸ ὕψος τοῦ διδασκάλου. Δὲν εἶναι· φταιξιμο, δὲν εἶναι προδοσία... νόμος εἶναι φυσικός. Κάθε οὐσία νὰ ἰσορροπεῖ σὲ κείμενο τὸ ἐπίπεδο, πού εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ εἰδικό της ἔαρος.

Κι' ἔτσι, ὁ Ἡρῶς σηκώνει μόνοις τὸν σταυρὸ του καὶ μόνος προχωρεῖ πρὸς τὸ μαρτύριο... ὅπως καὶ μόνος θὰ φθάσει, ἀπὸ τόσους καὶ τόσους συντρόφους, στὴν ποθητὴ Ἰθάκη!

Βλέπομε τὴν ἱστορία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν κρίνομε ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ της γνωρίσματα. Τὴν κρυφὴ, ἐσωτερικὴ ζωὴ, πού στίς ἐξαιρετικὲς ψυχῆς εἶναι ἡ πραγματικὴ τους ζωὴ, ποῖος τὴν ξέρει;

Μακαρίζομε ἕναν Πυθαγόρα, ἕναν Βούδδα. Ποῖος ξέρει τοὺς ἀγῶνες τους; Ποῖος εἶδε τὰ μαρτύριά τους; Ἐμεῖς ἀκούσαμε γιὰ τὴ γαλήνη, τὴ χαρὰ, τὴν εὐδαιμονία τους! Τί ἀκούσαμε γιὰ τίς ἀπογοητεύσεις τους, γιὰ τὴ χολὴ πού τοὺς πότισε ὁ κόσμος τῆς Γῆς, κι' ὁ κόσμος τῆς Νύχτας;

Γι' αὐτό, ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ, τῆς ὁποίας ξέρομε τὰ ἐξωτερικὰ πάθη, ὑψώνεται σὰν ἕνα σύμβολο. Εἶναι ἱστορία μαζὶ κι' ἀλληγορία τοῦ αἰώνιου Ἡρώα, ὁ Σταυρός, ὁ ἀκάνθινος στέφανος, καὶ ὁ Κῆπος τῆς Γεθσημανῆ... "Ὅλοι οἱ Μεγάλοι πέρασαν ἀπ' τὸν Ἰορδάνη, γιάτρεψαν λεπρούς κι' ἀνάστησαν Λαζάρους.

Τί κι' ἂν ἄλλοι ἔμειναν ἄγνωστοι στοὺς πολλούς, κι' ἄλλοι, σὰν τὸ «γλυκὺ» ἔαρ" τῆς Ναζαρέτ, σύρθηκαν μέσα στὸν ὄχλο, πού τοὺς ὕδρισε, ἀκόμη καὶ μὲ τὴ λατρεία του;

Ἡ Γέννησίς τους «ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ Φῶς τὸ τῆς γνώσεως.»

Καὶ αὐτὸ τὸ φῶς, δὲν σθῆνει...

Πάνω στὸ φωτεινὸ μονοπάτι, πού ἀνοίξαν ἐκεῖνοι, θὰ θαδίσουν κι' ἄλλοι, κι' ἄλλοι, κι' ἄλλοι.

Διδάσκαλοι, μαθητές, ὁπαδοί, ἄνθρωποι καλῆς θελήσεως, ὁλοένα καὶ θὰ θαδίζουν περισσότερο: πάνω στὴ στενὴ ὁδὸ, ὥσπου, κάποτε, θὰ πλατύνουν οἱ καρδιές, θὰ φαρδύνει ὁ δρόμος, θ' ἀνοίξουν λεωφόροι, ὅπου θὰ περνοῦν ἀδελφωμένοι οἱ λαοὶ τῆς Γῆς, μὲ τὸ τραγοῦδι τῆς ἀγάπης στὴν καρδιά καὶ τὸν ὕμνο τῆς χαρᾶς στὰ χεῖλια.

Ἡ ἀγία αὐτὴ μέρα θὰ ῥθει κάποτε. Δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔρθει, ὅπως κάποτε ἦρθε ἡ ἐποχὴ τῶν παγετιῶνων, ὁ καινοζωϊκὸς αἰώνας καὶ ἡ τεταρτογενὴς περίοδος.

Ἄς μὴν τὴν περιμένουμε παθητικὰ... Εἶδατε, στὴν ἀνατολή, σὰ θγαίνει ὁ ἥλιος, πῶς, στὴν ἀρχή, ροδίζου οἱ κορφές, ἐνῶ

γύρω τὸ θουνὸ τ' ἀγκαλιᾶζει ἀ-
κόμα τὸ σκοτάδι;

Εἶδατε πῶς, ἀργὰ - ἀργὰ, τὸ
φῶς ἀπλώνεται καὶ κατεβαίνει
πρὸς τὴς πλαγιές, τοὺς κάμπους,
τὴ θάλασσα, ὥσπου στὸ τέλος,
ξεχύνεται παντοῦ;

* * *

Δὲν ἀξίζει νὰ διώξουμε τὸν ὕ-
πνο ἀπ' τὰ μάτια μας, γιὰ νὰ
πᾶμε νὰ χαιρετήσουμε τὴν Ἄνα-
τολή στὴν πρώτη τῆς γέννηση,
ἐκεῖ ψηλὰ στὴς θουνοκορφές;

Δὲν ἀξίζει, τιμῶντας τοὺς με-

γάλους Πρωτοπόρους τοῦ πνεύ-
ματος, νὰ κάνουμε καὶ μεῖς, ἀ π ὀ
τ ὴ ρ α, δικό μας Εὐαγγέλιο τὸ
κῆρυγμά τους γιὰ ἐλπίδα, πίστη,
ἐλευθερία, δικαιοσύνη καὶ ἀγά-
πη, πρὸ παντὸς ἀγάπη;

Ἄν ἀνοίξουμε διάπλατα τὰ
μάτια μας στὰ θαύματα ποὺ πα-
ρουσιάζει ἡ κάθε ὥρα, καὶ ἂν
στολίσουμε μ' αὐτὰ τὴν κάθε μέ-
ρα μας, ἴσως αὐτὸ μᾶς βοηθή-
σει, περισσότερο ἀπ' ὅ,τι φαντα-
ζόμαστε, στὸ νὰ πετύχουμε τὸν
σκοπὸ μας.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μ Η Τ Ι Σ

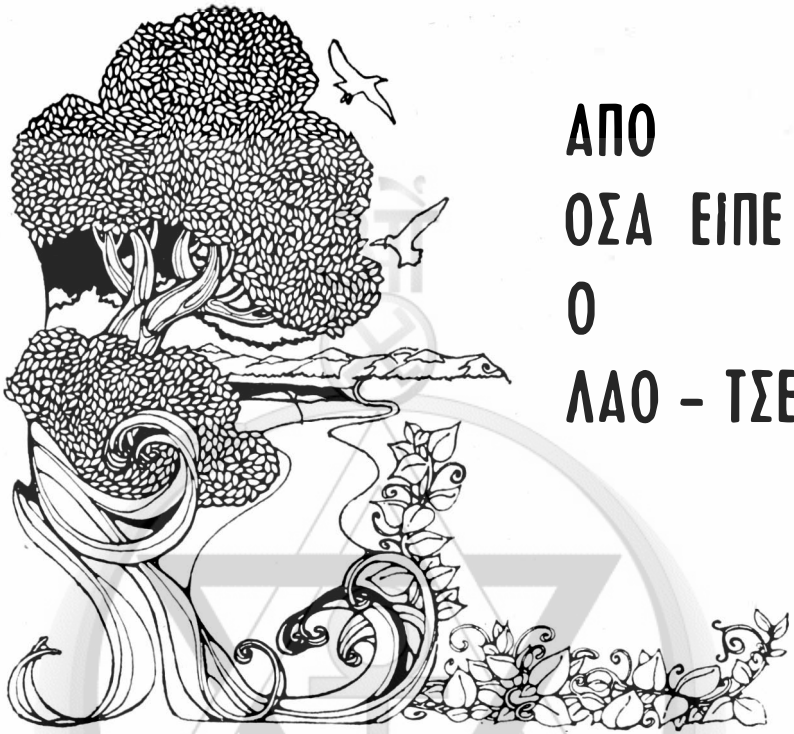
Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας

Β' ἔκδοση, ἀναθεωρημένη, ΣΕΛΙΔΕΣ 320

Πωλεῖται δεμένον δρχ. 200

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ΙΙΙΣΟΥΣ

Ἀποστείλατε ταχ)κὴν ἐπιταγὴν διὰ νὰ τὸ λάβετε
ταχυδρομικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν ποὺ θὰ ἀναγρά-
ψετε εἰς τὴν ἐπιταγὴν.

ΑΠΟ
ΟΣΑ ΕΙΠΕ
Ο
ΛΑΟ - ΤΣΕ

Ὁ Σοφὸς δὲν διδάσκει, πραγματοποιεῖ.
Ἀσχολεῖται μὲ ὄλα' δὲν ξεχνᾷ τίποτα.
Δίνει τῇ ζωῇ του σ' ὄλα' δὲν ἐξουσιάζει τίποτα.

Ὁ Σοφὸς προτιμᾷ νὰ εἶναι ἔσχατος
κι ἔτσι γίνεται πρῶτος.
Ἀπαρνείται τὸν ἑαυτό του
κι ἔτσι διαρκεῖ.
Μήπως τοῦ δίνεται, ἐπειδὴ δὲ ζητᾷ;

Ἄν δὲν ἔχῃς ἐμπιστοσύνη στοὺς ἀνθρώπους,
ποτέ δὲν θὰ σ' ἐμπιστευθοῦν.

Ὅταν προβάλλεσαι, δὲν σὲ προσέχουν.
Ὅταν καυχίεσαι, ἔχεις ἀποτύχει.
Ὅταν ἐπιβάλλεσαι, δὲν ἐμπνέεις ἐμπιστοσύνη.
Ὅταν ὑπερηφανεύεσαι, δὲν ὀδηγεῖς.

Ποιὸς τρέχει μὲ ἄγριο ἄλογο μεθυσμένος;

Αὐτὸς ποὺ ἀκολουθεῖ τὶς ἐπιθυμίες του,
δὲν κάνει γιὰ κυβερνήτης.

Ὁ Σοφός, πρόθυμος, βοηθᾷ τοὺς ἀνθρώπους,
ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

Νὰ εἶσαι γιὰ τὸν κόσμον σὰν μιὰ λίμνη,
ποὺ δέχεται τὰ ταραγμένα νερὰ τῶν χειμάρρων
καὶ πάντα τὰ γαληνεύει.

Σκόρπιζε τὴν ἀκτινοβολία σου,
ἀλλὰ νὰ παραμένεις στὴ σκιά.

Γνώρισε τὴ δύναμή σου
ἀλλὰ ἀκολούθησε τὴν ταπεινότητα.
Νὰ εἶσαι σὰν τὸν πολικὸ ἀστέρα,
ἓνα σταθερὸ σημάδι γι' αὐτοὺς ποὺ περιπλανῶνται.

Θέλεις νὰ βοηθήσης τὸν Κυβερνήτη τῆς χώρας μὲ τὸ Ταό;
Μὴν τὸν ἀφήσης μὲ τὴ βία νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμο,
γιατὶ θὰ προκαλέσῃ καταστροφές.
Ὅπου περνοῦν στρατοί, ἀγκάθια ξεφυτρώνουν.

Ὅπου μεγάλες στρατιές συγκρούονται,
χρόνια πείνας καὶ κακῶν ἀκολουθοῦν.

Εἶναι σοφία τὸ νὰ γνωρίζῃς τοὺς ἄλλους
καὶ φώτιση τὸ νὰ γνωρίσῃς τὸν ἑαυτὸ σου.

Ὁ Κυρίαρχος τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἰσχυρός,
ὁ Κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του εἶναι πανίσχυρος.

Ὁ Σοφὸς στὴ ζωὴ του
ποτέ δὲν προβάλλεται σὰν μέγας.

Τὸ Ταό φέρνει ἀδιαφορία,
ἢ ἀδιαφορία φέρνει ἡρεμία,
ἢ ἡρεμία παγκόσμια τάξη.

Ὅταν ἡ δύναμη δὲν προβάλλεται,
τότε εἶναι ἀληθινή.

Ὅταν ἡ δύναμη ἐπιδείχνεται,
τότε εἶναι μηδαμινή.

Ἡ ὑψίστη δύναμη εἶναι ἡρεμῆ: δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ δράσῃ,
ἀλλὰ ἡ μικρὴ δύναμη συνεχῶς ἀσχολεῖται καὶ προσπαθεῖ.

Ἀλήθεια, ὅταν τὸ Ταὸ χάνεται,
τότε ἐμφανίζεται ἡ δύναμή του.
Ἄν ἡ δύναμή του χάνεται,
τότε ἐμφανίζεται ἡ συμπίνοια,
μετὰ ἐμφανίζεται ἡ δικαιοσύνη,
καὶ ὅταν κι αὐτὴ χάνεται,
ἐμφανίζονται οἱ κανόνες συμπεριφορᾶς,
ποὺ δείχνουν τὴν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης
καὶ εἶναι ἡ αἰτία κάθε ἀναταραχῆς.

Ἀπὸ τὸ εἶναι, ὅλος ὁ κόσμος δημιουργήθηκε,
ἀλλὰ τὸ εἶναι προῆλθε ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι.

Τὸ Ταὸ παντοῦ διεισδύει
καὶ μπαίνει ἐκεῖ ποὺ τίποτα δὲν χωρᾶ.
Ἄν εἶσαι ἤρεμος σὰν αὐτό, θὰ ἐπιτύχης.
Αὐτὴ εἶναι ἡ χωρὶς προσπάθεια πληρότητα.
Αὐτὴ εἶναι ἡ διδασκαλία ποὺ δὲ χρειάζεται λόγια.

Αὐτὸς ποὺ δίνει, θὰ πάρῃ πολλά.
Αὐτὸς ποὺ ζητᾶ, θὰ πάρῃ ἐλάχιστα.

Ὁ Σοφός, καθαρὸς καὶ γαλήνιος,
ἐξουσιάζει μὲ τὸ Ταὸ.

Ἄν τὸ Ταὸ ἐξουσιάζῃ,
τὰ ἄλογα ὀργώνουν τὰ χωράφια.
Ἄν τὸ Ταὸ ἐξαφανίζεται,
πολεμικὰ ἄλογα χλιμντριζοῦν στὰ ἱερὰ ἄλση.

Ἄν τὸ Ταὸ χάνεται, τίποτα χειρότερο ἀπὸ τὸ πάθος;
Ἄν τὸ Ταὸ χάνεται, τίποτα χειρότερο ἀπ' τὴ μνησικακία;
Ἄν τὸ Ταὸ χάνεται, τίποτα χειρότερο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία;
Ἄν εἶσαι χαρούμενος μὲ ὅσα ἔχεις,
τότε ἡ χαρὰ σου θὰ διαρκέσῃ.

Μπορεῖς νὰ μάθῃς τὸν κόσμο
χωρὶς ν' ἀφήσῃς τὸ σπίτι σου.
Μπορεῖς νὰ γνωρίσῃς τ' ἀστέρια
χωρὶς νὰ βγῆς στὸ παράθυρό σου.
Ὅσο μακρότερα πηγαίνεις, τόσο λιγότερα μαθαίνεις.
Ἔτσι, ὁ Σοφός:
μαθαίνει χωρὶς νὰ ταξιδεύῃ,
γνωρίζει χωρὶς νὰ βλέπῃ
καὶ ἐνεργεῖ χωρὶς δράσῃ.

Ὅσο ἀγωνίζεσαι καὶ προσπαθεῖς,
τόσο ἀπομακρύνεσαι ἀπ' τὴν ἐπιτυχία.

Ὁ Σοφὸς συντονίζεται μὲ τὸ Ταὸ
καὶ ἀκόμα, συντονίζεται μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ κόσμου.

Σὲ ὅσους εἶναι καλοί, φέρεται καλά,
σὲ ὅσους δὲν εἶναι καλοί, ἐπίσης φέρεται καλά,
γιατὶ καλωσύνη σημαίνει δύναμη.

Ὅσοι εἶναι τίμιοι, τοὺς ἐμπιστεύεται,
ὅσοι δὲν εἶναι τίμιοι, ἐπίσης τοὺς ἐμπιστεύεται,
γιατὶ ἐμπιστοσύνη σημαίνει δύναμη.
Εἶναι ἀμερόληπτος· δὲν διαχωρίζει καὶ δὲν κρίνει·
γὰρ αὐτὸ ἀκούει καὶ βλέπει σὰν ἓνα μικρὸ παιδί.

Μεῖνε σιωπηλὸς μὲ κλειστὲς τὶς πύλες τῶν αἰσθήσεων.
Μεῖνε ἀτάραχος· ἂν προσπαθεῖς καὶ ἀγωνίζεσαι,
κανεῖς δὲν θὰ μπορέση νὰ σὲ βοηθήσῃ.

Ἡ πολλὴ ζωτικότητα ὀδηγεῖ στὴν ἐπιθετικότητα,
ἀλλὰ ἡ ἁρμονία ὀδηγεῖ στὴν σταθερότητα
καὶ ἡ σταθερότητα στὴ φώτιση.

Ἐκεῖνοι ποὺ γνωρίζουν, δὲ μιλοῦν πολὺ·
ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι ὀμιλητικοί, δὲ γνωρίζουν.

Ὅταν αὐξάνουν οἱ ἀπαγορεύσεις, οἱ ἄνθρωποι γίνονται φτωχότεροι·
ὅταν τὰ ὄπλα πλεονάζουν, τὸ χάος ἐπικρατεῖ.

Ὅταν πληθαίνουν οἱ ἐπιδέξιοι, αὐξάνουν τὰ συστήματα·
ὅταν οἱ νόμοι πολλαπλασιάζονται, παρῆνομοι ξετηροῦν.

Ὁ Σοφὸς εἶναι εἰλικρινής, ἀλλὰ ὄχι σκληρός.
μιλᾷ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ δὲν πληγώνει,
ἀκτινοβολεῖ, ἀλλὰ δὲ θαμπώνει.

Ἀράσε, ἀλλὰ νὰ εἶσαι ἥρεμος.

Φώτισε τὰ πράγματα τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά,
τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἀσυνήθιστα
καὶ δέξου τὰ ἐμπόδια μὲ καλωσύνη.

Πρόσεξε τὸν κορμὸ τοῦ μεγάλου δέντρου
πῶς ἔγινε ἀπὸ ἓνα μικρὸ κλωνάρι.

Κοίταξε τὸν πύργο αὐτὸ μὲ τὰ ἐννιά πατώματα,
ἄρχισε ἀπὸ ἓνα τοῦβλο χωμάτινο.

Ἐνα ταξίδι χιλιομέτρων
ἄρχισε ἀπὸ ἓνα βῆμα.

Οἱ ἀρχαῖοι, πὸν ἀκολουθοῦσαν τὸ Ἷταό,
δὲν προβάλλαν νόμους καὶ κανόνες,
ἀλλ' ἄφηναν τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀπλότητά τους.
Ὅσο πῖο πολλὰ μαθαίνουν, τόσο πῖο δύσκολα ἐναρμονίζονται.

Ὁ Σοφός, ταπεινὸς σιὰ λόγια του,
στέκεται πᾶνω ἀπὸ τὸ πλῆθος;
παραιμένοντας πίσω, γίνεται ὁδηγὸς τους.
Ἐνῶ στέκεται πᾶνω ἀπὸ τὸ πλῆθος,
δὲν εἶναι καθόλου φροτιστός,
καὶ ἐνῶ εἶναι ὁδηγὸς τους, νιώθουν ἐλεύθεροι.
Ἔτσι, ὅλοι χαίρονται, σὰν ὁδηγοῦνται ἀπ' αὐτὸν
πὸν δὲν τοὺς κοιράζει.
Ὁ Σοφὸς δὲν ζητᾷ ἀναγνώριση γιὰ ὅ,τι κάνει·
πετυχαίνει πράγματα ἀνέλπιστα, μὰ ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

Τρία εἶναι αὐτὰ πὸν ἐκτιμῶ
καὶ ξεχωρίζουν τὸν Σοφὸ ἀπ' τὸν κόσμῳ·
τὸ πρῶτο εἶναι ἡ εὐγένεια,
δεύτερο ἐρχεται ἡ ἐγκράτεια
καὶ τρίτο ἡ ταπεινότητα.
Νὰ εἶσαι εὐγενὴς καὶ θὰ γίνῃς γενναῖος·
νὰ εἶσαι ἐγκρατὴς καὶ θὰ γίνῃς ἐλεύθερος·
νὰ εἶσαι ταπεινὸς καὶ θάχῃς τὴν ἡγεσία στους ἀνθρώπους.

Μεριοῖ ἀπορρίπτουν τὴν εὐγένεια
καὶ θέλουν νὰ εἶναι γενναῖοι·
ἀπορρίπτουν τὴν ἐγκράτεια
καὶ θέλουν νὰ εἶναι ἐλεύθεροι·
ἀπορρίπτουν τὴν ταπεινότητα
καὶ θέλουν νὰ εἶναι πρῶτοι.
Δὲ νομίζετε πὼς ὁ ἀποτύχουν;

Ὁ καλὸς ἀμαξᾶς δὲν ἔρμα ξέφρενα ἐμ. πός·
ὁ καλὸς πολεμιστὴς δὲν ἐξοργίζεται·
ὁ καλὸς στρατηγὸς νικά χωρὶς μάχη·
ὁ καλὸς κυβερνήτης ἐργάζεται ταπεινά.
Αὐτὸ ὀνομάζεται εἰρηνικὴ δύναμη,
καὶ μόνο αὐτὴ μπορεῖ νὰ φτιάξῃ τὸν κόσμῳ.

Εἶναι πολὺ εὐκόλο νὰ καταλάβουν τὰ λόγια μου,
εἶναι ἀκόμα εὐκόλο αὐτὰ νὰ γίνουν πράξη,
κι ὅμως κανεὶς δὲν τὰ καταλαβαίνει, οὔτε τὰ κάνει πράξη.

Ὁ Σοφὸς περνᾷ ἀπαρατήρητος

μ' ένα φτωχὸ ρουῦχο ντυμένος,
μὰ κρύβει ένα πολύτιμο κόσμημα στὴν καρδιά.

Τὸ νὰ γνωρίζης ὅτι δὲν γνωρίζεις
εἶναι ἡ ἴψιστη σοφία.
Τὸ νὰ μὴ γνωρίζης καὶ νὰ κάνης τὸν γνώστη
εἶναι μιὰ ἀσθένεια.
Ἄν δῆς αὐτὴ τὴν ἀσθένεια, θὰ τὴν ξεπεράσης.
Ποιὸς εἶναι ὁ Σοφός;
Αὐτὸς ποὺ τὴν εἶδε καὶ τὴν ξεπέρασε.

Αὐτὸς ποὺ ἔχει θράσος, θὰ σκοτώσῃ.
Αὐτὸς ποὺ ἔχει θάρρος, θὰ σεβασθῇ τὴ ζωή.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος γεννιέται, εἶναι εὐλύγιστος καὶ ἀπαλός,
ἐνῶ στὸ θάνατο εἶναι σκληρὸς καὶ ἄκαμπτος.
Ἡ χλόη καὶ τὰ μικρὰ δέντρα εἶναι τρυφερά,
στὸ θάνατο ὅμως εἶναι ξερὰ καὶ μαραμμένα.
Ἔτσι, ἡ λεπτότητα καὶ ἡ τρυφεράδα σημαίνουν ζωή,
ἐνῶ ἡ δυσκαμψία καὶ ἡ σκληρότητα σημαίνουν θάνατο.
Οἱ δυσκίνητοι στὴ μάχη δὲν νικοῦν·
τὸ σκληρὸ δέντρο στὸν ἄνεμο εἵκολα σπάει.
Ὁ ἰσχυρὸς καὶ δυνατὸς μπορεῖ νὰ πέσῃ,
ἐνῶ ὁ ταπεινὸς καὶ ἀδύναμος τὸν ξεπερνᾷ.

Τὸ Ταὸ παίρνει ἀπ' ὅσους ἔχουνε πολλά,
νὰ δώσῃ σ' ὅσους ἔχουν λίγα.
Ἄλλὰ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀκολουθοῦνε τὸ Ταὸ,
παίρνουνε ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν λίγα,
νὰ δώσουνε σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τὰ πολλά.

Ποιὸς ἔχει τόσα, ποὺ νὰ μορῆ νὰ δίνη σ' ἄλλους;
Αὐτὸς ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ Ταὸ.
Ὅσο περισσότερα δίνει, τόσο περισσότερα ἔχει.
Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Ταὸ.

Τὰ ἀληθινὰ λόγια δὲν εἶναι εὐχάριστα·
τὰ εὐχάριστα λόγια δὲν εἶναι ἀληθινά.
Αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ δὲν ἀντιτίθεται·
αὐτὸς ποὺ ἀντιτίθεται δὲν ἀγαπᾷ.

Ὁ Σοφὸς δὲν ἐπιδιώκει τὴ μορφωση,
ὁ μορφωμένος δὲν εἶναι Σοφός.
Ὁ Σοφὸς δὲ ὠσαυρίζει, ἀλλὰ ξοδεύει,
καὶ ὅσο πιὸ πολλά δίνει, τόσο πιὸ πολλά ἔχει.

Τὸ Ταὸ διδάσκει τὴν ἀβλάβεια.
 Ἔτσι, αὐτὸς ποὺ τὸ ἀκολουθεῖ, δὲν ἀγωνίζεται.
 Τὸ ἔργο του εἶναι ἡ εἰρήνη.

Ἀπὸ τὸ «Ταὸ τὲ Τσίγκ»

Ἐπιλογή: Κωστής Μελισσαρόπουλος

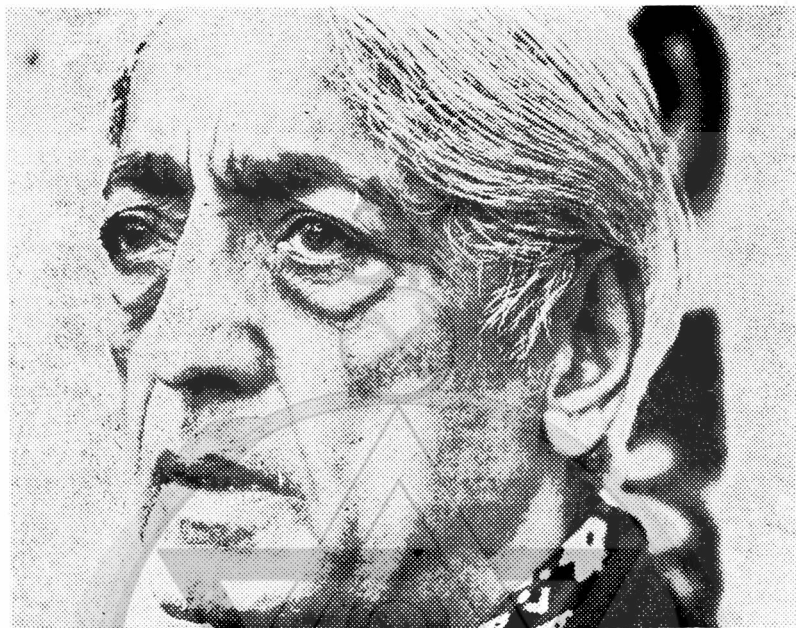
Ἕνα πολὺ καλὸ βιβλίο

A. Besant - C. Leadbeater

Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ

Μετάφρασις ΔΗΜ. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Σελίδες 400 — Δρχ. 200

Ο ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟ

ΕΠΙΛΟΓΗ : Κωστής Μελισσαρόπουλος

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο τεύχος)

Ἄθωότης καὶ ἀπεραντώσυνη εἶναι τὸ ἄνθισμα τοῦ στοχασμοῦ. Ἄθωότης δὲν εἶναι ἀνωριμότης. Μπορεῖτε νὰ εἴσθε φυσικὰ ὤριμος, ἀλλὰ ὁ ἀπέραντος χῶρος πὺν ἔρχεται μὲ τὴν ἀγάπη δὲν εἶναι δυνατός, ἂν ὁ νοῦς δὲν εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ πολλὰ σημάδια τῆς πείρας. Εἶναι αὐτὲς οἱ οὐλὲς τῆς πείρας, πὺν ἐμποδίζουν τὴν ἄθωότητα. Ἀπελευθέρωση τοῦ νοῦ ἀπὸ τὴ συνεχῆ πίεση τῆς πείρας, εἶναι στοχασμός.

Ὁ στοχαστικὸς νοῦς εἶναι σιωπηλός. Δὲν εἶναι μιὰ σιωπὴ πὺν ἡ σκέψη μπορεῖ νὰ τὴν συλλάβῃ. Δὲν εἶναι ἡ σιωπὴ ἐνὸς γαλήνιου δειλινοῦ. Εἶναι ἡ σιωπὴ ὅταν ἡ σκέψη — μὲ ὅλες τὶς εἰκόνας τῆς, τὶς λέξεις καὶ τὶς ἀντιλήψεις τῆς — ἔχει τελείως σταματήσει. Αὐτὸς ὁ στοχαστικὸς νοῦς εἶναι ὁ θρησκευ-

τικός νοῦς, θρησκεία πού δὲν εἶναι ἀγγιγμένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τοὺς ναοὺς ἢ τοὺς ψαλμούς.

Ὁ θρησκευτικός νοῦς εἶναι ἡ ἔκρηξη τῆς ἀγάπης. Εἶναι ἡ ἀγάπη πού δὲν γνωρίζει χωρισμό. Δὲν εἶναι τὸ ἓνα ἢ τὰ πολλά, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνη ἡ κατάσταση ἀγάπης, στὴν ὁποία κάθε διαίρεση ἔχει σταματήσει. Ὅπως καὶ ἡ ὁμορφιά, δὲν μετριέται μὲ λέξεις. Ἀπὸ αὐτὴ τῆ σιωπῆ καὶ μόνον ὁ στοχαστικός νοῦς δρᾷ.

Ὁ στοχασμὸς ποτὲ δὲν εἶναι προσευχή. Ἡ προσευχή, ἡ ἱκεσία, γεννιέται ἀπὸ τὸν αὐτο-οἶκτο. Προσεύχεσθε ὅταν ἔχετε δυσκολίες, ὅταν ὑπάρχη πόνος. Ἀλλὰ ὅταν ὑπάρχη εὐτυχία, χαρά, δὲν ὑπάρχει ἱκεσία. Αὐτὸς ὁ αὐτο-οἶκτος, τόσο βαθειὰ ριζωμένος μέσα στὸν ἄνθρωπο, εἶναι ἡ ρίζα τῆς χωριστικότητας. Ἐκεῖνο πού εἶναι χωριστό, ἢ νομίζει τὸν ἑαυτό του χωριστό, ἀναζητώντας διαρκῶς νὰ συνταυτισθῆ μὲ κάτι πού δὲν εἶναι χωριστό, φέρνει μόνον περισσότερη διαίρεση καὶ πόνο. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν σύγχυση ἐπικαλεῖται κανεὶς τὸν οὐρανό, ἢ τὸν σύζυγο, ἢ κάποια θεότητα τοῦ νοῦ. Αὐτὴ ἡ ἐπίκληση μπορεῖ νὰ βρῆ ἀπάντηση, ἀλλὰ ἡ ἀπάντηση εἶναι ἡ ἀντήρηση τοῦ αὐτο-οἴκτου, μέσα στὸν χωρισμό του.

Ἡ ἐπανάληψη τῶν λέξεων, τῶν προσευχῶν, εἶναι αὐτο-ὑπνωτιστική, αὐτοπεριοριστική καὶ καταστρεπτική. Ἡ μόνωση τῆς σκέψεως εἶναι πάντοτε μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ γνωστοῦ καὶ ἡ ἀπάντηση στὴν προσευχὴ εἶναι ἡ ἀπόκριση τοῦ γνωστοῦ. Ὁ στοχασμὸς εἶναι μακριὰ ἀπ' αὐτό.

Ὅταν ὁ νοῦς ἐλευθερώνη τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὸ γνωστό, εἶναι στοχασμὸς. Ἡ προσευχὴ πηγαινέει ἀπὸ τὸ γνωστό στὸ γνωστό. Μπορεῖ νὰ ἔχη ἀποτελέσματα, ἀλλὰ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ γνωστοῦ καὶ τὸ γνωστό εἶναι ἡ σύγκρουση, ἡ ἀθλιότητα καὶ ἡ σύγχυση. Στοχασμὸς εἶναι ὀλοσχερῆς ἄρνηση ὅλων ἐκείνων πού ὁ νοῦς ἔχει συσσωρεύσει. Στοχασμὸς εἶναι τὸ τελείωμα τοῦ παρελθόντος.

Ἡ λέξη συνέχεια στὸν διαλογισμό εἶναι παραπλανητική, γιατί ἐκεῖνο πού ὑπῆρξε, τὸ χθές, δὲν λαμβάνει χώραν σήμερα. Ὁ στοχασμὸς τοῦ σήμερα εἶναι μιὰ νέα ἀφύπνιση, μιὰ καινούργια ἄνθηση τῆς ὁμορφιάς, τῆς καλωσύνης.

Δὲν μπορεῖτε ποτὲ νὰ ἀποφασίσετε νὰ στοχαστῆτε. Πρέπει νὰ συμβῆ χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδιώξετε. Ἐὰν τὸ ἐπιδιώκετε, ἢ ἐὰν ρωτᾶτε πῶς νὰ στοχαστῆτε, τότε ἡ μέθοδος ὄχι μόνον θὰ σᾶς δεσμεύσῃ ἀκόμα περισσότερο, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐνισχύσῃ τοὺς ὑπάρχοντες περιορισμοὺς σας. Στοχασμὸς, πράγματι, εἶναι ἄρ-

νηση όλόκληρης τῆς δομῆς τῆς σκέψεως. Ἡ σκέψη μπορεί νὰ κατασκευάζη, λογικὴ ἢ παράλογη, ἀντικειμενικὴ ἢ ἀρρωστημένη, καὶ ὅταν προσπαθῆ νὰ στοχασθῆ μὲ τὴ λογικὴ ἢ ἀπὸ μιὰ ἀντιφατικὴ καὶ νευρωτικὴ κατάσταση, ἀναπόφευκτα θὰ προβάλλῃ αὐτὸ πού ἡ ἴδια εἶναι, καὶ θὰ πάρῃ τὴν δική της κατασκευὴ σὰν σοβαρὴ πραγματικότητα. Εἶναι σὰν τὸν πιστεύοντα, πού στοχάζεται στὴ δική του πίστη. Δυναμώνει καὶ καθαγιάζει ἐκεῖνο πού ὁ ἴδιος, ἀπὸ φόβο, ἔχει δημιουργήσει.

Στὸ φῶς τῆς σιωπῆς ὅλα τὰ προβλήματα διαλύονται. Αὐτὸ τὸ φῶς δὲν γεννιέται ἀπὸ τὴν πανάρχαιη κίνηση τῆς σκέψεως. Οὔτε γεννιέται ἀπὸ τὴν αὐτοαποκαλυπτόμενη γνώση. Δὲν τὸ ἀνάβει οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε ὀποιαδήποτε δράση τῆς θελήσεως. Γεννιέται στὸν στοχασμό. Ὁ στοχασμὸς δὲν εἶναι μιὰ ἀτομικὴ ὑπόθεση. Δὲν εἶναι μιὰ προσωπικὴ ἀναζήτηση τοῦ εὐχάριστου. Ἡ εὐχαρίστηση εἶναι πάντα χωριστικὴ καὶ διαιρετικὴ. Στὸν στοχασμό, ἡ χωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα στὸ ἐσὺ καὶ στὸ ἐγὼ ἐξαφανίζεται. Τὸ φῶς τῆς σιωπῆς καταστρέφει τὴ γνώση τοῦ ἐγώ.

Ἡ φαντασία καὶ ἡ σκέψη δὲν ἔχουν θέση στὸν στοχασμό. Ὁδηγοῦν σὲ δεσμά, ἐνῶ ὁ στοχασμὸς φέρνει στὴν ἐλευθερία. Τὸ καλὸ καὶ τὸ εὐχάριστο εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Τὸ ἓνα φέρνει ἐλευθερία καὶ τὸ ἄλλο ὀδηγεῖ στὰ δεσμά τοῦ χρόνου. Στοχασμὸς εἶναι ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὸν χρόνο. Στοχασμὸς εἶναι νὰ πᾶς πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴ δραστηριότητες στὸν χρόνο.

Ἡ φαντασία εἶναι πάντα μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ χρόνου. Καὶ ὅσο καλυμμένη καὶ κρυφὴ ἂν εἶναι, θὰ δράσῃ. Αὐτὴ ἡ δράση τῆς σκέψεως ἀναπόφευκτα θὰ ὀδηγήσῃ σὲ σύγκρουση καὶ στὰ δεσμά τοῦ χρόνου. Τὸ νὰ στοχάζεσαι εἶναι τὸ νὰ εἶσαι ἀμόλυντος ἀπὸ τὸν χρόνο.

Στοχασμὸς εἶναι ἡ ἀφύπνιση τῆς εὐδαιμονίας. Εἶναι τόσο τῶν αἰσθήσεων, ὅσο καὶ πέραν αὐτῶν. Δὲν ἔχει συνέχιση, διότι δὲν ἀνήκει στὸν χρόνο. Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, ἡ θέα ἐνὸς σύννεφου, πού ταξιδεύει πάνω ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ φῶς τῆς ἀνοίξεως πάνω στὰ φύλλα, εἶναι ἡ ἡδονὴ τοῦ ματιοῦ καὶ τοῦ νοῦ. Αὐτὴ ἡ ἡδονὴ μπορεί νὰ καλλιεργηθῆ ἀπὸ τὴ σκέψη καὶ ἀποκτᾶ μιὰ διάρκεια στὸν κῶρο τῆς μνήμης, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ εὐδαιμονία τοῦ στοχασμοῦ στὴν ὁποία περιέχεται ἔνταση τῶν αἰσθήσεων. Οἱ αἰσθήσεις πρέπει νὰ εἶναι ὀξεῖες καὶ νὰ μὴ διαστρεβλώνονται ἀπὸ τὴ σκέψη, τὴν πειθαρχία γιὰ προσαρμογὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἠθική. Ἐλευθερία τῶν αἰσθήσεων δὲν εἶναι τὸ νὰ ἐντρυφᾶς σ'

αυτές. Τὸ νὰ ἐντροφᾶς εἶναι ἡ εὐχαρίστηση τῆς σκέψεως. Ἡ σκέψη εἶναι σὰν τὸν καπνὸ μιᾶς φωτιᾶς καὶ ἡ εὐδαιμονία εἶναι ἡ φωτιά χωρὶς τὸ σύννεφο τοῦ καπνοῦ ποῦ φέρνει δάκρυα στὰ μάτια. Εὐχαρίστηση εἶναι κάτι τελείως διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν εὐδαιμονία. Εὐχαρίστηση εἶναι ἡ σκλαβιά τῆς σκέψεως καὶ ἡ εὐδαιμονία εἶναι πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴ σκέψη. Τὸ θεμέλιο τοῦ στοχασμοῦ εἶναι ἡ κατανόηση τῆς σκέψεως καὶ τῆς εὐχαριστήσεως, μὲ τὴν ἠθικὴ τους καὶ τὴν πειθαρχία τους, ποῦ δίνει παρηγοριά. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ στοχασμοῦ δὲν ἔχει χρόνο ἢ διάρκεια. Εἶναι πέρα καὶ ἀπὸ τὰ δύο καὶ ἐπομένως εἶναι ἀπροσμέτρητη.

Στοχασμὸς εἶναι δράση τῆς σιγῆς. Ἐνεργοῦμε πάντοτε μέσα ἀπὸ γνώμες, συμπεράσματα καὶ γνώσεις, ἢ ἀπὸ θεωρητικὲς προθέσεις. Αὐτὸ ἀναπόφευκτα καταλήγει σὲ ἀντίφαση στὴ δράση, ἀνάμεσα σὲ κείνο ποῦ εἶναι καὶ σὲ κείνο ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἢ ποῦ ὑπῆρξε. Αὐτὴ ἡ δράση ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἡ ὀνομαζόμενη γνώση, εἶναι μηχανικὴ, μὲ δυνατότητα προσαρμογῆς καὶ τροποποιήσεως, ἀλλὰ ἔχει τὶς ρίζες της στὸ παρελθόν. Ἔτσι, ὁ ἴσκιος τοῦ παρελθόντος πάντα σκεπάζει τὸ παρόν. Μιὰ τέτοια δράση στὶς σχέσεις εἶναι τὸ προῖον τῆς εἰκόνας, τοῦ συμβόλου, τοῦ συμπεράσματος. Τότε οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις εἶναι ἀντικείμενο παρελθόντος, καὶ ἐπομένως μνήμη καὶ ὄχι κάτι ζωντανό. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ φλυαρία, τὴν ἀταξία καὶ τὴν ἀντίφαση πηγάζουν δραστηριότητες, οἱ ὁποῖες διασπῶνται σὲ τύπους πολιτισμῶν, κοινοτήτων, κοινωνικῶν ἰδρυμάτων καὶ θρησκευτικῶν δογμάτων. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἀτέλειωτο θόρυβο, ἡ ἐπανάσταση μιᾶς νέας κοινωνικῆς τάξεως παρουσιάζεται νὰ εἶναι κάτι τὸ πραγματικὰ καινούργιο, ἀλλὰ καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸ γνωστὸ στὸ γνωστὸ, δὲν ὑπάρχει καθόλου ἀλλαγὴ. Ἡ ἀλλαγὴ εἶναι δυνατὴ μόνον ὅταν ἀρνεῖται κανεὶς τὸ γνωστὸ. Ἡ δράση τότε δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς ἓνα ὑπόδειγμα, ἀλλὰ πηγάζει ἀπὸ μιὰ νοημοσύνη, ἢ ὁποῖα συνεχῶς ἀνανεώνεται.

Νοημοσύνη δὲν εἶναι ἀντιδιαστολὴ καὶ κρίση, ἢ κριτικὴ ἀξιολόγηση. Νοημοσύνη εἶναι τὸ νὰ βλέπης αὐτὸ ποῦ εἶναι. Ἄλλὰ αὐτὸ ποῦ «εἶναι», συνεχῶς ἀλλάζει καὶ ὅταν τὸ «βλέπω», εἶναι προσδεδεμένο στὸ παρελθόν, ἢ νοημοσύνη του σταματᾷ. Τότε, τὸ νεκρὸ βάρος τῆς μνήμης ὑπαγορεύει τὴ δράση καὶ ὄχι ἡ νοημοσύνη τῆς ἀντιλήψεως. Στοχασμὸς εἶναι τὸ νὰ βλέπης ὅλα αὐτὰ μὲ μιὰ ματιά. Καὶ γιὰ νὰ ἰδῆς, πρέπει νὰ ὑπάρχει σιγὴ, καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴ σιγὴ πηγάζει δράση τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τῆς σκέψεως.

Ὁ στοχασμὸς δὲν εἶναι κάτι χωριστὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ. Εἶναι

αὐτὴ ἢ οὐσία τῆς ζωῆς, αὐτὴ ἢ οὐσία τοῦ καθημερινοῦ βιώματος. Τὸ νὰ ἀκοῦς βαθεῖα αὐτὲς τὶς καμπάνες, νὰ ἀκοῦς τὸ γέλιο τοῦ χωρικοῦ, καθὼς προσπερνᾷ μὲ τὴ σύζυγό του, νὰ ἀκοῦς τὸν ἤχο τοῦ κουδουνιοῦ στὸ ποδήλατο τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ, καθὼς περνάει, εἶναι ὀλόκληρη ἡ ζωὴ καὶ ὄχι ἕνα κομμάτι της, πού ὁ στοχασμὸς ἀνοίγει.

Ἐπὶ τὸ βιβλίον Τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ (1971)

Ἄν ἐλευθερωθῆ κανεὶς ἀπὸ τὴν παντοτινὴ ἔρευνα, ἂν ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸ αἶτημα καὶ τὴν ἐπιθυμία νὰ δοκιμάσῃ κάτι ἀσυνήθιστο, τότε μπορούμε νὰ συνεχίσουμε, γιὰ νὰ μάθουμε τί εἶναι ὁ στοχασμὸς. Αὐτὴ ἡ λέξη — ὅπως οἱ λέξεις «ἀγάπη», «θάνατος», «ὁμορφιά» — εἶναι τόσο βεβαρημένη. Ὑπάρχουν τόσες πολλὲς σχολὲς πού σᾶς μαθαίνουν πῶς νὰ στοχάζεσθε. Ἄλλὰ γιὰ νὰ καταλάβῃ κανεὶς τί εἶναι ὁ στοχασμὸς, πρέπει νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς ἠθικῆς συμπεριφορᾶς. Χωρὶς αὐτὰ τὰ θεμέλια, ὁ στοχασμὸς εἶναι στὴν πραγματικότητα μιὰ μορφὴ αὐτο-υπνώσεως. Χωρὶς νὰ εἴμαστε ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸν θυμὸ, τὴ ζήλεια, τὸν φθόνον, τὴν ἀπληστία, τὴν ἐπιθυμία γιὰ τὴν ἀπόκτηση ἀγαθῶν, τὸ μῖσος, τὸν ἀνταγωνισμό, τὴν ἐπιθυμία γιὰ ἐπιτυχία — ὅλες τὶς ἐνάρετες ἀξιολογούμενες μορφὲς αὐτοῦ πού θεωρεῖται ἠθικὸ — χωρὶς νὰ θέσουμε τὴ σωστὴ βάση, χωρὶς νὰ ζήσουμε ἀληθινὰ μιὰ καθημερινὴ ζωὴ, ἐλεύθερη ἀπ' τὴν παραμύρφωση τοῦ προσωπικοῦ φόβου, τοῦ ἄγχους, τῆς ἀπληστίας κ.τ.λ., ὁ στοχασμὸς ἔχει πολὺ λίγο νόημα. Τὸ θεμέλιον εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό.

Ὁ στοχασμὸς, ἂν καταλάβετε τί εἶναι, εἶναι ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ ἀσυνήθιστα πράγματα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν καταλάβετε, ἂν δὲν ἔχετε φθάσει στὸ τέλος τῆς ἀναζητήσεως, τοῦ ψαξίματος, τοῦ νὰ θέλετε, τοῦ ν' ἀρπάξεσθε ἅπληστα ἀπὸ κάτι πού τὸ θεωρεῖτε ἀλήθεια — πού εἶναι ἡ δική σας προβολή. Δὲν μπορεῖτε νὰ τὸν φθάσετε. ἂν δὲν ἔχετε πάψει νὰ ἔχετε τὸ αἶτημα γιὰ «ἐμπειρία», καὶ ἂν δὲν καταλαβαίνετε τὴ σύγχυση στὴν ὁποία ζοῦμε, τὴν ἀταξία τῆς δικῆς μας ζωῆς. Στὴν παρατήρηση αὐτὴ τῆς ἀταξίας, ἔρχεται ἡ τάξη. Ὅταν τὸ ἔχετε κάνει αὐτὸ — πού εἶναι καθ'αυτὸ στοχασμὸς — τότε μπορούμε νὰ ρωτήσουμε, ὄχι μόνο τί εἶναι ὁ στοχασμὸς, ἀλλὰ καὶ τί δὲν εἶναι ὁ στοχασμὸς, ἐπειδὴ στὴν ἄρνηση αὐτοῦ πού εἶναι ψεύτικο, ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια.

Όποιοδήποτε σύστημα, οποιαδήποτε μέθοδος, πού σᾶς διδάσκει πῶς νὰ στοχάζεσθε, εἶναι ὀλοφάνερα ψεύτικη. Μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς γιατί διανοητικά, λογικά, γιατί ἂν κάνετε κάτι σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴ μέθοδο — ὅσο εὐγενικό, ἀρχαῖο, μοντέρνο, καὶ κοσμαγάπητο ἂν εἶναι — κάνετε τὸν ἑαυτό σας μηχανή, κάνειε κάτι ξανὰ καὶ ξανὰ γιὰ νὰ πετύχετε κάτι. Χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς τελείως ἐλεύθερος ἀπ' ὅλες τὶς μεθόδους, ὅλα τὰ συστήματα. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ σιοκασμοῦ.

Πῶς μπορεῖ ὁ νοῦς νὰ εἶναι τελείως ἥσυχος; Μερικοὶ λένε νὰ ἀναπνέουμε κανονικά, νὰ παίρνομε βαθιὲς ἀναπνοές, δηλαδὴ νὰ βάζουμε περισσότερο ὀξυγόνο στὸ αἷμα μας. Ἐνας μικρὸς νοῦς πού ἀναπνέει πολὺ βαθειά, τὴ μιὰ μέρα μετὰ τὴν ἄλλη, μπορεῖ νὰ εἶναι ἀρκετὰ ἥσυχος. Ἄλλὰ παραμένει ἀκόμα αὐτὸ πού εἶναι, ἕνας μικρὸς νοῦς. Ἡ νὰ ἐξασκηθῆτε στὴ γιόγκα — σ' αὐτὴ ἐμπεριέχονται τόσα πολλὰ πράγματα. Ἡ γιόγκα σημαίνει ἰκανότητα στὴν πράξη, ὄχι μόνο στὴν πρακτικὴ ὀρισμένων ἀσκήσεων, πού εἶναι ἀναγκαῖες γιὰ νὰ κρατήσουν τὸ σῶμα ὑγιεινὸ, δυνατό, εὐαίσθητο — πού συμπεριλαμβάνει τὸ νὰ τρῶμε τὴν κατάλληλη τροφή, νὰ μὴν παραγεμίζουμε τὸ στομάχι μας μὲ κρέας κ.τ.λ. Ἡ ἰκανότητα στὴν πράξη ἀπαιτεῖ μεγάλη εὐαισθησία τοῦ σώματος, μιὰ ἐλαφρότητα τοῦ σώματος, τὸ νὰ τρῶτε τὴ σωστὴ τροφή, ὄχι αὐτὴ πού ὑπαγορεύει ἡ γεύση σας, ἢ αὐτὴ πού ἔχετε συνήθειαι.

Ὅταν ἀντιληφθῆτε πῶς δὲν ὑπάρχει μέθοδος, σύστημα, πῶς κανένα μάντρα, κανέναν διδάσκαλο, τίποτα στὸν κόσμο δὲν πρόκειται νὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ εἰσθε ἥσυχος, ὅταν ἀντιληφθῆτε τὴν ἀλήθεια, πῶς εἶναι μόνο ὁ ἥσυχος νοῦς πού βλέπει, τότε ὁ νοῦς γίνεται ἀσυνήθιστα ἥσυχος.

Ἡ ποιότητα τῆς ἡσυχίας ἔχει σημασία. Ἐνας πολὺ μικρὸς νοῦς μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ ἥσυχος, ἔχει τὸ μικρὸ του χῶρο, ὅπου εἶναι ἥσυχος. Αὐτὸς ὁ μικρὸς χῶρος, μὲ τὴ μικρὴ ἡσυχία του, εἶναι τὸ πῶ νεκρὸ πράγμα. Ἄλλὰ ἕνας νοῦς πού ἔχει ἀπεριόριστο χῶρο καὶ αὐτὴ ἡ ἡσυχία, αὐτὴ ἡ ἀκίνησία, δὲν ἔχει κέντρο σὰν τὸ «ἐμένα», τὸν «παρατηρητὴ», εἶναι ἀρκετὰ διαφορετικός. Σ' αὐτὴ τὴν ἡσυχία, δὲν ὑπάρχει καθόλου «παρατηρητής». Αὐτὴ ἡ ποιότητα τῆς ἡσυχίας ἔχει ἀπεραντο χῶρο, δὲν ἔχει σύνορα καὶ εἶναι ἔντονα δραστήρια. Ἡ δραστηριότητα αὐτῆς τῆς ἡσυχίας εἶναι τελείως διαφορετικὴ ἀπ' τὴ δραστηριότητα, πού εἶναι ἐγω-κεντρικὴ. Ἄν ἔχη πάει τόσο μακριὰ ὁ νοῦς (καὶ στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι τόσο μακριὰ), τότε ἴσως αὐτὸ πού ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὁ Θεός, ἡ ἀλήθεια, τὸ ἀμέτρητο, τὸ ἀκατονόμαστο, τὸ αἰώνιο, νὰ ὑπάρχη — χωρὶς τὴν πρόσκλησή σας;

υπάρχει. "Ένας τέτοιος άνθρωπος είναι εύλογημένος, γι' αὐτὸν ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ ἔκσταση.

Ὁ στοχασμὸς δὲν εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπ' τὴν καθημερινὴ ζωὴ. Νὰ μὴν πηγαίνετε στὴ γωνία ἑνὸς δωματίου καὶ νὰ στοχάζεστε γιὰ δέκα λεπτά, μετὰ νὰ βγαίνετε ἔξω καὶ νὰ εἴσαστε χασάπης — μεταφορικὰ καὶ κυριολεκτικὰ. Ὁ στοχασμὸς εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ πρὸ σοβαρὰ πράγματα. Τὸν κάνετε ὅλη τὴν ἡμέρα, στὸ γραφεῖο, μὲ τὴν οἰκογένεια, ὅταν λέτε σὲ κάποιον «Σ' ἀγαπῶ», ὅταν σκέφτεστε τὰ παιδιά σας, ὅταν τὰ μορφώνετε γιὰ νὰ γίνουν στρατιῶτες, γιὰ νὰ σκοτώνουν, γιὰ νὰ γίνουν ἐθνικιστές, λατρεύοντας τὴ σημαία, ὅταν τὰ μορφώνετε γιὰ νὰμποῦν σ' αὐτὴ τὴν παγίδα τοῦ σύγχρονου κόσμου. Παρατηρώντας τὰ ὅλα αὐτά, συνειδητοποιώντας τὸν ρόλο σας σ' αὐτά, ὅλα αὐτὰ εἶναι μέρος τοῦ στοχασμοῦ. Κι ὅταν στοχάζεστε ἔτσι, θ' ἀνακαλύψετε σ' αὐτὸ μιὰ ἀσυνήθιστη ὀμορφιά. Θὰ ἐνεργῆτε σωστὰ σὲ κάθε στιγμή. Κι ἂν δὲν ἐνεργῆτε σωστὰ σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, δὲν ἔχει σημασία· θὰ τὸ ἀρχίσετε πάλι — δὲν θὰ χάσετε τὸν καιρὸ σας στὴ λύπη. Ὁ στοχασμὸς εἶναι μέρος τῆς ζωῆς, δὲν εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ.

Στὴν Ἀνατολὴ ὑπάρχουν πολλὲς σχολές, συστήματα καὶ μέθοδοι στοχασμοῦ — συμπεριλαμβανομένων τοῦ Ζὲν καὶ τῆς Γιόγκα — πού οἱ θεωρίες τους ἔχουν μεταφερθῆ στὴ Δύση. Πρέπει νὰ καταλάβη κανεὶς πολὺ ξεκάθαρα αὐτὴ τὴν ἰδέα, πὼς διὰ μέσου μιᾶς μεθόδου, διὰ μέσου ἑνὸς συστήματος, διὰ μέσου τῆς συμπορφώσεως πρὸς ἓνα ὀρισμένο ὑπόδειγμα παραδόσεως, μπορεῖ νὰ συναντήσῃ ὁ νοῦς αὐτὴ τὴν πραγματικότητα. Μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς πόσο παράλογο εἶναι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, εἴτε τὸ ἔχουν φέρει ἀπ' τὴν Ἀνατολή, εἴτε ἔχει ἐπινοηθῆ ἔδῳ. Ἡ μέθοδος ὑποδηλώνει συμμόρφωση, ἐπανάληψη. Ἡ μέθοδος ὑποδηλώνει κάποιον πού ἔχει φθάσει μιὰν ὀρισμένη διαφύτιση, πού λέει, κάνε αὐτὸ καὶ μὴν κάνεις ἐκεῖνο. Κι ἐμεῖς, πού εἴμαστε τόσο ἀνυπόμονοι νὰ ἔχουμε αὐτὴ τὴν πραγματικότητα, γινόμαστε ὀπαδοί, συμμορφωνόμαστε, ὑπακούμε, ἐξασκοῦμε αὐτὰ πού μᾶς ἔχουν πεῖ, τὴ μιὰ μέρα μετὰ τὴν ἄλλη, σὰν ἓνας σωρὸς μηχανές. "Ένας δυσκίνητος, ἀσυγκίνητος νοῦς, ἓνας νοῦς πού δὲν εἶναι πολὺ νοήμων, μπορεῖ νὰ ἐφαρμόζῃ μιὰ μέθοδο ἀτέλειωτα. Θὰ γίνῃ ὅλο καὶ περισσότερο δυσκίνητος, ὅλο καὶ περισσότερο βλάκας. Θὰ ἔχη τὴ δική του «ἐμπειρία» μέσα στὸ πεδίο τοῦ δικοῦ του προσδιορισμοῦ.

Μερκοὶ ἀπὸ σᾶς ἴσως νὰ ἔχετε πάει στὴν Ἀνατολὴ καὶ

νά ἔχετε μελετήσει ἐκεῖ τὸν στοχασμό. Μιὰ ὀλόκληρη παράδοση ὑπάρχει πίσω του. Στὶς Ἰνδίες, σ' ὅλη τὴν Ἀσία, ἀπλώθηκε ἀπότομα στὴν ἀρχαία ἐποχή. Αὐτὴ ἡ παράδοση ἀκόμα καὶ τώρα ἀναχαιτίζει τὸν νοῦ. Ἀτέλειωτοι τόμοι ἔχουν γραφτεῖ γι' αὐτήν. Ἀλλὰ ὅποιοςδήποτε μορφὴ παραδόσεως — μιὰ μεταφορὰ ἀπ' τὸ παρελθόν — ποὺ χρησιμοποιοεῖται γιὰ νὰ μάθῃ κανεὶς ἂν ὑπάρχῃ μιὰ ἀπέραντη πραγματικότητα, ὀλοφάνερα εἶναι μιὰ σπατάλη προσπάθειας. Ὁ νοῦς πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε μορφὴ πνευματικῆς παραδόσεως καὶ αὐθεντίας.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς διδάξῃ, δὲν μπορεῖτε ν' ἀκολουθήσετε ἕνα ἰδιαίτερο μονοπάτι, καὶ νὰ πῆτε, «πάνω σ' αὐτὸ τὸ μονοπάτι θὰ μάθω τί εἶναι ὁ στοχασμός». Τὸ ὅλο νόημα τοῦ στοχασμοῦ ἔγκειται στὸ νὰ γίνῃ ὁ νοῦς τελείως ἥσυχος. Ἡσυχος, ὄχι μόνο στὸ συνειδητὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ ἐπίσης στὰ βαθεῖα, μυστικά, κρυμμένα στρώματα τῆς συνειδήσεως. Τόσο ἀπόλυτα καὶ ὀλοτέλα ἥσυχος, ὥστε ἡ σκέψη νὰ εἶναι σιωπηλὴ καὶ νὰ μὴν περιπλανιέται παντοῦ. Ἐνα ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς παραδόσεως τοῦ στοχασμοῦ εἶναι πὼς ἡ σκέψη πρέπει νὰ ἐλέγχεται. Ἀλλὰ αὐτὸ πρέπει νὰ παραμερισθῇ τελείως, καὶ γιὰ νὰ παραμερισθῇ, πρέπει νὰ τὸ κοπιάζῃ κανεὶς πολὺ προσεκτικά, ἀντικειμενικά, μὴ-συναίσθηματικά.

Ἡ παράδοση λέει, πὼς πρέπει νὰ ἔχετε ἕναν γκουρού, ἕναν δάσκαλο, γιὰ νὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ στοχασθῆτε, γιὰ νὰ σᾶς πῆ τί νὰ κάνετε. Ἡ Δύση ἔχει τὴ δική της μορφὴ παραδόσεως, προσευχῆς, συλλογισμοῦ καὶ ἐξομολογήσεως. Ἀλλὰ στὴν ὅλη ἀρχή, πὼς κάποιος ἄλλος ξέρεῖ κι ἐσεῖς δὲν ξέρετε, πὼς αὐτὸς ποὺ ξέρεῖ, πρόκειται νὰ σᾶς διδάξῃ, νὰ σᾶς δώσῃ διαφώτιση, σ' αὐτὴν ὑποδηλώνεται ἡ αὐθεντία, ὁ διδάσκαλος ὁ γκουρού, ὁ σωτήρας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κτλ. Αὐτοὶ ξέρουν κι ἐσεῖς δὲν ξέρετε. Λένε, ἀκολουθήστε αὐτὴ τὴ μέθοδο, αὐτὸ τὸ σύστημα, νὰ τὸ κάνετε τὴ μιὰ μέρα μετὰ τὴν ἄλλη. Ἐξασκηθῆτε καὶ τελικὰ θὰ φθάσετε ἐκεῖ — ἂν εἴσαστε τυχεροί. Πράγμα ποὺ σημαίνει πὼς πολεμᾶτε μὲ τὸν ἑαυτιό σας ὅλη τὴν ἡμέρα, προσπαθώντας νὰ συμμορφωθῆτε σ' ἕνα ὑπόδειγμα, σ' ἕνα σύστημα, προσπαθώντας νὰ καταστείτε τις ἐπιθυμίες σας, τὴ δική σας ὄρεξη, τὸν δικό σας φθόνο, τὶς ζήλειες, τὶς φιλοδοξίες. Κι ἔτσι, ὑπάρχει ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα σ' αὐτὸ ποὺ εἴσατε καὶ σ' αὐτὸ ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἴσατε σύμφωνα μὲ τὸ σύστημα. Αὐτὸ σημαίνει πὼς ὑπάρχει προσπάθεια. Κι ἕνας νοῦς, ποὺ κάνει προσπάθεια, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ποτὲ ἥσυχος.

Ἡ παράδοση λέει ἐπίσης νὰ συγκεντρωθῆτε γιὰ νὰ ἐλέγξετε τὴ σκέψη σας. Τὸ νὰ συγκεντρωθῆτε, σημαίνει ἀπλὰ καὶ μόνο νὰ ἀντισταθῆτε, νὰ χτίσετε ἕναν τοῖχο γύρω ἀπ' τὸν

ἐαυτό σας, νὰ προφυλάξετε μιὰ ἀποκλειστικὴ συγκέντρωση σὲ μιὰ ἰδέα, σὲ μιὰ ἀρχή, σὲ μιὰ εἰκόνα ἢ ὅ,τι θέλετε. Ἡ παράδοση λέει πῶς πρέπει νὰ τὰ περάσετε αὐτὰ γιὰ νὰ βρῆτε αὐτὸ πού θέλετε νὰ βρῆτε, ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι. Ἡ παράδοση λέει ἐπίσης, πῶς δὲν πρέπει νὰ ἔχετε σέξ, πῶς δὲν πρέπει νὰ κοιτάξετε αὐτὸ τὸν κόσμον, ὅπως ἔλεγαν πάντα ὅλοι οἱ ἅγιοι, πού εἶναι λίγο-πολύ νευρωτικοί. Καὶ ὅταν βλέπετε — ὄχι ἀπλὰ καὶ μονολεκτικὰ καὶ διανοητικά, ἀλλὰ πραγματικά — αὐτὸ πού ἐμπεριέχεται σ' ὅλα αὐτὰ — καὶ μπορείτε νὰ τὸ δεῖτε μόνο ἂν δὲν ἔχετε παραδοθῆ σ' αὐτὸ καὶ μπορείτε νὰ τὸ κοιτάξετε ἀντικειμενικά — τότε τὸ ἀπορρίπτετε τελείως. Πρέπει νὰ τὸ ἀπορρίψη κανεὶς τελείως, γιατί τότε ὁ νοῦς, στὴν ἀπόρριψη καθ'ἑαυτή, γίνεται ἐλεύθερος κι ἐπομένως νοήμων, ἔχει ἐπίγνωση, καὶ δὲν κινδυνεύει νὰ παγιδευθῆ σὲ ψευδαισθήσεις.

Γιὰ νὰ στοχασθῆ κανεὶς μὲ τὴ βαθύτερη ἔννοια τῆς λέξεως, πρέπει νὰ εἶναι ἐνάρετος, ἠθικός. Νὰ μὴν ἔχη τὴν ἠθικότητα ἐνὸς ὑποδείγματος, μιᾶς πρακτικῆς ἢ τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἀλλὰ τὴν ἠθικότητα πού ἔρχεται φυσικά, ἀναπόφευκτα, γλυκά, ὅταν ἀρχίζετε νὰ καταλαβαίνετε τὸν ἐαυτό σας, ὅταν ἔχετε ἐπίγνωση τῶν σκέψεών σας, τῶν συναισθημάτων σας, τῶν δραστηριοτήτων σας, τῶν ὀρέξεών σας, τῶν φιλοδοξιῶν σας κ.τ.λ. — ἐπίγνωση χωρὶς καμμιὰ ἐκλογή, ἀπλὰ καὶ μόνο παρατηρώντας. Ἀπ' αὐτὴ τὴν παρατήρηση προέρχεται ἡ σωστὴ δράση, πού δὲν ἔχει τίποτα νὰ κάνη μὲ τὴν συμμόρφωση, ἢ τὴ δράση σύμφωνα μ' ἕνα ἰδανικό. Τότε αὐτὸ πού ὑπάρχει βαθειὰ σὲ κάποιον, μὲ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν αὐστηρότητά του, ὅπου δὲν ὑπάρχει μόριο σκληρότητας — γιατί ἡ σκληρότητα ὑπάρχει μόνο ὅταν ὑπάρχη προσπάθεια — ὅταν ἔχη παρατηρήσει κανεὶς ὅλα τὰ συστήματα, ὅλες τὶς μεθόδους, ὅλες τὶς ὑποσχέσεις καὶ τὶς ἔχει κοπάξει ἀντικειμενικά, χωρὶς συμπάθεια ἢ ἀντιπάθεια, τότε μπορείτε νὰ τὶς ἀπορρίψετε τελείως, ὥστε νὰ ἐλευθερωθῆ ὁ νοῦς σας ἀπ' τὸ παρελθόν. Τότε μπορείτε νὰ συνεχίσετε, γιὰ νὰ μάθετε τί εἶναι ὁ στοχασμός.

Ἄν δὲν ἔχετε θέσει πραγματικὰ τὶς βάσεις, μπορείτε νὰ παῖξετε μὲ τὸν στοχασμό, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔχει νόημα — εἶναι σὰν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πού πηγαίνουν στὴν Ἀνατολή, πού πηγαίνουν σὲ κάποιον διδάσκαλο πού θὰ τοὺς πεῖ πῶς νὰ κάθονται, πῶς ν' ἀναπνέουν, τί νὰ κάνουν, αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο, καὶ πού ἔρχονται πίσω καὶ γράφουν ἕνα βιβλίον, πού εἶναι ὅλο σκέτη ἀνοησία. Χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς δάσκαλος γιὰ τὸν ἐαυτό του καὶ μαθητὴς τοῦ ἐαυτοῦ του, δὲν ὑπάρχει αὐθεντία, ὑπάρχει μόνο κατανόηση.

Μπορείτε να πείτε, «Τί σχέση έχουν όλα αυτά με τη ζωή;» «Εγώ πρέπει να ζήσω αυτή την καθημερινή ζωή, να πάω στο γραφείο, να πλύνω τα πιάτα, να ταξιδέψω σ' ένα γεμάτο λεωφορείο, μ' όλο τον θόρυβο. Τί σχέση έχει ο στοχασμός με όλα αυτά;» "Όμως, στο κάτω - κάτω, ο στοχασμός είναι ή κατανόηση της ζωής, της ζωής κάθε μέρα με όλο το μπέρδεμά της, τη μιζέρια, τη λύπη, τη μοναξιά, την άπελπισία, την παρόρμηση να γίνουμε σπουδαίοι, τον φόβο, τον φθόνο — ή κατανόηση όλων αυτών είναι στοχασμός.

'Από το βιβλίο Τὰ πρῶτα βήματα τῆς μάθησης (1975)

Ξέρετε τίποτα για τὸν στοχασμό; Ἐνδιαφέρεστε για τὸ σέξ, ἔτσι; Ἐνδιαφέρεστε για νὰ διασκεδάσετε. Ἐνδιαφέρεστε νὰ μάθετε γεωγραφία, ἱστορία. Ἐνδιαφέρεστε για πολλὰ πράγματα, ἔτσι; Ὁ στοχασμός ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζωῆς. Μὴν πῆτε ὅτι εἶναι κάτι ἐξωτερικὸ για μερικοὺς ἀνόητους ἀνθρώπους. Εἶναι μέρος τῆς ὑπάρξεως, πρέπει λοιπὸν νὰ ξέρετε γι' αὐτόν, ὅπως πρέπει νὰ ξέρετε για μαθηματικά, ἠλεκτρονικά ἢ ὁποῖδήποτε ἄλλο. Ξέρετε τί σημαίνει νὰ στοχάζομαι; Τὸ νόημα τῆς λέξεως στὸ λεξικὸ εἶναι «συλλογίζομαι», «σκέπτομαι», «μελετῶ», «ἐρευνῶ». Νὰ μιλήσουμε λίγο γι' αὐτό;

"Όταν κάθεσθε πολὺ ἥσυχα, ἢ πλαγιάζετε πολὺ ἥσυχα, τὸ σῶμα εἶναι τελείως χαλαρό, ἔτσι; Προσπαθήσατε ποτὲ νὰ καθήσατε πολὺ - πολὺ ἥσυχα; "Όταν κάθεσθε ἥσυχα, ἢ πλαγιάζετε πολὺ ἥσυχα, τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ εὐκόλα στὸ κεφάλι σας, ἔτσι δὲν ὑπάρχει ἔνταση. Γι' αὐτὸ λένε ὅτι πρέπει νὰ κάθεσθε σταυροπόδι μετὸ κεφάλι πολὺ ἴσια, ἐπειδὴ τὸ αἷμα κυκλοφορεῖ εὐκολότερα ἔτσι. "Αν κάθεσθε σκυμμένως, εἶναι πὸ δύσκολο για τὸ αἷμα νὰ πάη στὸ κεφάλι.

Κάθεσθε λοιπὸν, ἢ πλαγιάζετε πολὺ - πολὺ ἥσυχα. Μὴν ἐξαναγκάζεσθε, μὴν ἐκνευρίζεσθε. "Αν ἐκνευρισθεῖτε, τότε παρατηρήσατε το, μὴν πῆτε «Δὲν πρέπει». Τότε, ὅταν κάθεσθε πολὺ ἥσυχα, παρατηρήσατε τὸν νοῦ σας. Πρῶτα, παρατηρήσατε τὸν νοῦ. Μὴν τὸν διορθώσατε. Μὴν πῆτε, «Αὐτὴ ἡ σκέψη εἶναι καλή, αὐτὴ ἡ σκέψη δὲν εἶναι καλή» — μόνο παρατηρήσατε την. Τότε θὰ δῆτε πὼς ὑπάρχει ἕνας παρατηρητὴς καὶ τὸ παρατηρούμενο. Ὑπάρχει διαχωρισμός. Τὴ στιγμὴ πὸ ὑπάρχει διαχωρισμός, ὑπάρχει σύγκρουση.

Τώρα, μπορεῖτε νὰ παρατηρήσατε χωρὶς τὸν παρατηρητὴ; Ὑπάρχει παρατήρηση χωρὶς τὸν παρατηρητὴ, ὁ παρατηρητὴς εἶναι πὸ λείει «Αὐτὸ εἶναι καλὸ καὶ αὐτὸ εἶναι κακὸ, αὐτὸ

μ' ἀρέσει καὶ αὐτὸ δὲ μ' ἀρέσει», ἢ «θάθελα νὰ μὴν τὸ εἶχα πεῖ αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο». Νὰ παρατηροῦμε χωρὶς τὸν παρατηρητὴ — δοκιμάστε το κάποτε.

Αὐτὸ εἶναι μέρος τοῦ στοχασμοῦ. Ἀπλῶς ἀρχίστε μ' αὐτό. Εἶναι ἀρκετὰ καλὸ αὐτό. Καὶ θὰ δῆτε, ὅταν τῶχετε κάνει, τί ἐξαιρετικὰ πράγματα συμβαίνουν... τὸ σῶμα μας γίνεται πολὺ - πολὺ νοῆμον. Τώρα τὸ σῶμα δὲν εἶναι νοῆμον ἐπειδὴ τῶχουμε φθείρει. Καταλαβαίνετε τί ἐννοῶ; Ἔχουμε καταστρέφει τὴ φυσικὴ νοημοσύνη τοῦ σώματος, αὐτοῦ καθαυτοῦ. Τότε θὰ βρῆτε ὅτι τὸ σῶμα λέει: «Πηγαίνετε γιὰ ὕπνο τὴ σωστὴ ὥρα». Τὸ θέλει, ἔχει τὴ δική του νοημοσύνη καὶ δραστηριότητα. Καὶ ἐπίσης, ἂν θέλη νὰ εἶναι ὀκνηρὸ, ἄς εἶναι ὀκνηρὸ.

Ἔ, δὲν ξέρετε τί σημαίνουν ὅλα αὐτά. Δοκιμάστε τα.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς δὲν δίνουμε ἀρκετὴ σημασία στὸν στοχασμό. Γιὰ τοὺς περισσότερους, εἶναι κάτι τὸ παροδικό, ἀπὸ τὸ ὅποιο προσδοκοῦμε μιὰ κάποια ἐμπειρία, κάποια ὑπερβατικὴ ἐπίτευξη, μιὰ ἐκπλήρωση, ὅταν κάθε ἄλλη προσπάθεια ἐκπληρώσεως ἔχει ἀποτύχει. Ὁ στοχασμὸς γίνεται μιὰ αὐτο-υπνωτικὴ κίνηση, στὴν ὁποία ἐμφανίζονται διάφορες προβολές καὶ σύμβολα. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι μιὰ συνέχιση τοῦ τί ὑπῆρξε, ἴσως τροποποιημένα ἢ μεγεθυμένα, ἀλλὰ πάντα μέσα στὴν περιοχὴ μιᾶς κάποιας ἐπιτεύξεως. Ὅλα αὐτὰ εἶναι μᾶλλον ἀνώριμα καὶ παιδιάστικα, χωρὶς μεγάλη σημασία καὶ χωρὶς νὰ ἀπελευθερώνονται ἀπὸ τὴν καθιερωμένη τάξη — ἢ ἀταξία — τῶν παρελθόντων συμβάντων. Αὐτὰ τὰ συμβάντα γίνονται πολὺ σημαντικὰ γιὰ τὸν νοῦ πού ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ δική του πρόοδο, ἀπὸ τὴν καθιερωμένη τάξη — ἢ ἀταξία, πολὺ σημαντικὰ γιὰ τὸν νοῦ πού ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ δική του πρόοδο, καλυτέρευση καὶ τὴς αὐτοκαθορισμένες προσδοκίες του.

Ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ὑπάρξῃ τὸ πραγματικό. Ἀλλὰ ἡ σκέψη εἶναι πολὺ πονηρὴ, ἐξαιρετικὰ πανούργα εἰς τὴν δραστηριότητα, καὶ ἂν κανεὶς δὲν ἔχῃ τρομερὴ ἐπίγνωση, χωρὶς ἐπιλογή, ὁ στοχασμὸς καταλήγει νὰ εἶναι ἡ ἀπόκτηση δυνάμεων πέρα ἀπὸ τὴς ἀπλές φυσικὲς δυνάμεις. Κάθε αἴσθησις σπουδαιότητας, ὁποιασδήποτε δράσεως τοῦ ἑαυτοῦ, ἀναπόφευκτα θὰ ὀδηγήσει σὲ σύγχυση καὶ πόνο. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο, πρέπει νὰ καταπιασθῆτε μὲ τὸν στοχασμό, ἀρχίστε μὲ τὴν κατανόηση τοῦ ἑαυτοῦ σας, τὴ δομὴ καὶ τὴ φύση τῆς σκέψεως. Διαφορετικά, θὰ καθῆτε καὶ οἱ ἐνέργειές σας θὰ κατασπαταληθοῦν.

(Συνεχίζεται σὸ προσεχὲς τεῦχος)

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟ ΙΣΟΠΛΕΥΡΟ ΤΡΙΓΩΝΟ

(Συνειδησιακός διάλογος)

- Μιά φωνή : Πάρτε με, δρόμοι τῆς θάλασσας, ἐσεῖς ποὺ δὲ φαινόσαστε, παρὰ εὐθύς τὸ κύμα σὰς σκεπάζει καθὼς τὸ νέο χιόνι πάνω στὸ πρῶτο χιόνι τὰ δῆματα τῶν ζῶων ἀφαιρίζει.
- Ἄλλη φωνή : Πάρτε με, δρόμοι τοῦ διαστήματος ποὺ φιλοξενεῖτε τὴν ἀτέλειωτη, τὴ μουσικὴ τῶν ἀστρῶν.
- Ἄλλη φωνή : Γιὰ νὰ μὴ μείνω ὅπως ἓνα μουσικὸ πουλὶ στὸ κλουβὶ τοῦ συνηθισμένο νὰ τὸ ἀκούω ὅλη τὴν ἡμέρα ν' ἀνεβοκατεβαίνει μέσα στὸ κλουβὶ τοῦ γράφοντας καρτερικὰ τὴ μίμηση τῶν πραγματικῶν τῶν ταξιδιῶν του.
- Ἄλλη φωνή : Τώρα, κάθε λούλουδο καὶ κάθε λουλουδάκι γίνεται ἓνα ξενοδοχεῖο γιὰ νὰ κάθεται καὶ ν' ἀναπαύεται μέσα στὸν ἱερὸ ζῆλο τῆς ἐργασίας του τὸ κάθε μας ἔντομο, τὸ κάθε ἔντομάκι.
- Ἄλλη φωνή : Τώρα ἢ μιὰ λαγκαδιὰ μὲ τ' ἀηδονία τῆς στῆν ἄλλην ἀποκρίνεται, στῆν ἄλλην ἀπαντάει:
- Ἄλλη φωνή : Μὰ ἐμεῖς βλέπουμε καὶ δὲν ἀκοῦμε.
- Ἄλλη φωνή : Γιατὶ συνεχίζουμε τὴν ἐνοχὴ μας.
- Ἄλλη φωνή : Γιατὶ εἴμαστε ψεῦτες, ὑποκριτές, δημαγωγοὶ καὶ δολοφόνοι.
- Ἄλλη φωνή : Πότε ξευχήσατε σ' ἓνα χαράκωμα πιστεύοντας στῆν εὐτυχία τῆς πατρίδας, ἔστω μὲ τὸν τρόπο σας, τὸν τρόπο τὸ δικό σας.
- Ἄλλη φωνή : Κοιμηθήκατε ποτὲ πάνω στὰ χιόνια, γιὰ νὰ ξυπνήσετε μιὰ μέρα μειωμένοι σ' ἓνα μέλος τοῦ κορμιοῦ σας;

- "Αλλη φωνή : Είμαστε ἕνας βῶλος τῆς γῆς, γεμάτος ἐπιθυμίες.
- "Αλλη φωνή : Στὸ τέλος, πάλι βρισκόμαστε στὴν ἀρχή.
- "Αλλη φωνή : Πάντοτε, σὰ νὰ ἔχουμε ἕνα τίποτα στὰ χέρια μας.
- "Αλλη φωνή : Σὰ νὰ μὴν ἔχουμε τίποτα δικό μας.
- "Αλλη φωνή : Σὰ νὰ ἔταν ἀπόκτημά μας ἡ μοναξιά.
- "Αλλη φωνή : Τ' ἄλογα καλπάζουν μέσα στὸν ἄνεμο τῆς νύχτας παρόμοια μὲ τὸν ἄνεμο.
- "Αλλη φωνή : Τὰ μεγάλα καράβια δαμάζουν τοὺς Ὠκεανούς καὶ χαίρονται νὰ ὑποτάξουν τῆς θάλασσας τὸ μεγάλο σφρίγος.
- "Αλλη φωνή : Σὰ νὰ μὴν ἔχουν τώρα καράβια οἱ θάλασσες κι οἱ πεδιάδες ἄλογα καὶ στάχια.
- "Αλλη φωνή : Σὰ νὰ ἔχει πεθάνει ἡ Δήμητρα κι ὁ Ποσειδῶνας.
- Μιά φωνή : Ὁ κύριος Φιλοκλῆς ἦταν πολὺ σκληρὸς στρατηγὸς γιὰ νὰ πείσει τὴν ἐκκλησία τοῦ Δήμου νὰ κόβει τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα τῶν αἰχμαλώτων γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ κρατοῦν δόρυ, παρὰ μόνο νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦν στὰ πλοῖα τους σὰν κωπηλάτες.
- "Αλλη φωνή : Πολὺ χρήσιμη συμβουλή κι ὕστερα ἐμεῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ παραμονεύουμε τοὺς ἀνέτοιμους ἀντιπάλους μας, τοὺς ἀπειθαρχοὺς ἀντιπάλους μας ν' ἀμελοῦν, νὰ ληστεύουν τὰ σπίτια γιὰ τροφῆς κι ἄς τοὺς φώναζε ὁ κύριος Κόνων νὰ γυρίσουν πίσω στὰ καράβια τους, νὰ τὰ γεμίσουνε, νὰ τὰ ὑπερασπίσουνε μὲ τὴν ἐμπειροπτόλεμη ὀρμή τους, γιὰ νὰ μὴ σφάζονται διαιρεμένοι στὶς ἀμμουδιές.
- "Αλλη φωνή : Ἔτσι, δὲ θὰ πῆγαμε τὸ ἱερὸ πλοῖο, ἡ Πάραλος, ν' ἀναγγεῖλει τὴ συμφορά, ὥστε νὰ μὴν κοιμηθεῖ κανένας Ἀθηναῖος ἐκεῖνη τὴ νύχτα καὶ νὰ γεμίσουν τὰ μακρὰ τεῖχη ἀπὸ τὸ θόρυβο τῆς ἀνθρώπινης οἰμωγῆς.
- "Αλλη φωνή : Γιὰ νὰ μὴ φτάνουν πρόσφυγες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ν' αὐξάνουν τὴ δύσκολη ἀπαίτηση τῆς πείνας καὶ νὰ σφίγγουνε σκληρὰ τὴν πολιορκία τους.
- "Αλλη φωνή : Γιὰ νὰ μὴν καμαρώνουν οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατηγοὶ στὰ πορφυρά τους ἱμάτια δεμένοι.
- "Αλλη φωνή : Γιὰ νὰ μὴ διορίζουν οἱ δεκαρχίες δολοφόνους καὶ ληστές.

"Αλλη φωνή : Γιά νά μὴν ἐπικρατοῦν οἱ δολοφόνοι κι οἱ ληστές κι ὅσοι φώναζαν μ' ὄλμ τους τὰ πνευμόνια, Ζήτω ὁ κύριός μας Λύσανδρος, ὁ κυρίαρχος ὁ Λύσανδρός μας, ζήτω.

Μιά φωνή : Κι ἔλεγε ὁ Λύσανδρος στοὺς ἐφόρους: Κυριεύθηκαν οἱ Ἀθηναῖοι. Κι ἐκεῖνοι ἀποκρίνονταν:Εἶναι πολὺ αὐτό, ἀρκεῖ ὅτι κυριεύθηκαν. Μὰ ἐκεῖνος γκρέμιζε τὰ κάστρα τους, ποὺ ὕψωσε ἐκεῖνος ὁ Θεμιστοκλῆς κι ἔλεγε ὁ κύριος Θηραμένης «Ναί», χωρίς νά μπορεῖ νά στερεώσῃ στὰ χεῖλη ἓνα ὄχι, ὅπως ἐκεῖνος ὁ Θεμιστοκλῆς γνώριζε καλὰ νά τὸ στερεώνει, ὅπως ἓνας πολεμιστῆς γνώριζε τὸ δόρυ του στὸ ἔδαφος μ' ἐπιμονή καὶ δύναμη νά στερεώνει.

"Αλλη φωνή : Κι ἐμεῖς ἐξορίζαμε τὸ Θεμιστοκλῆ.

Φωνή τοῦ βάθους : Κι ἐμεῖς κρατούσαμε μακριὰ μας τὸν Ἀλκibiάδη ποὺ ἴσπευε στὴν ἱερὴν ἀνεξαρτησία τῶν ἑλληνικῶν πόλεων καὶ τῶν λιμένων τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδας.

"Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Καὶ τοὺς ἀφήναμε νά πεθαίνουν μακριὰ μας, ἀκούγοντας τὴν Πάραλο νά μᾶς ἀναγγέλλει τὴ συμφορά. νά μᾶς διηγεῖται καλὰ τὴν ἀπερισκεψία μας καὶ τὴ διχονοία μας ζωηρά.

Μιά φωνή : Κι ὅλοι φώναζαν, Ζήτω ὁ κυρίαρχός μας Λύσανδρος. Ζήτω ἡ καλή μας ἐλευθερία, Ζήτω.

"Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Ἡ δῆθεν ἐλευθερία, ἔπρεπε νά λέγουν.

"Αλλη φωνή τοῦ βάθους : Καὶ γέμιζαν ὁ κύριος Γύλιππος μὲ χιλιάδες χρυσὰ νομίσματα τῶν Ἀθηναίων, ποὺ εἶχαν χαραγμένα πάνω τους τὴν ὄψη τῆς γλαύκας.

"Ενας πολεμιστῆς : Γεωαῖα πολεμήσαμε καὶ πήραμε τὸ πτώμα τοῦ Ναυάρχου μου τοῦ Λυσάνδρου στὴν ἄκρη τῶν τειχῶν πεσμένο, καὶ σκοτωθήκαμε πολλοὶ Λακεδαιμόνιοι. Μὰ λυπηθῆκανε οἱ κύριοι ἔφοροι τῆς Σπάρτης πολὺ. Κι ὕστερα, πῶς νά τολμήσει ὁ Πausανίας ὁ Βασιλεὺς πίσω στὴν Σπάρτη νά ἐπιστρέψει. Προτίμησε νά πεθάνει στὴν Τεγέα, στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκεῖ, παρά νά τολμήσει στὴ Λακεδαίμονα πάλι νά ῥθεῖ.

Μιά φωνή : Πῶς νά περάσουμε μέσα ἀπὸ τὶς πύλες σας ἔχοντας ὀρθά, ἢ κεκλιμένα τὰ δόρατα;

"Αλλη φωνή : Πῶς ν' ἀποκριθούμε, ἀφοῦ δὲν εἶχαμε τείχη καὶ δόρατα;

- Φωνή του βάθους : Συνηθίζουμε και σήμερα διπλωματικά να χαμογελούμε και να μιλούμε στα τραπέζια των διαπραγματεύσεων, έχοντας θέσει πάνω τους τα ισχυρά μας τα μαχαίρια.
- Φωνή του βάθους : Μὲ τὰ μαχαίρια μας μιλούσαμε τ' ἀθέατα πάνω στα τραπέζια των διαπραγματεύσεων. Τὰ μαχαίρια μας μιλούσαν
- "Άλλη φωνή του βάθους : 'Αφήνετε τὴ Σύνεση πάντοτε νὰ μιλάει κι ὄχι τὸ μαχαίρι. Στὴ σωφροσύνη μᾶλλον ὑπακούετε!
- "Άλλη μεγάλη φωνή του βάθους : Μὴν ἐξορίζετε ποτὲ τοὺς ἀξιους, τοὺς γενναίους καὶ τοὺς ἀντρεωμένους, τοὺς πατριῶτες τῶν πράξεων, καὶ τότε θὰ συντρίβετε τῆς κάθε Καγκελλαρίας τὴ σπουδὴ νὰ φροντίσει νὰ μᾶς στείλει τὴν εἴδηση τῆς ἤττας.
- "Άλλη μεγάλη φωνή του βάθους : Δὲν ὑπάρχει πιά γιὰ μᾶς καμιὰ Πάραλος, καμιὰ γιὰ μᾶς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξει, ποτὲ καμιὰ εἴδηση μίας ἤττας
- "Άλλη φωνή του βάθους : 'Η δική μας γῆ ἦταν σκληρὴ καὶ τραχιὰ, ἕνας ριζωμένος βράχος, μιὰ στεριά γιὰ νὰ σχηματίζει μὲ τὰ ἠφαίστειά της τὰ νησιά στὸ Αἰγαίο μας. 'Ο τόπος μας ἦταν γαλανός, σπαρμένος μ' ἄγνωστα βράχια, μὲ βράχια πάντοτε ἄγνωστα, ὅπου ποτὲ κανένα πόδι δὲν ἐπάτησε, παρὰ τὸ γυμνασμένο φτεροῦ τοῦ γλάρου, διπλώνεται στὸ μεγάλο του φτεροῦ τοῦ κύματου ν' ἀκούει τὸ μεγάλο στὰ πόδια τοῦ γκρεμοῦ βρασμό. 'Ο τόπος εἶχε φιλόργυρες ἀκρογιαλιές, γιὰ νὰ λάμπουν μέσα στὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀγνότητά τους.
- "Άλλη μεγάλη φωνή του βάθους : 'Εμεῖς θέλουμε τὸ σπίτι μας νὰ 'ναι σπῆτι μας. Τὰ ξένα συμφέροντα δὲν ἦταν ποτὲ δικά μας. Δὲ θέλαμε σήμερα νὰ 'ναι δικά μας.
- "Άλλη μεγάλη φωνή του βάθους : Πότε θὰ θυμηθοῦμε πάλι τὶς εὐθυμες, τὶς ἱερὲς τὶς τελετές μας; Δὲ θὰ γίνουμε πάλι χαρούμενοι γεφυριστές, γιὰ νὰ περνᾶει μπροστὰ μας ἡ πομπὴ τῶν 'Ελευσινίων Μυστηρίων;
- "Άλλη φωνή του βάθους : Γιὰ νὰ γίνουμε εὐπρόσιτοι κι ὄχι ἀπόκρημνοι.
- "Άλλη μεγάλη φωνή του βάθους : Πότε θὰ ἐπιστρέψουμε γιὰ νὰ γράψουμε τὸ τέλειο, τὸ ἱερό, τὸ ἰσόπλευρο τρίγωνο;
- "Άλλη φωνή του βάθους : Μὴν ἐπεμβαίνετε στὰ ξένα κράτη μὲ στρατιωτικὲς συνέχειαι καθαρὰ ἐκστρατευτικὲς

ἐπεμβάσεις. Γιατί ὁ κύριος Μιθριδάτης ἀντέχει σ' ὅλα τὰ δηλητήρια "Ὅλα τὰ δηλητήρια τὰ ξέρει ὁ κύριος Μιθριδάτης καὶ κανένας δὲν μπορεῖ γιὰ μιὰν ἄλλη φορὰ νὰ τὸν νικήσει, τὸ γέρο σοφὸ, τὸν ἔμπειρο, τὸ συνετὸ μας κύριο Μιθριδάτη.

"Ἄλλη φωνή : Λέγαμε πῶς ὅτι κατορθώνει ὁ Τιμόθεος, ὁ γιὸς τοῦ Κόνωνα, τὸ πετυχαίνει μὲ τὴν τύχη. Πολιορκεῖ τὸ Βυζάντιο ὁ κύριος Τιμόθεος, δὲ σὰς ἀρκεῖ ποὺ πολιορκεῖ τὸ ἀπόκρημνο Βυζάντιο. Μὰ σήμερα δὲν πρέπει νὰ θριαμβεύουν οἱ δημαγωγοί, γιὰ νὰ πεθαίνει ἐξόριστος στὴν Εὐβοία ὁ παντάξιός μας κύριος Τιμόθεος, ὁ γιὸς τοῦ τολμηροῦ καὶ συνετοῦ μας Κόνωνα.

Μεγάλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πιστεύετε μόνο στὸ θάρρος τῆς προετοιμασίας σας καὶ τῆς αὐτοπεποίθησής σας, γιὰ νὰ μὴ ρωτᾶτε τοὺς Τυρρινοὺς καὶ τ' ἄλλα τ' ἀρμόδια μαντεῖα τί πρόκειται νὰ σὰς συμβεῖ.

Μεγάλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πάψετε νὰ πιστεύετε στοὺς θαυματοποιούς καὶ τοὺς Σωτῆρες

Φωνὴ τοῦ βάθους : Γιατί συνήθως οἱ περισσότεροὶ σωτῆρες ποὺ δὲν τοὺς προσκαλέσαμεν ἑμεῖς, ἦταν κοινοὶ κακοποιοί.

Μιά φωνή : Σήμερα ντυθήκαμε καλὰ καὶ δημοκρατικά, ἀφοῦ κάναμε μερικὰ δημοψηφίσματα δικτατορικά.

"Ἄλλη φωνή : Ἔκαναν προσποιητὴ τὴν ἀγανάκτησή τους οἱ πέντε ἔφοροι τῆς Σπάρτης, γιὰτὶ ἀνακάλυψαν μέσα στὰ μυστικὰ Γράμματα τοῦ Λύσανδρου τίς σκέψεις του, ποὺ εἶχε διατυπώσει γιὰ τοὺς βασιλεῖς ὀρθά. — Τί νὰ τοὺς κάνουμε, ἔγραφε, τοὺς βασιλεῖς; — Τί νὰ τοὺς κάνουμε σήμερα τοὺς βασιλεῖς; Πουθενὰ δὲ χρειάζονται σήμερα πιά οἱ βασιλεῖς. Τί νὰ τοὺς κάνουμε σήμερα τοὺς βασιλεῖς; Ἄλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, ὑποστήριζεν ὁ κύριος Λύσανδρος, πῶς ἔπρεπε νὰ ἐκλέγεται πρῶτος τοῦ Κράτους ὁ κάθε μας ἐκλεκτὸς τοῦ λαοῦ, γιὰ τὰ δημόσια πράγματα ἀρμόδιος. Τί τοὺς θέλουμε σήμερα τοὺς βασιλεῖς. Τί νὰ τοὺς κάνουμε σήμερα τοὺς βασιλεῖς!

"Ἄλλη φωνή : Δὲ θέλουμε τὸν Ἰουστινιανό, μὲ τὸν αὐστηρό του τὸ Χριστιανισμό, δὲν τὸν θέλουμε γιὰτὶ δὲν πιστεύει στῶν δύο κόσμων τὴ συνύπαρξη.

- "Αλλη φωνή : Θέλουμε τὰ παιδιά μας. Πήγανε στὸν πόλεμο, πήγανε στοὺς πολέμους τους καὶ δὲ γύρισαν.
- "Αλλη φωνή : Πῶς νὰ κραυγάσουμε, Ζήτω ἡ αὐτοκρατορία μας, ἀφοῦ χάσαμε τέλεια χωρὶς λόγο τὰ παιδιά μας στὴ Δύση;
- "Αλλη φωνή : Σήμερα σκοτώθηκαν τριακόσια νέα παιδιά, ὅλοι τους μὲ μιὰ καθαρὴ, φοιτητικὴ καρδιά. Πῶς νὰ μὴν τοὺς κλάψουμε; Δὲν εἴμαστε Λακεδαιμόνιοι, γιὰ νὰ μπορούμε νὰ σκεπάζουμε στὴν ὄψη μας τὴ θλίψη μας "Επρεπε νὰ πλεῖρώσουμε, μάλιστα, εἴκοσι πέντε δολλάρια γιὰ νὰ παραλάβουμε τοὺς ἀγαπημένους μας ἀπὸ τὸ νεκροτομεῖο, μετὰ τὴν τραγικὴ τους ἀναγνώριση.
- "Αλλη φωνή : Ἐμπρὸς λοιπὸν νὰ φορέσουμε τὴ τραγικὴ μας μάσκα.
- "Αλλη φωνή : Γιατί ἡ φωνὴ μας εἶχε μιὰ στέρηση;
- "Αλλη φωνή : Γιατί ἡ χαρὰ μας ἦταν γεμάτη στέρηση;
- "Αλλη φωνή : Γιατί κι ὁ πλοῦτος μας ἦταν γεμάτος στέρηση;
- "Αλλη φωνή : Γιατί κι ὁ θάνατος ἦταν στέρηση;
- "Αλλη φωνή : Οἱ χεῖμαρροὶ μας τὴν ἀνοιξη φουσκώνουν καὶ φωνάζουν μ' ὀλόκληρη τὴν ἐλευθερία τῶν λυωμένων τους πάγουν;
- "Αλλη φωνή : Γιατί καὶ τὰ σύρματοπλέγματα δὲν ἦταν πλήρη;
- "Αλλη φωνή : Γιατί καὶ ἡ πιὸ γεμάτη μας ἐλευθερία δὲν ἦταν ποτὲ πλήρης;
- Φωνὴ τοῦ βάθους : Παντοῦ λοιπὸν οἱ Δεκαρχεῖες διορίζουν δολοφόνους.
- "Αλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πρῶτα ζούσαμε φτωχικὰ μέσα στὰ δάση μας κι εἴμαστε κυνηγοὶ καὶ κουβαλούσαμε τὴν τροφή μας στὶς πατριαρχικὲς μας οἰκογένειες, καὶ δὲν ὑπῆρχε φόβος κανέναν μετὰξὺ μας.
- "Αλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Οὔτε καὶ Θεὸς κηδεμὼν καὶ προστάτης, παρὰ ὁ φύλακας ἄγγελος τοῦ καλοῦ μέσα μας.
- "Αλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Σήμερα γεμίζουμε φόνους κι ἐγκλήματα καὶ πολλὴ ἠθικὴ καὶ μὲ μεγάλη τὴν πολιτισμένη μας Ὑποκρισία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΛΕΞ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

+ 17 Δεκεμβρίου 1970

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ

Δέκα χρόνια πέρασαν από τότε, που ο Δημήτριος Ιωαννίδης έφυγε από τον κόσμο μας.

Μεγάλο διάστημα για τὰ ανθρώπινα μέτρα τού χρόνου. Κι' όμως, όσοι τόν γνωρίσαμε, όσοι διδασθήκαμε απ' αυτόν, απ' όσα έλεγε, απ' όσα με τὸ παράδειγμά του μετέδιδε, νομίζουμε ότι ακόμη ακούμε τὴν ἠχώ τῆς φωνῆς του, ακόμη βλέπουμε τὴν ἐπιβλητική, γεμάτη ἀγαθότητα μορφή του, μορφή Ἀρχαίου Ἑλληνικά Φιλοσόφου, σὰν νὰ σταμάτησε ὁ χρόνος. Πόσο γρήγορα, ἀλήθεια, φαίνεται νὰ περνᾷ ὁ καιρός, ὅταν κυττάμε πίσω μας, αὐτὰ που πέρασαν.

Οἱ παλαιότεροι ἀναγνώστα:

τοῦ «ΙΑΙΣΟΥ», ἀλλὰ καὶ οἱ νεότεροι, χάριν στίς «ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΙΑΙΣΟΥ», που ἐκδόθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια, γνωρίζουν τὸν Δημήτριο Ἰωαννίδη ἀπὸ τὰ ἑβδομήντα περίπου ἄρθρα του, που καλύπτουν βαθειὰ φιλοσοφικά θέματα καὶ βαθειὰ ἀναλύσεις τῶν πνευματοδόξων ἀπόψεων τῶν ἀρχαίων μας προγόνων, με ἀφορμή, πολλές φορές, περιγραφές ἀρχαιολογικῶν χώρων.

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τὰ ἄρθρα αὐτά, περίπου 35 ἄλλα, φιλοσοφικοῦ κι' αὐτὰ περιοχόμενου, ἐδημοσιεύθησαν σὲ περιοδικὰ που ἀφοροῦν περιορισμένους ἐσωτερικοὺς κύκλους καὶ ἐκδόσεις τοῦ ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΚΔΡΟΜΩΝ, τοῦ ὁποίου, ἐπὶ σειράν ἐτῶν εἶχε διατελέσει ἀντιπρόεδρος καὶ ἦταν τακτικὸς ὁμιλητὴς σὲ ἀρχαιολογικοὺς χώρους, ὅπου δίδασκε τὴν ἀρχαία Ἑλληνική Φιλοσοφία.

Ἐπίσης, πραγματοποιοῖσε σειρὲς ὁμιλιῶν ἐπὶ θεμάτων ΗΘΙΚΗΣ - ΑΡΕΤΗΣ καὶ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, που ἀποτελοῦν ἓνα δλοκληρωμένο πνευματικὸ ἔργο, στήν Θεοσοφική Στόα «ΑΘΗΝΑ», τῆς ὁποίας ἦταν Πρόεδρος ἀπὸ τὸ 1962 μέχρι τὴ μετάστασή του. Ἐνα μέρος τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν ἐκυκλοφόρησε σὲ περιορισμένο ἀριθμὸ

αντιτύπων, ὑπὸ τύπον περιλήψεων, σὲ τεύχη, μὲ τίτλους: Η ΚΑΘΑΡΣΙΣ — Μέρους Α΄. (1963 — 1964) — Μέρους Β΄. (1964 — 1965), Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ — Μέρους Α΄. (1965 — 1966) — Μέρους Β΄. (1966 — 1967), ΟΡΦΙΚΑ (1968 — 1969), ΔΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ — Μέρους Α΄. (1969 — 1970) καὶ ἀνέκδοτες παραμένουν σειρὲς ὁμιλιῶν του, στίς ὁποῖες ἀνέλυσε τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ (1962 — 1963) καὶ τὰ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ (1967 — 1968).

Ἐκεῖ ὅμως πού προσέφερε τεράστιο ἔργο, ἦταν σὲ Ἐσωτερικοὺς Φιλοσοφικοὺς Κύκλους, ὅπου ἐπὶ 10ετηρίδες ὁλόκληρες, μεταλαμβάνευσεν τίς ἰδέας τοῦ μεγάλου του Διδασκάλου ΣΗΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ. Μὲ λόγους, μὲ κείμενα, μὲ ἔργα, μὲ τὸ ἴδιο τὸ παράδειγμα του. Ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του ὁλόκληρη γιὰ τὴν διάδοση τῆς ἀληθείας, «τῆς ἐν τῇ Φύσει πραγματικότητος», ὅπως ἔλεγε.

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ὅσα γράφονται γιὰ τὸν Δημήτριο Ἰωαννίδη, δὲν ἀποτελοῦν ὕμνους πρὸς τὸ πνεῦμα του, γιὰτὶ κατὰ τέτοιο, ὅταν ζοῦσε, τὸ ἀπεχθάνετο ἀπάνταστα. Ἀποτελοῦν μιά δίκαιη ἀναγνώριση τῆς πολλαπλῆς πνευματικῆς προσφοράς του, μιά δίκαιη ἀναγνώριση τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς Ἀρετῆς καὶ τῆς ἁθαιᾶς του Γνώσεως, πού ἔτσι θὰ μᾶς κάνει νὰ προσέξουμε περισσότερο τὸ ἔργο του, νὰ τὸ μελετήσουμε θαθεῖα καί, κυρίως, νὰ

τὸ ἐφαρμόσομε.

Ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία, ὁ Δημήτριος Ἰωαννίδης, πνεῦμα ἐρευνητικὸ καὶ ἀνήσυχος, μὲ ροπή στὴν φιλοσοφία καὶ στὸν ἐσωτερισμό, πού διεκρίνετο γιὰ τὴν θετική του σκέψη καὶ τὴν ἰσχυρὴ ἀντικειμενικὴ του κρίση, προσπαθοῦσε νὰ βρεῖ ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα πού γεννιοῦνται σὲ κάθε πραγματικὰ πνευματικὸ ἄνθρωπο, σχετικὰ μὲ τὴν δημιουργία τῶν κόσμων, τὴν ἐξέλιξή τους, τὸν πραγματικὸ σκοπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν οὐσία τῆς θεότητος κλπ. Ἐρωτήματα πού γεννιοῦνται σὲ κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπο, ὅπως ἐκεῖνος, ὅμως, τὸν καθόριζε: «Πνευματικὸς ἄνθρωπος», ἔλεγε, «εἶναι ὁ ἐξακνιζόμενος καὶ ἐπιζητῶν τὴν θεῖαν γῶσιν». Θετικὸς ἐπιστήμων, ἀπὸ τοὺς ἀρίστους, δὲν εὑρίσκει στίς ἐπιστημονικὰς δοξασίας ἱκανοποίηση τῶν πνευματικῶν του ἀνησυχιῶν. Διότι ἦταν πνεῦμα ἐλεύθερο, χωρὶς «ἐπιστημονικὰς» προλήψεις. Σχετικὰ μὲ τίς «ἐπιστημονικὰς» προλήψεις ἔγραφε (ΚΑΘΑΡΣΙΣ — Μέρους Α΄. «Αἱ Προλήψεις»): «Αὗται μαστίζουσι κυρίως τοὺς θετικούς ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι, ἐκτὸς τιμητικῶν ἐξαίρέσεων, ξεχνοῦν ὅτι εἶναι πρωτίστως ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τὴν ἀλήθειαν. Οὐδὲν οὗτοι δέχονται ὡς ὑπάρχον πέραν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, τῶν ἐπιστημονικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀκόμη θεωριῶν. Δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ Φύσις δὲν εἶναι μόνον ὑλικὴ καὶ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι πλευραὶ αὐτῆς πρὸς ἐξέτασιν. Πολλάκις, φέρονται τὸσον

προσηλωμένοι εις τὰ ἐκάστοτε δεδομένα τῆς ἐπιστήμης, ὥστε γίνονται διστακτικοί ἢ καὶ ἀπορριπτικοί εἰς νέας κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης. Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸς τοῦτο ὑπάρχουν. Διὰ τῶν ἄνωτέρω διαπιστώσεων, οὐδόλως καταφρονοῦμεν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς κατακτήσεις αὐτῆς. Τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα μᾶς εἶναι σεβαστά. Πλὴν ὅμως, γνωρίζομεν ὅτι τὰ πλαίσια τῆς ἐρεύνης αὐτῆς εἶναι περιορισμένα. Δὲν δύναται ἡ θετικὴ ἐπιστήμη, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, νὰ ἀναχθῆ πέραν τῆς μελέτης τῆς ὕλης καὶ τῶν νόμων τῆς. Πέραν τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας καὶ λογικοῦ. Δὲν δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τὰ αἷτια τῶν φαινομένων, ἢ νὰ συλλάβῃ τὸν ἐνδότερον λόγον τῶν πραγμάτων». Ἔτσι, ἐστράφη στὴν μελέτη διαφόρων φιλοσοφικῶν συστημάτων, στὰ ὁποῖα ὅμως καὶ πάλι δὲν εὑρίσκει ἐκεῖνο πού ζητοῦσε, ἐκεῖνο πού θὰ ἱκανοποιούσε τὴν ἐσωτερικὴν του προδιάθεσιν γιὰ τὴν ἀλήθεια. Καὶ τότε, ἡ Εἰμαρμένη του τὸν ἔφερε κοντὰ στὸν πραγματικὸ Διδάσκαλο. Ἐφερε τὰ θήματά του κοντὰ στὸν Σπυρίδωνα Νάγο, γιὰ τὸν ὁποῖο πολλές φορές ὁ «ΙΑΙΣΟΣ» ἔχει γράψει. (Ἔτος 1958 σελ. 290, ἔτος 1966, σελ. 155 & 276, ἔτος 1968, σελ. 181).

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού τὸν ἄκουσε, ἡ ψυχὴ του σκίρτησε καὶ τὸ πνεῦμα του ἀντελήφθη τὴν μεγαλωσύνη ἐκείνου, καὶ ἄρχισε μὲ πάθος νὰ μελετᾷ τὶς ιδέες πού ἐδίδασκε ὁ Σπυρίδων Νάγος στοὺς Ἐσωτερικοὺς Φιλοσοφικοὺς Κύκλους. Μὲ τὴν ἰσχυ-

ρή του κρίσιν, τὴν μεγάλην του συναισθηματικότητα καὶ τὴν θετικὴν του σκέψιν, κατενόησε ὅσο λίγοι τὶς Διδασκαλίαι τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου καὶ συνειδητὰ τὶς ἀπεδέχθη. Ἐπὶ σειράν ἐτῶν καὶ μετὰ τὴν μετάστασιν τοῦ Διδασκάλου του τὸ ἔτος 1933, ἐρμήνευε καὶ μετελαμπάδευε τὶς ἰδέαι ἐκεῖνου μὲ τρόπο μοναδικό, μὲ σαφήνεια καὶ ἀπλότητα, μὲ πραγματικὴν λογικὴν συνέπειαν. Σὰν παράδειγμα στὴν ζωὴν του, εἶχε πάντα τὸν Σπυρίδωνα Νάγο, τὸν πραγματικὸν Ἐνάρετο ἄνθρωπο καὶ Σοφόν, πού μετέδιδε στοὺς ἀνθρώπους πού τὸν πλησίαζαν Ἀγάπην καὶ Σοφίαν. Αὐτὸ ἀκριβῶς προσπάθησε, μὲ ἐπιτυχίαν, καὶ στὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, ὁ Δημήτριος Ἰωαννίδης νὰ εἶναι συνεπεῖς οἱ πράξεις του πρὸς τοὺς λόγους του, νὰ ἀντιμετωπίζε τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντες μὲ ἀνοχίην, μὲ ἀγάπην, μὲ καλωσύνην, πού ἀνάβλυζε ἀπὸ τὸ «εἶναι» του, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταδίδει, ὅπου μπορούσε καὶ ὅσο ἦταν δυνατό, τὴν πραγματικὴν Γνώσιν. Λάτρησι, ὅπως καὶ ὁ Διδάσκαλός του, τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, μελέτησε τοὺς Ἀρχαίους Ἑλληνας Φιλοσόφους καὶ κατόρθωσε νὰ γνωρίσει σὲ βάθος τὶς δοξασίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων Μυστῶν.

Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς συνεπέστερους μαθητὰς τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου, ἀπὸ τοὺς συνεπέστερους διδασκάλους τῶν ἐπιγενομένων. Δὲν τὸν κατάλαβαν, θέβαια, ὅλοι ἐκεῖνοι πού τὸν γνώρισαν, ὅλοι ἐκεῖνοι πού τὸν ἄκουσαν, ἀλλὰ ὅλους ἐντυπωσίαζε ἡ καλωσύνη του, ἡ πάντα χαρούμενη

διάθεσή του, ή σεμνότητα που χαρακτηρίζει τους πραγματικά μεγάλους, ή απέραντη μετριοφροσύνη του και ή ανοχή του απέκτανι των ανθρωπίνων μικροτήτων. Ποτέ δέν έπεδείκνυε τις γνώσεις του, γνωρίζοντας ότι κάθε γνώση προέρχεται «άνωθεν», ποτέ δέν έκανε χρήση των δικαιωμάτων που είχε από τα αξιώματα που κατείχε — που του έδόθησαν κατ' αξίαν και όχι γιατί τα έπεδίωξε — και στην κοινότητα και σε κύκλους έσωτερικούς, αλλά πάντα με καλωσύνη και με ανοχή προσπαθούσε να διοικεί, σεβόμενος την έλευθερία των άλλων, την έλευθερία σκέψης και βουλήσεως όλων των ανθρώπων. Έστω και αν οι απόψεις τους ήταν εκ διαμέτρου αντίθετες με τις δικές του.

Δέκα χρόνια συμπληρώνονται φέτος, από τότε που ο Δημήτριος Ίωαννίδης έφυγε από τον κόσμο μας. Ακόμη όμως συνεχίζει να μάς διδάσκει, όχι μόνο με τα κείμενα που άφησε, αλλά και με το φωτεινό παράδειγμα της έδω ζωής του. Κι' αυτό άκριβώς το παράδειγμα, που έζησαν όσοι τον έγνωρισαν, προδικάζει ότι ή θεία Δικαιοσύνη θα του άνεγνώριζε στον πνευματικό κόσμο, όσα κατόρθωσε να κατακτήσει έδω. Γιατί ήταν πράγματι μιá ώριμη, μιá μεγάλη ψυχή.

Είθε το παράδειγμά του αυτό να μάς καθοδηγήσει στον σωστό δρόμο, που διαγράφει ο πραγματικός σκοπός του ανθρώπου στην Γη μας!

Θαλής Γρηγορόπουλος

ΠΛΩΤΙΝΟΣ

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ

(205 - 270 π.Χ.)

Του KISHOR PAREKH

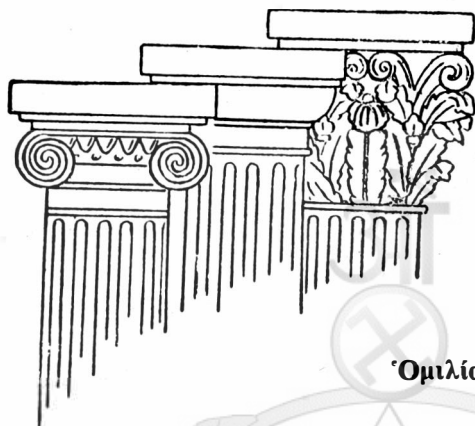
Ἀπὸ τὸ Theosophical Journal Λονδίνου

Ἡ Φιλοσοφία κατὰ τὸν Πλωτῖνο εἶναι ὁδὸς ζωῆς, ἀπαιτοῦσα ὄχι μόνον ἐντατικὴ πνευματικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐντατικὴ ἠθικὴ προσπάθεια. Εἶναι ἡ διαδικασία γιὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τί πράγματι εἴμαστε καὶ ποῖα εἶναι ἡ καταγωγή μας. Ὁρθῶς φιλοσοφοῦντες, γινόμαστε ἐνήμεροι τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὡς ἔχοντος, πέραν τῆς συνήθους ἀνθρώπινης ἐμπειρίας, μιὰ αἰώνια ὑπαρξὴ σ' ἕναν θεῖο κόσμον ζώσης Διανοίας. Ἡ Φιλοσοφία λοιπὸν εἶναι ἡ διαδικασία τῆς αὐτο-ἀνακαλύψεως καὶ τῆς αὐξοῦσης ἐνημερότητος γιὰ τὴν πραγματικότητα. Πρέπει νὰ ὑπάρχη μιὰ ἀτελειώτη φορὰ πρὸς ἐπάνοδον στὴν ἔνωση μὲ τὸ ΑΓΑΘΟΝ. Εἶναι θέμα ἐμπειρίας, ὅσο καὶ παραδόσεως καὶ σχολαστικῆς μελέτης.

Τὸ βασικὸ σχέδιον τῆς Πραγματικότητος, κατὰ τὸν Πλωτῖνο, συνίσταται στὸ ὅτι ἡ ὑπερβατικὴ πηγὴ εἶναι ΜΙΑ, ἀκαθόριστη καὶ ἀπεριόριστη, παράγει δὲ σειρὰ ἐπιπέδων ὑπάρξεως, τὰ ὅποια εἶναι προοδευτικῶς λιγώτερο ἐνοποιημένα, περισσότερα διασκορπισμένα καὶ διαχωρισμένα, συνεπῶς ἀσθενέστερα καὶ ἀτελέστερα. Ὡστόσο, τὸ ἔσχατον

καὶ κατώτερον, τὸ φυσικὸ σύμπαν, ἔχει ἕναν βαθμὸ ἐνότητος, πρὸ τὸ προφυλάσσει ἀπὸ τὴν πτώσῃ στὴ μὴ-ὑπαρξὴ, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ΕΝΟΣ, τῆς ὑπερβατικῆς πηγῆς τῆς Πραγματικότητος.

Ὁ Πλωτῖνος ἦταν σαφῶς καὶ ἀλανθάτως μονοθεϊστής, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐπίστευε σὲ ἕνα μοναδικὸ Ὑπέρτατον Ὄν, τὴν ὑψίστην θεῖαν Διάνοιαν. Ἐτόνιζε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ὑπερτάτου Θεοῦ καὶ ἀνέπτυσσε μιὰ ἀρνητικὴ θεολογία, στὴν ὁποίαν ἐλέγετο ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «ὄχι τοῦτο, ὄχι ἐκεῖνο» — γιὰ νὰ δεῖξῃ, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη σκέψις καὶ φαντασία ἀδυνατοῦν νὰ Τὸν συλλάβουν. Ἡ γλῶσσα μπορεῖ μόνον νὰ σημειώσῃ τὸν δρόμον πρὸς Αὐτόν, χωρὶς καὶ νὰ Τὸν φθάσῃ. Ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα Εἶς καὶ ΑΓΑΘΟΣ δὲν εἶναι κατάλληλος περιγραφῆς Του. Καίτοι ὁμιῶς εἶναι πέραν τοῦ λεκτικοῦ, δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἄρνησις ἢ ἀφαίρεσις. Εἶναι περισσότερο, ὄχι λιγώτερο, ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἀντίληψιν, μπορούμε νὰ σχηματίσωμε γι' Αὐτόν, διότι εἶναι πέραν τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λεκτικοῦ. Οὔτε εἶναι μακρὰν ἀπὸ μᾶς, Εἶναι πα-

ΒΡΑΥΡΩΝ

ΚΑΙ ΒΡΑΥΡΩΝΙΑ ΑΡΤΕΜΙΣ

Ὁμιλία στὸν Ἀρχαιόφιλο Ὅμιλο

Τοῦ Ι. Κ. ΑΙΛΙΑΝΟΥ

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Ἱεροῦ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, ἐνὸς ἀπὸ τὰ περιφημότερα ἱερὰ Κέντρα τῆς Ἀρχαίας Λατρείας, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῆς τελευταίας 30ετίας. Ὅπως εἰς τὰ περιφημότερα ἱερὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐγίνοντο ἐπίσημες ἐορτὲς ἀνὰ 4ετίαν ἢ 5ετίαν, ἔτσι καὶ ἐδῶ κάθε πέντε χρόνια, πρὸς τιμὴν τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, ἐγίνοντο ἐπι-

σημοὶ ἐορταὶ καὶ ἐκδηλώσεις, ἔπως στὴν Ὀλυμπία τὰ Ὀλύμπια, τὰ Ἴσθμια, τὰ Νέμεα, τὰ Δήλια κλπ.

Ἡ περιοχὴ αὐτὴ τῆς Βραυρωνίας καὶ εἰδικῶς ἡ περιοχὴ τῶν ἀρχαιοτήτων, ἦτο ἀπρόσιτη πρὸ ὀλίγων χρόνων, λόγῳ τῶν τελμάτων καὶ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἡ περιοχὴ ἐμαστίζετο ἀπὸ τὴν ἑλονοσίαν, ἡ ὁποία ἐβασάνιζε τότε τὴν περιοχὴν, ὅπως καὶ πολ-

ρὼν εἰς πάντας, ἀνάλογα μὲ τὴν ἰκανότητά τους νὰ τὸν δεχθοῦν, ἂν καὶ ἐλάχιστοι διαθέτουν τὴν ἀπαιτούμενη τρομακτικὴ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ πειθαρχία γιὰ μιὰ τέτοια ὑποδοχὴ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πνεῦμα, κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἔχοντας μιὰ διάνοια πρόσκαιρα κατοικοῦσα καὶ χρησιμοποιοῦσα τὸ φυσικὸ τοῦ σώμα ἢ μιὰ σειρά σωμάτων, καὶ μπορεῖ, διαφεύγοντας ἀπὸ αὐτὸν τὸν κατώτερο κόσμον καὶ ἐπιστρέφοντας, μέσω ἐξαγνίσεως, στὴν ἀληθινὴ του διαμονή τοῦ θείου Κόσμου, νὰ φθάσῃ στὴν ἀληθινὴ

εὐτυχία. Κατὰ τὸν Πλωτῖνο, ἡ μυστικὴ ἔνωσις ἀπαιτεῖ μιὰ γερὴ ἠθικὴ βάση καὶ παρατεταμένη ἀσκησι: τῆς διανοίας. Ὁ ἀληθινὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ καλοῦ κ' ἀγαθοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ ἐν πνεύματι ἐπάνοδος στὸν Θεῖο Κόσμον τῆς Διανοίας, στὸν ὁποῖον πράγματι ἀνῆκε, ἕναν κόσμον ἀπροσμετρήτως ἀνώτερο τοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἀναζήτησις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Θεοῦ Κόσμου τῆς Διανοίας καὶ τῆς ὑπερβατικῆς πηγῆς του εἶναι ἀντάξια τῶν καλῶν καὶ σοβαρῶν πνευμάτων.

λές άλλες περιοχές τῆς Ἑλλάδος. Ἄρχισε δὲ νὰ διακηρυφῶνται, κατόπιν προτάσεως τοῦ Γιάννη Παπαδημητρίου. Προπολεμικῶς ἦταν πολὺ δύσκολη ἢ ἐπισκεψίς τῆς περιοχῆς.

Ἐμεῖς οἱ παλαιότεροι ἐνθουμούμεθα τὰ χάλια τῆς περιοχῆς, πού ἦτο ἀπλησίαστη.

Οἱ ἀνασκαφές τῆς Βραυρωῖνος εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ δύσκολες τῶν τελευταίων χρόνων, γιατί διαρκῶς ἀπὸ τὸ ὑπέδαφος ἀναδύζονται τὰ νερά τῆς παλαιᾶς κοίτης τοῦ Ἐρασίνου ποταμοῦ.

Στὴ Βραυρωῖνα συνέβη ὅτι παρατηρεῖται σὲ ὅλη τὴν ἀνατολικὴ ἐπιφάνεια τῆς Μεσογείου. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἀνέβηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς σήμερα, περίπου ἕνα ὡς ἑνάμισυ μέτρο, καὶ ἔτσι κατέστη πολὺ δύσκολη ἢ παροχέτευσις τῶν νερῶν πού ἀναδύζονται στὸ σημεῖο ἐκεῖνο, στὴν περιοχὴ ἐκείνη, ἀλλὰ συγχρόνως ὅμως καὶ ἡ λάσπη τοῦ Ἐρασίνου διέσωσε τὰ ἀριστουργήματα τῆς Γλυπτικῆς τῆς περιοχῆς καὶ τὸν Νάον τῆς Ἀρτέμιδος.

Ἐπίσης, πρέπει νὰ ἀναφερθῆ, ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἤρχισε τὰς ἀνασκαφὰς κατὰ τὸ 1893 — 95, ἦτο ὁ Βαλέριος Στάης, μὲ ἔξοδα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ὅστις ἠρεύνησε τοὺς ἀρχαίους τάφους. Ἀπὸ δὲ τὸ 1948, ἤρχισε πλέον τὸ ἔργον διευθυνόμενον ἀπὸ τὸν Γιάννη Παπαδημητρίου ἀλλὰ ἐπ' αὐτῶν θὰ ἐπανέλθουμε πάρα κάτω.

Καὶ τώρα, ὡς γυρίσουμε στὴ Μυθολογία, τὴν ἀρχαία λατρεία καὶ τέχνη.

Ἡ λατρεία τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος στὴν Ἀρχαία Ἀττικὴ καὶ εἰδικὰ στὴ Βραυρωῖνα, πλέκεται μὲ τὸ μῦθο τῆς Ἰφιγένειας, τῆς κόρης τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ ἀρχαίου στρατηγοῦ τῶν Ἑλλήνων στὸν Τρωικὸ πόλεμο.

Ὁ Ἀχαιὸς Βασιλιάς, καθὼς τὰ καράδια τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκοντο συγκεντρωμένα στὴν Αὐλίδα, ἔτοίμα νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὴ Μικρὰ Ἀσία, σκότωσε ἕνα ἐλάφι, στὸ κυνήγι. Ὡς ἐκεῖ, τὸ πρᾶγμα δὲν ἦταν φοβερό. Ὑπερηφανεύθη ὅμως κατόπιν, πῶς οὔτε ἡ Ἄρτεμις ἢ ἴδια θὰ τὰ κατάρφερε ἔτσι καλὰ, ἀλλὰ τὸ ἐλάφι, αὐτὸ ἦταν τὸ ἐλάφι τῆς Ἀρτέμιδος. Ἡ θεὰ θύμωσε, μὲ ἀποτέλεσμα τὴ σκληρὴ τιμωρία τοῦ Βασιλιᾶ. Ὁ ἀέρας κόπηκε τελείως καὶ ὁ στόλος ἦταν ἀδύνατον γὰ ἀποπλευσθῆ ἀπὸ τὴν Αὐλίδα. Ὅταν μάλιστα ἠρωτήθη ὁ ἀπαραίτητος Μάντις, πού ἀκολουθοῦσε τὸ στρατεύμα, ὁ Κάλχας, εἶπε καθαρὰ πῶς ἡ θεὰ ἀπαιτοῦσε νὰ θυσιασθῆ ἡ Ἰφιγένεια, ἡ ἀγαπημένη κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονος γιὰ νὰ σταματήσῃ ἡ ἄπνοια.

Ὁ Βασιλιάς - πατέρας, ἀντέδρασε ἔντονα στὴν ἀρχή, ἀλλὰ κί πιέσεις τοῦ Μενελάου, τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, ἦσαν μεγάλες, καὶ ἔτσι ἀναγκάσθηκε μὲ βαρεῖα καρδιά νὰ φέρῃ τὴν Ἰφιγένεια στὴν Αὐλίδα.

Καὶ τὴν ὥρα τῆς θυσίας, ἡ θεὰ ἔκαμε τὴν ἀλλαγὴ πού ξέρουμε ὅλοι, δάξοντας στὴ θεοσ: τῆς ἕνα ἐλάφι (ἄλλοι ὀμιλοῦν περὶ μικρᾶς ἄρκτου). Μετέφερε δὲ ἡ θεὰ τὴν ἀγνὴ καὶ ἀνύποπτη,

Ἴφιγένεια στήν Ταυρίδα.

Ὁ Μῦθος τῆς Ἴφιγενείας περιγράφεται καί ἀπό τόν Ὅμηρο, ἀλλά δλόκληρος ὁ κύκλος περιέχεται στά δύο ἔργα τοῦ Εὐριπίδη: τήν Ἴφιγένεια ἐν Αὐλίδι, καί τήν Ἴφιγένεια ἐν Ταύροις. Πρέπει νά προσθέσω ὅτι, Ἴφιγένεια σημαίνει ἰσχυρή ἀπό γενιά. Πρὸ παντός τῶν γενῶν καί τῆς εὐγονίας.

Ὁ Ναός τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, σύμφωνα καί μέ τή μαρτυρία τοῦ Εὐριπίδου, ἦτο παλαιότατος, εἰς αὐτόν δέ, σύμφωνα μέ τήν παράδοση, ἔγινε ἰερεία ἡ Ἴφιγένεια μετὰ τήν ἀπόδρασί της ἐκ τῆς χώρας τῶν Ταύρων. Ἐξ ἄλλου, ὁ Πausανίας ἀναφέρει: ὅτι εἰς τήν Βραυρῶνα ἡ Ἴφιγένεια εἶχε καταθέσει τὸ ἀγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος, πού εἶχε φέρεῖ ἀπό τήν Ταυρικὴ χερσόνησο. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε, γιά νά τιμήσουν τήν Ἀρτέμιδα καί τήν Ἴφιγένεια, ἔκτισαν μεγαλοπρεπές ἱερό τῆς θεᾶς, ὅπου ἡ Ἴφιγένεια συνέχισε τὰ καθήκοντά της ὡς ἰερεία. Ἐκτός ἀπὸ τὸ Ναὸ τῆς θεᾶς, ἀνήγειραν καί ἄλλο ἱερό, τὸν τάφο τῆς Ἴφιγενείας, κτίρια γιά τίς ἄλλες ἰερείες, μιὰ μεγάλη στοά, τῆ στοά τῶν ἄρκτων, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, καί ἄλλα μικρότερα κτίσματα. Ὅλα αὐτὰ ἀπέτέλεσαν τὸν ἱερό χώρο τῆς Βραυρῶνος, ὅπου, ἐκτός τῆς ἀνά πενταετίαν ἐπισήμου ἐορτῆς, ἤρχοντο κάθε χρόνο γιά νά τιμήσουν τήν ἀγαπημένη τους θεά, τήν Βραυρωνία Ἀρτέμιδα, καί νά κάμουν μιὰ μυστηριακὴ λατρεία, ἀνάλογη μέ τή λατρεία τῆς Δήμητρας στήν Ἐλευσίνα. Ἡ λατρεία αὐτῆ τῆς Ἀρτέμιδος,

εἶχε τήν ἀρχή της στά πανάρχαια, τὰ προϊστορικά χρόνια, τότε πού στήν Ἀττικὴ κατοικοῦσαν ἀκόμη οἱ Πελασγοί.

Σχετικὰ μέ τή λατρεία αὐτή, ὁ Ἡρόδοτος, στὸ βιβλίον τῶν Μουσῶν, διηγεῖται ὅτι ὅταν οἱ Πελασγοί ἀναγκάσθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους νά ἐγκαταλείψουν τήν Ἀττικὴ καί νά ἐγκατασταθοῦν στή Λήμνο, γιά νά τοὺς ἐκδικηθοῦν, ἀρμάτωσαν «πεντηκοντόρους νῆας», πλοῖα δηλαδή μέ 50 κουπιὰ, γύρισαν στήν Ἀττικὴ καί μιὰ μέρα, πού γνόταν στή Βραυρῶνα ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἐγῆκαν αἰφνιδιαστικὰ στήν παραλία καί ἄρπαξαν τίς γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, πού ἦσαν στή γιορτῆ, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος.

Οἱ ἄρπαγες Πελασγοί ἐτιμωρήθησαν ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατέκτησαν τὴ Λήμνο καί τήν ἔκαμαν ἔπειτα ἀποικία τους.

Ἀπὸ τὰς μέχρι σήμερα ἀνασκαφὰς τῆς Βραυρῶνος, προκύπτει ὅτι τὸ ἱερόν τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος κατεστράφη δλοσχερῶς ἀπὸ πλῆμμυρα τοῦ ποταμοῦ Βρασίνου καί ἐγκατελείφθη ἀκολούθως κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, ὅποτε ἐκαλύφθη ἀπὸ στρώμα λάσπης, πού ὑπῆρξε καί ἡ αἰτία τῆς μερικῆς διασώσεως πλῆθους εὐρημάτων.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, σημαντικὰ καί ἀρχαιότερες μεγάλης καλλιχνικῆς ἀξίας ἦλθαν στὸ φῶς, κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Μεγάλου Ἱεροῦ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος. Τὰ εὐρήματα αὐτὰ καταπλήσσουν, ὄχι μόνον γιά τὸν ἀπίστευτον ἀριθμὸν των, ἀλλὰ καί

διότι αποκαλύπτουν και άγνωστούς έως τώρα χαρακτήρας τής άρχαίας καλλιτεχνίας, εις ένα κέντρον, πού εύρίσκειτο υπό τήν επίδρασιν του "Αστεως των Άθηνων. Τά περισσότερα τελευταία εύρήματα εύρέθησαν σε μικρό στρογγυλό χώρο, όπου κατέβαινε κανείς από το Ναό με λίγα σκαλοπάτια. Κατά τον Παπαδημητρίου, είναι πιθανόν ότι υπήρχε και κάποια μυστική επικοινωνία μεταξύ του χώρου αυτού και του «άδύτου» του ναού, από το όποιον κατέβαιναν οι έέρεις.

Γιά να δοθής μιá ιδέα του πλήθους των εύρημάτων, πρέπει να σημειωθής ότι ο αριθμός των «ειδωλίων» (μικρών πηλίνων άγαλμάτων) υπερβαίνει τά 1.000, και των μικρών πολυτίμων αντικειμένων τις 2.000. Στα τελευταία εύρήματα, υπάρχουν και πολλά ξύλινα μικρά άγγεια (πυξίδες, λήκυθοι), πού είχαν διατηρηθής άκέραια μέσα στη λάσπη. Τά περισσότερα είναι από ξύλο έληθς (Κα Νίνου).

Έξαιρετική έντύπωση προαλούν και τά γυάλινα άγγεια, όπως αναφέρει ο Μιχ. Παρασκευαΐδης, πού έχουν πολύχρωμη διακόσμηση. Στα εύρήματα, περιλαμβάνεται και ένα είδος άνοιχτού κρατήρος, πού έχει έντελώς πρωτότυπο σχήμα. Του σχήματος αυτού βρέθησαν πολλά άγγεια και φαίνεται, ότι είχαν θυσιαστικό χαρακτήρα, γιατί φέρουν παραστάσεις γυναικών πού χορεύουν γύρω από θωμό. Επίσης, στον ίδιο χώρο βρέθηκαν και πολλά δακτυλΐδα με ήμισπολυτίμους λίθους, φαίνεται δέ ότι ύ-

πήρχε έθμοιο να άφιερώνουν οι έπίσκοκες γυναίκες στην προστάτιδα θεά "Αρτεμιν τά δακτυλΐδα των.

Πολλά εύρήματα των άνασκαφών του Ίω. Παπαδημητρίου είναι του 7ου, 6ου και 5ου π.Χ. αΐωνος, άνάγονται δέ στην παλαιότερη έποχή του Ιερού, πού φαίνεται ότι υπέστη την πρώτη καταστροφή στις άρχές του 5ου π.Χ. αΐωνος, πιθανότατα κατά την εισβολή του Πέρση βασιλιά Ξέρξη στην Άττική το 480 π. Χ.

Τότε, όπως αναφέρεται, ήρπάγη και το παλαιότερο άγαλμα τής Άρτέμιδος από την Βραυρώννα, και μετεφέρθη από τους Πέρσες κατά Σούσα τής Περσίας. Ίδέαν του παλαιότερου αυτού άγάλματος μπορούμε τώρα να έχουμε από μικρό χάλκινο σφυρήλατο άγαλμα τής Άρτέμιδος, με μακρύ θωρικό χιτώνα, πού βρέθηκε και αυτό μεταξύ πολυτίμων άλλων άρχαιοτήτων του τέλους του 7ου π.Χ. αΐωνος.

Γιά να συμπεράνουμε τελικά και να κλείσουμε το κεφάλαιο αυτό των εύρημάτων από τον Ίω. Παπαδημητρίου, πρέπει να αναφέρουμε το ναό τής Βραυρωνίας Άρτέμιδος, τή Στοά των Άρκτων, το σπήλαιο τής Ίφιγενείας, σπΐτια μεσοελλαδικών χρόνων, την μεσοελλαδική και μυκηναϊκή Άκρόπολι: τής Βραυρώνος, έάν δέ δέν άπέθνησκε τόσο πρόωρα, άσφαλώς θα είχαμε πολλά περισσότερα εύρήματα εις την περιοχή αυτήν.

Αί συλλογαί αυτές πού άνευρεν ο Παπαδημητρίου, έχουν το μέγα προσόν να επιτρέπουν κα-

τανόησιν τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ὅπως αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἰω. Μαρινάκη στὴ Θήρα, στὴν Πομπηΐα, μετὰ τὴν καταστροφή ἀπὸ τὸν Βεζούβιο.

Ἐπὶ παραδείγματι, ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ναοῦ τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, ἤλθαν εἰς φῶς μέχρι σήμερον πολλὰς ἑκατοντάδες σφραγιδολίθων, μὲ θαυμασιὰς ἰσαριθμούς παραστάσεις (αἱ ὁποῖαι ἔχουν φωτογραφηθῆ καὶ ἀντιγραφῆ ἀπὸ τὴν Καν Λέλα Κανελλοπούλου - Νικολετοπούλου). Ἐξ ἄλλου, πολλὰ ἐπιγραφαὶ ἀνευρέθησαν περὶ τοῦ χώρου τοῦ ἱεροῦ τῆς Βραυρωνίας. Ἐπίσης καὶ τὸ Ἀνάγλυφον τῆς Πυροφόρου Ἀρτέμιδος καὶ ἄλλα πολλὰ, πού ἢ κλεψύδρα δὲν θὰ μοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἀπειριθμήσω, πράγμα ὅμως πού μᾶς ἐπιτρέπει εὐχερῶς νὰ συναγάγωμεν, ὅτι ἡ Βραυρωνία ἦτο μία πλουσία πόλις, μαζὶ μὲ τὸ Θορικό, τὴ Σφραγιδόλιθον καὶ τὴν Κύθηρον, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν ἀνατολικὴν ὁμάδα ἐκ τῶν 12 Ἀττικῶν πόλεων τοῦ Κέρκροπος, τὰς ὁποίας ἀργότερα ὁ Θησεύς συνήνησε εἰς μίαν πόλιν, τὰς Ἀθήνας.

Ὡς ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ περὶ Βραυρωνίας κεφάλαιον τῆς Μεγάλης Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδείας, ἡ δὲ ὕψις τῆς Βραυρωνίας, ἡ πόλις τῆς ἀρχαιοτάτης προϊστορικῆς αὐτῆς πόλεως, πού εὐρίσκειτο μεταξὺ Ραφήνας πρὸς βορρᾶν καὶ Πόρτο Ράφτη πρὸς νότον, ἔκανε νὰ δεσπόζῃ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τοῦ Μαραθῶνος μέχρι τοῦ

Σουλίου.

Κατὰ τὴν διαίρεσιν δὲ τῆς Ἀττικῆς χώρας ὑπὸ τοῦ Κλεισθέους, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἰδρυέντων εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Β. δήμων διετήρησε τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ὁ Πausanias καὶ ὁ Strabon ἐξ ἄλλου, κάμνουν μνησίαν τῆς Βραυρωνίας, πού ἴσως νὰ ὀφείλονται ἐπίσης καὶ στὴ λατρεία τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος, τῆς ὁποίας τὸ ἱερὸν ἔκειτο κατὰ τοὺς βορείους πρόποδας τῆς ἀρχαίας πόλεως (Ἀκροπόλεως).

Τώρα πρέπει νὰ τονίσω, ὅτι ἡ Βραυρωνία ὠνομάσθη οὕτω ἐκ τοῦ ἥρωος Βραυρωνος, ὡς ἀναφέρει ὁ Strabon, ἐκ τοῦ θρύου (τὸ ὅποιον σημαίνει εἶμαι γεμᾶτος, ἀναθύω, παράγω), ἡ πολλὰ παράγουσα γῆ, διότι ἡ περιοχὴ, λόγῳ τῶν ὑδάτων, ἦτο πολὺ εὐφορος, ἀλλὰ ἐπίσης πρέπει νὰ λεχθῆ, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ Βραυρωνία ὀφείλει τὴν φήμην τῆς, ὡς προείπομεν, εἰς τὸ ἔκει ἱερὸν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐλατρεύετο δὲ ἡ Ἀρτεμις ὑπὸ τὴν ιδιότητά της ὡς προστατίδος τῆς γεννήσεως, τῆς γονιμότητος καὶ τῶν τοκετῶν. Ἀλλὰ καὶ ὡς κουροφόρος ἢ παιδοτρόφος, ἐλατρεύετο ὡς ἐποπτεύουσα εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων. Ἐπίσης, ἡ Ἀρτεμις εἶχε καὶ τὴν ιδιότητα τῆς Μινωικῆς «Ποτνιας θηρίων» (δαμαστρίας) ἐξ οὗ καὶ ἡ παράδοσις τῆς ἄρκτου, ὡς ζώου ἱεροῦ τῆς θεᾶς.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὅταν κάποιος ἐφόνευσε μίαν ἄρκτον, ἡ θεὰ ἐξοργισθεῖσα ἐξαπέλυσε λιμόν, καὶ πρὸς ἐξιλασμὸν αὐτῆς,

οί Ἀθηναῖοι, μετὰ χρησμόν, ἐφήψισαν ὅπως ὄλαι αἱ παρθένοι μὴ νυμφεύωνται, ἐὰν προηγουμένως δὲν ὑπηρετοῦσιν εἰς τὸν ναὸν ὡς ἱέρειαι τῆς θεᾶς, ὀνομάζοντο δὲ ἄρκτοι. Κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη δέ, αἱ νεάνιδες αὐταὶ ἡλικίας 10 — 15 ἐτῶν, «ἄρκτων μιμούμεναι», ἐξετέλουν τὸ μυστήριον. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσιν, αἱ ἀρκετεύμεναι παρθένοι ἐφοροῦσαν τὸν λεγόμενον «χροκωτόν», δηλ. ἱμάτιον χρώματος κρόκου καὶ ἐμιμοῦντο τὴν ἄρκτον, ἐθυσίαζαν δὲ εἰς τὴν Ἄρτεμιν ὡς «ἀμφίπολοι τῆς θεᾶς».

Ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι, νεαρὰ ἄρκτοι ἀναφέρονται ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, χάριν τῆς λατρείας τῆς Μουνιχίας Ἄρτέμιδος.

Κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν ἀρχαιολόγων, ἐντὸς τῆς μεγάλης στοᾶς τῶν ἄρκτων ἐξετέλουν αἱ ἀνωτέρω μνημονευόμενα ἄρκτοι - παρθένοι τὰ καθήκοντά των ἐναντι τῆς προστάτιδος θεᾶς, ὅπισθεν δὲ τῆς στοᾶς ὑπῆρχον ἐξ δωμάτια με 11 μικρὰς κλίνας ἀπὸ ξύλου, πρὸς χρῆσιν τῶν παρθένων ἱερειῶν - ἄρκτων.

Ἡ Στοὰ αὕτη, σὲ σχῆμα Π, περιέλαει τὸ ἱερό τῆς Βραυρωνίας Ἄρτέμιδος καὶ εἶχε συνολικὸ μήκος 140 μέτρων. Ἀπὸ μιᾶ ἐπιγραφῆ, πού θρήκε ὁ Γ. Παπαδημητρίου, προκύπτει ὅτι ἡ Στοὰ τῶν ἄρκτων κτίσθηκε κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμον, γιὰτὶ ἀναφέρει τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀθηνῶν Ἀρίμνηστο τοῦ 417—416 π.Χ.

Ἀπὸ ἐπιγραφῆ πού δρέθηκε τὸ 1961, φαίνεται, κατὰ τὸν Πα-

παδημητρίου πάντοτε, ὅτι ἡ στοὰ ὀνομάζετο «Παρθενών», γιὰτὶ ἐχρησίμευε γιὰ τὴν παραμονὴ τῶν μικρῶν ἱερειῶν - παρθένων, πού ἐλέγοντο, ὡς προσείπομεν, ἄρκτοι.

Καὶ τώρα, λίγα λόγια γιὰ τὸν Ναό.

Κοντὰ στὸ Ἐκκλησιάκι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στὴν περιοχὴ πού λέγεται «Λιθάδι», δρέθηκε ὁ Ναὸς τῆς Βραυρωνίας Ἄρτέμιδος, κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1946 — 56 ἀπὸ τὸν Γ. Παπαδημητρίου, ὅπως ἐπίσης διάφορα προϊστορικὰ κτίσματα μέσα σὲ σπηλαιώδη χώρο, πού ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους «κενήριον», τάφος τῆς Ἰφιγενείας (τὸ κενοτάφιον). Τὰ εἰρηπια τοῦ Ναοῦ τῆς Βραυρωνίας Ἄρτέμιδος δρέθηκαν, ὅπως προαναφέραμε, σὲ πολὺ κακὴ κατάστασι. Δὲν ὑπάρχουν, παρὰ αἱ δάσεις καὶ αἱ ἀρχαί, οἱ πρῶτοι σπόνδυλοι τῶν 2 κίονων πλαγιῶς.

Διεπιστώθη, ὅτι ὁ περίφημος αὐτὸς ναὸς εἶχε διαστάσεις περίπου 20 X 10, καὶ ὅτι ἦτο «πρόστυλος», χωρὶς κίονες στὶς μακρὰς πλευρὰς του. Ὁ Ναὸς περιελάμβανε «Πρόναον», κυρίως «Θηκόν» καὶ ἄδυτον.

Μεταξὺ τῶν εἰρηπιῶν τοῦ Ναοῦ, δρέθηκαν καὶ μερικὰ πού ἀνήκουν στὸν 6ον π.Χ. αἰῶνα, καθὼς καὶ κομμάτια σπασμένων ἀγγείων τῆς Γεωμετρικῆς περιόδου, πού μαρτυροῦν ὅτι ἡ λατρεία στὴν περιοχὴ ὑφίστατο τουλάχιστον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς 1ης χιλιετηρίδος. Ἄλλο εὑρηγμα, εἶναι ἓνα ἀνάγλυφο τῶν μέσων τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος, πού παριστάνει τὴν θεὰ Ἄρτεμι, νὰ δέχεται θυσίαν

ταύρου από την οικογένεια κάποιας Ἀριστονίκης. Ἡ ἐπιγραφή ἀναφέρει: «Ἀρτέμιδι εὐξαμένη ἀνέθηκε Ἀριστονίκη Ἀντιφάνους Θοραέως Γυνή». Τὸ ἀφιέρωμα ἐπομένως, προέρχεται ἀπὸ οικογένειαν ποὺ κατοικοῦσε στὸ Δῆμο «Θορῶν», κοντὰ στὴ Βουλιαγμένη. Ἐξαιρετικῆς σημασίας εἶναι καὶ μία μαρμαρινή στήλη μὲ ἐπιγραφή τοῦ 416 π.Χ., ποὺ περιέχει κατάλογο τῶν πολυτίμων ἀντικειμένων, ποὺ εἶχαν ἀφιερωθῆ στὴν Ἄρτεμι τῆς Βραυρωνῶνος καὶ γιὰ ἀσφάλεια, μεταφέρθηκαν ἐπὶ Ἀρμινήστου ἄρχοντος στὸ Βραυρωνίον τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχε εἰδικὸς χώρος διὰ τὴν φύλαξιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως τὰ Παναθήναια, ἐγίνοντο καὶ τὰ Βραυρωνία, δηλαδὴ πομπὴ ἱερά ἐκ τοῦ Βραυρωνίου χώρου τῆς Ἀκροπόλεως ἤρχετο διὰ νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὴν Βραυρωνίαν Ἄρτεμιν. ὡς ἀναφέρει ὁ ἀρχαιολόγος κ. Θέμελης.

Πρὶν τελειώσω, θέλω νὰ πῶ δύο λόγια γιὰ τὴ γέφυρα ποὺ

ἀποκαλύφθηκε στὴ Βραυρωνία. Εἶναι ἀπὸ πέτρινες μεγάλες πλάκες καὶ κτίσθηκε, κατὰ τὸν Διευθυντὴ τῶν ἀνασκαφῶν, τὸν δὲν αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Εἶναι ἐπομένως, ἡ ἀρχαιότερη γνωστὴ γέφυρα ὅλης τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ποὺ διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάστασι.

Πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ γέφυρα τῆς Βραυρωνῶνος, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιότερα ἐκείνη ποὺ ἀπεκάλυψε κοντὰ στὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ἐλευσίνος ὁ Ἀρχιτέκτων - Ἀρχαιολόγος Ι. Τραυλός. Ἡ γέφυρα ὅμως τῆς παλαιᾶς κοίτης τοῦ Ἐλευσινιακοῦ Κηφισσοῦ διαπιστώθηκε ὅτι χτίσθηκε ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων Ἀδριανὸ μεταξὺ 114 καὶ 125 μ.Χ. καὶ ἐπομένως, εἶναι 550 περίπου χρόνια νεώτερα τῆς γεφυρᾶς τῆς Βραυρωνῶνος. Ἡ γέφυρα τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος ἔχει πλάτος 9 περίπου μέτρα καὶ μῆκος σχεδὸν τὸ ἴδιον. Οἱ θάσεις τῆς εἶναι 5. Οἱ τρεῖς στηρίζονται στὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ καὶ οἱ ἄλλες δύο στίς ὄχθες.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΙΛΙΣΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΖΑΔΕΣ

Δ ί π τ υ χ ο

I

Με τὸ χρυσόβουλο τῆς αἰσιοδοξίας σφραγίσανε
τῆς ψυχῆς μας τὶς χαρούμενες σελίδες.
Μά, ἡ ζωὴ δὲν τὸ σεβάστηκε· σκισμένο,
πεταμένο στὰ πόδια της, βάνανσα...
Τώρα οἱ θύελλες σαρώνουνε τὴν κουταστὴ
τῆς βαρκοῦλας μας· ὁ κατατοντισμὸς
εἶναι βέβαιος· μά, τί χρειάζεται
σ' ὄλο τὸ ταξίδι της ὁ στειρὸς παιδεμὸς;
Τὸ τίμημα εἶναι γιὰ ὄλους τὸ ἴδιο·
«οὐκ ἔστι πένης ἢ πλούσιος, βασιλεὺς ἢ στρατιώτης»·
κυριαρχικὸς ὁ νόμος τῆς φθορᾶς· ἀδυσώπητος.
Μά, ὄντας διασχίζουμε τὴν Ἄχερουσία
ἄς κρατᾶμε στὰ χεῖλη μας τὸ νόμισμα
τῆς καλοσύνης καὶ τῆς ἀνθρωπιᾶς.

II

Λέν ὑπάρχει Αὔριο, δὲν ὑπάρχει Ντῆς·
τὸ Σήμερα κυριαρχεῖ, τὸ Τώρα
πάνου στὸ κορμί σου, ζωὴ.
Με τὸ τυροφάνι τῆς γνώσης
ψαρεύουμε μέσα στὴ νύχτα σου
τὶς πικρές μας ἐμπειρίες.
Κι ὄντας συντάξουμε τὸν ἀπολογισμό μας
θ' ἀπορήσουμε μὲ τὸ ἀποτέλεσμα: μηδέν!
Με τὸ λαδολύχναρο κρεμασμένο στὸ δάχτυλό μας,
πορευόμαστε στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ἀπεραντοσύνης
τόσο ἀσήμαντοι, πὺ κατανοῦμε ἀνυπολόγιστοι·
— ἐμεῖς, τὰ δημιουργήματα τῆς ὑπέριστης Σοφίας!
(«Ἡ παρασημοφορία»)

NANA KONTOY

Ἡμέρα ἀγώνων σὶν Ὀλυμπία

Σὰν ἀρχαίῳ Ἑλληνίδα
ἀπ' τὸν κατάφυτο λόφο τοῦ Κρόνιου
πλανιέμαι στὸν Ἱερό σου Χῶρο,
στὸ προσκύνημα τῆς ὁμορφιάς τοῦ κορμιοῦ.

Γοητεύει τὴν ψυχὴ ἢ γαλήνη
κι ἀκούω τὰ καθάρια νερὰ τοῦ Ἀλφειοῦ,
τοῦ Κλάσιου χαμογελαστά, ἔτοιμα
νὰ δεχθῶν τ' ἀθλητικὰ κορμιά.

Ὁ ἥλιος λαμπυρίζει ἀνάμεσα ἀπ' τὰ πεῦκα,
τὶς δάφνες, τὰ κυπαρίσσια,
μὴ παράξενη θάλασσα ἀπλώνεται
κεντημένη μὲ ποικιλόχρωμα ἀγριολουλούδα.

Τ' ἀγέρι δακρυσμένο εὐλαβικὰ χαϊδεύει
τὶς κολῶνες τῶν ναῶν σου.
Ὁ Δίας ὁ γαλήνιος κυττάζει ἀπ' τὸ θρόνο
ἐνῶ οἱ νύμφες τρέχουν, χάνονται
στὰ σκιερὰ πόδια τῶν βουνῶν τῆς Ἀχαΐας.

Ἀντικρύζει τὸν Νυμφαῖο μὲ τὴ σκέψη
ὁ Ἡρόδης ὁ Ἀττικός, τ' ἀγάλματά του
μὲ τοὺς ἀνάλαφρους χιτῶνες ὑψώνονται λυγρὰ
χαιρετώντας τὴν ἀθάνατη μέρα σου.

Πέρα χεὶ στὸ βωμό σου
καίει ἄσβεστη φλόγα,
Λαμπροκοπάει ὁ οὐρανὸς κατάμεστος
ἀπὸ λαμπερὰ ἀστέρια, ἀπὸ δόξα.

Σ' ἀποθέωση περνοῦν τὰ γυμνά σου κορμιά.

Τ' ἄνθος τῆς νιότης.

Ἰαχὲς ἀντηχοῦν καὶ τραγοῦδια

Εἰρήνης στὸ στίβο Σου...

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ**Μᾶς ἔχει διδάξει**

Μᾶς ἔχει διδάξει πολὺ καλὰ ὁ χρόνος
τὴν ἄσωτη διαδρομὴ μέσ' ἀπ' τὶς μέρες.

Ἀναγνωρίζουμε εὐκόλα πλέον
κοιτάζοντας στὰ μάτια τῶν ἄλλων τὸ μῖσος,
μέσ' ἀπ' τὰ λόγια τὴν ὑποκρισία.

Μᾶς ἔχει διδάξει πολὺ καλὰ ὁ οὐρανὸς
νὰ μὴ βλέπουμε πιά οὔτε φῶς, οὔτε ἄστρα,
γονατισμένοι κάτω ἀπὸ κλιμένα δέντρα
νὰ μαζεύουμε τὴ στάχτη ζωντανῶν εἰκόνων.

Μᾶς ἔχει διδάξει πολὺ καλὰ ἡ θάλασσα,
τί σημαίνει ὀριστικὸ ναυάγιο ταξιδιοῦ
σ' ἓνα γλαυκὸ νησάκι ποὺ κοιμοῦνται οἱ γλάροι
κ' ἔρχονται οἱ φώκιες νὰ γεννήσουν στὶς σπηλιές.

Μᾶς ἔχει διδάξει πολὺ καλὰ ἡ κοιλάδα
νὰ μὴ γυρέψουμε ἄλλο τὶς λίμνες, τὰ ρυάκια,
τὶς πυκνὲς δεντροστοιχιές ποὺ κοιτοικοῦσαν
ξενιτεμένοι ἀργοναῦτες γύρω στὶς φωτιές.

Μᾶς ἔχει διδάξει πάνω ἀπ' ὅλα ἡ σιωπὴ.
νὰ φυλλομετροῦμε ὀλομόναχοι τὶς νύχτες,
τὰ λησμονημένα τετράδια τῶν τραγουδιῶν,
αὐτῶν ποὺ δὲν ἀκούσαμε ποτὲ τὸ μοιραῖο ἦχο!

ΤΑΣΟΣ ΣΑΝΤΑΣ**Κεούντελη**

Πῶς, τὸ ἀγριολούλουδο τῆς Κεούντελης
εἶναι μιὰ ἀνεμώνη;

Γαλήνη στὸν κάμπο, δροσερὲς σταλαματιές
στὰ πρασινόφυλλα τὰ θαμνώδη.

Καὶ στὶς ἐλῆς τὰ φύλλα τὰ ἄσημι
κι' ὁ ἀγέρας τοῦ γλυκοξυπνήματος
τῆς Κεούντελης.

ἀνεμοδαρμένη ἡ Χώρα, ἡ Ἐξοχὴ
μὲ χίλια ἐλαιόδεντρα, τῆς εἰρήνης
ἡ σιωπὴ.

Ὀκτώβριος 1980

ΓΕΩΡΓ. Δ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ

Ἐλευθέρα μὲν ἢ Κτίσις γνωρίζεται...

Μιά ζεστασιά Ἐλευθερίας σήμερα
ἀγκάλιασε τὸν κόσμο
— πνοὴ βγαλμένη ἀπὸ τοὺς θείους κόλπους.
Τ' ἀστέρι τὸ λαμπρὸ πατάει τῆ δύναμη τῶν τροχιῶν
κι ὀλοῦθε φῶς — χαρᾶς φωτοπλημμύρα.
Κι ὅσοι στὸ πισσοσκόταδο ἀναδεύονταν
τώρα φωτολαμπάδες ὄρθιες
φωτοπαΐζουν
στὸ τρελλὸ φωτομεθύσι τοῦρανοῦ.
Κι ἀπὸ παντοῦ παιάνας - ἰαχή:
Ἐλευθερία!
«..... ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»!
Ἡ Ἐλευθερία «τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»!
Κι ὁ Πνίμενος τοῦ σκοταδιοῦ
τώρα πιά — ἔρμα τὰ δόματά του —
στὸ βαθυστενάκτο του πόνο
«μόνος στενάζει». — Μόνος!
Κι ἡ πρὶν δυστυχησμένη ἀνθρωποσίνιαξη
— ἡ παγκληρία τῶν Ἐθνῶν! —
ἀκράτητα—ἀσταμάτητα
τὸν Αἴτιο,
συνταιριασμένη σὲ χορὸ πανέμορφο
μὲ ὕμνο παναρμόνιο χαιρετίζει!
Δόξα στὸ Θεὸ τῶν οὐρανίων κόσμων,
ἢ πῶ σωστά, τῶν ἀνθρωπίνων ὀριζόντων!

Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ**Ἄδιδέξοδο**

Ἄχ νὰ ἔφευγα ἀπὸ αὐτὴ τὴν πόλη
ποῦ τίποτα δικό μου!

Γκρίζα τὰ σπίτια τῆς κι οἱ δρόμοι
σέρνουν τὶς μέρες μας ἀξόδευτες
σὲ ξένα «αὐθιο».

Τὰ κίμβαλα σκορπίζουν ἤχους
σκεπάζουν τὶς ἰκεσίες μας
τὶς ἐπικλήσεις...

Ἄδελφέ μου! Ἄδελφέ μου,
πῶς σῆστηκαν τὰ ὄροσσημα
τῶν ἰδανικῶν μας.

Πῶς χάσαμε τὴν ἐπικοινωνία.

Ἡ κραυγὴ μου
φωνὴ βοῶντος στὴν ἔρημο.

Κι εἶναι ἡ πόλη γεμάτη
ὀρθογώνια ἀπρόσωπα κτίρια
ποὺ ρίχνουν σαρκαστικούς ἴσκιους
στὰ εἰδωλά μας.

23 - 5 - 80

ΟΙ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ ΠΡΟΣΕΛΚΥΟΥΝ ΜΕΓΑΛΑ ΠΛΗΘΗ

Μ' όλο που δέν προσφέρει
στούς όπαδούς του εύκολα μηνύματα

ΛΟΝΔΙΝΟ — Στο Μπρόκ-γουντ Πάρκ του Χαμισάιρ, περίπου 4.000 άτομα κατασκήνωσαν πρόσφατα κάτω από τον σκοτεινισμένο και συχνά βροχερό έγγλέζικο ουρανó, για να ακούσουν τίς διδασχές του Τζίντου Κρισναμούρτι, τίς δωρεάν ομιλίεσ του. Καί δέν απογοητεύθηκαν. Γιατί ó Κρισναμούρτι είναι ένας γκουρου άλλιώτικος, όπως τουλάχιστον αναφέρεται: στούς «Σάντχιγ Τάιμς», που δημοσίευσαν τό πορτραίτο του.

Έδω και 50 χρόνια, πρòς μεγάλη φρίκη τών άφοσιωμένων όπαδών του, ó Τζίντου Κρισναμούρτι ανήγγειλε πòς δέν ήταν θεός. Γυρίζοντας την πλάτη στην τεράστια περιουσία, που είχε συγκεντρωθεί στο όνομά του και στην όργάνωση που πίστευε πòς ó Τζίντου ήταν ή ένσάρκωση του Ίησού Χριστού και συνεπòς ó νέος Μεσσίας, ξεκίνησε για να διδάξει την δική του φιλοσοφία τής ζωής.

Ύστερα από 50 χρόνια, σέ ηλικία 85 έτων σήμερα, ó Κρισνα-

μούρτι, έξακολουθεί να διδάσκει και να προσελκύει μεγάλα πλήθη που τρέχουν να τον ακούσουν. Μιλáει με μοναδικό κύρος—άλλά άπλά — χωρίς να προσφέρει: στούς όπαδούς του εύκολα μηνύματα. Δέν ανήκει: σέ καμιά άρεση, δέν συμμερίζεται κανένα δόγμα κι' εμφανίζεται χωρίς φανφάρες. Δέν υπάρχουν κελεμπίες, τελετές, ακατάληπτες φράσεις. Καί τá διδάγματα παρέχονται δωρεάν.

Ό Κρισναμούρτι είναι ντυμένος με άπλά κοτλέ παντελόνια κι' ένα ανοιχτό μπλουζάκι, κάθεται σέ μιá πυρσοόμενη ξύλινη καρέκλα και λέει: στο άκροατήριό του ότι όλα αυτά είναι: άπατηλά, ένα εμπόδιο στην αναζήτηση τής αλήθειας κι' όχι: βοήθημα στην ανακάλυψή της.

Κι' ώστόσο, οί πρώτοι όπαδοί του Κρισναμούρτι δέν είχαν άκούσει: τά ίδια πράγματα. Η ιστορία τών πρώτων χρόνων τής ζωής του είναι: τόσο άλλόκοτη, όσο συνθησιμένη είναι ή σημερινή: εμφάνισή του. «Ανακαλύ-

φθηκε» σέ ηλικία 14 ἐτῶν — τὸ 1909 — ἐνῶ ἔπαιζε σέ μιὰ παραλία τῆς ἐπαρχίας Μαντράς τῆς νότιας Ἰνδίας, ἀπὸ τὴν φανταχτερὴ σοσιαλίστρια καὶ σουφραζέτα Ἄννι Μπέζαντ καὶ τὸν σύντροφό της, δόκτορα Τζάρλς Λεντμπήτερ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας.

Οἱ Θεοσοφισταὶ πίστευαν, ὅτι ἓνας νέος Μεσσίας θὰ ἐμφανιζόταν στὴν Ἀνατολή στὶς ἀρχές τοῦ αἰῶνα, σὰν ἡ ἐπόμενη ἐνσάρκωση τοῦ Ματρίγια, πού ἐμφανίστηκε τὴν τελευταία φορὰ στὴ γῆ σὰν Χριστός. Ὁ νεαρὸς Κρισναμούρτι, πού ἦταν τὸ ἕγδοο παιδί τῆς οἰκογένειας ἐνὸς συνταξιούχου περιφερειακοῦ δικατῆ, ζοῦσε μὲ τοὺς Βραχμάνους γονεῖς του σὲ ἀπελπιστικὴ φτώχεια, ἀλλὰ ὁ Λεντμπήτερ ἰσχυρίστηκε, πὼς διέκρινε σ' αὐτὸ τὸ ἀδύνατο καὶ θρώμικο παιδί τὸ σημάδι τοῦ ἐκλεκτοῦ: ὁ νεαρὸς φαίνόταν νὰ στερεῖται κάθε ἰχνους ἐγωκεντρισμοῦ.

Γιοθετήθηκε ἀπὸ τὴν κ. Μπέζαντ, πού τὸν πῆρε μαζί της στὴν Ἀγγλία τὸ 1911 καὶ τὸν ἐτοίμασε νὰ παίξει τὸ ρόλο τοῦ ἐκλεκτοῦ. Ἀνατράφηκε μέσα στὴν ἀριστοκρατία, μορφώθηκε μὲ ἰδιωτικὸς δασκάλους κι' ὕστερα πῆγε στὴ Σορβόννη. Οἱ Θεοσοφισταὶ εἶχαν μεγάλη ἐπιρροή ἀνάμεσα στοὺς μορφωμένους καὶ τοὺς πλούσιους ὄλου τοῦ κόσμου καὶ ἓνα μεγάλο αἶσθημα προσδοκίας (καθὼς καὶ μιὰ μεγάλη περιουσία) εἶχε δημιουργηθεῖ, γιὰ τὴν ἡμέρα πού ὁ Κρισναμούρτι θὰ ἀποδιδόταν» στὸν κόσμο. Κι ὥστόσο, ὅταν ἦρθε αὐτὴ ἡ ἡμέρα, ὁ Κρισναμούρτι τὰ ἀποκήρυ-

ξε ὄλα.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1929, στὸ Ὄμμεν τῆς Ὀλλανδίας, στὸ γρασιδί τοῦ Πύργου Ἔρντε, μὲ τὰ 20.000 στρέμματα τριγύρω — πού τοῦ χάρισε ὁ Βαρῶνος Φιλίπ δ'ἄν Παλλάντ — μιὰ ἐξεζητημένῃ τελετῇ εἶχε σχεδιαστεῖ γιὰ νὰ τὸν «ἀνακηρύξουν» ἐπίσημα Δάσκαλο τοῦ Κόσμου καὶ νὰ διορίσουν τοὺς μαθητές του. Ἀλλὰ ὅταν ὁ Κρισναμούρτι σηκώθηκε γιὰ νὰ τοὺς μιλήσει, εἶπε: «Μπορεῖτε νὰ δημιουργήσετε ἄλλες ὀργανώσεις καὶ νὰ περιμένετε κάποιον ἄλλο. Δὲν μὲ ἀπασχολεῖ αὐτό, οὔτε θέλω νὰ δημιουργήσω νέα κλουδιά... Τὸ μόνο πού μὲ ἀπασχολεῖ, εἶναι νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ ἄνθρωποι, τελείως καὶ ἄνευ ὄρων». Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, διέλυσε τὴν ὀργάνωσή του καὶ χάρισε ὅλη τὴν περιουσία, πού εἶχε συγκεντρωθεῖ στὸ ὄνομά του. Ποτὲ δὲν ἐνέδωκε σὲ τέτοιους πειρασμούς, ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα.

«Οὔτε συμφωνῶ, οὔτε διαφωνῶ μ' αὐτὰ πού σκεπτόταν γιὰ μένα, ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἡ κ. Μπέζαντ», λέει. «Δὲν ἔχει καμιά σημασία. Ἐγὼ μπορούσα τότε νὰ δῶ, ὅτι κάθε θρησκευτικὴ ὀργάνωση εἶναι σὰν ὁποιαδήποτε ἄλλη, καὶ ὅλες ὀδηγοῦν σὲ ἀμοιβαία διαφθορά. Ἡ πίστη εἶναι καθαρὰ προσωπικὴ ὑπόθεση, καὶ δὲν μπορεῖς, οὔτε πρέπει νὰ τὴν ὀργανώνεις».

Ἀπὸ τότε πού ἐγκατέλειψε τοὺς Θεοσοφιστές, ὁ Κρισναμούρτι τράβηξε τὸν δικό του δρόμο. Τὰ τελευταία 20 ἔχει ἰδρύσει 8 οἰκοτροφεία — σὰν τοῦ Μπρόκγουντ Πάρκ στὸ Χαμσάϊρ — 8-

που περνάει ἕξη μῆνες τὸ χρόνο καὶ ἀφιερώνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς δραστηριότητάς του στὴν μόρφωση τῶν νέων.

«Πηγαίνετε στους παπάδες σας, στους ψυχολόγους σας καὶ στους γκουρού σας νὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ λύσετε τὰ προβλήματά σας, τοὺς λέει. «Π:θανόν, κάθεστε ἐδῶ τώρα καὶ ἐλπίζετε πὼς θὰ σᾶς τὰ λύσω ἐγώ, πὼς θὰ σᾶς δώσω φώτιση. Ἄλλὰ ὄχι. Ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι κάτι πὺ μπορεῖ νὰ σᾶς δοθεῖ. Πρέπει νὰ τὴν ἀνακαλύψετε μόνοι σας».

Ὅταν λέει «ἀλήθεια» ὁ Κρισναμούρτι, ἐννοεῖ μὲ ἀσυνεχῆ ἐπίγνωση τῆς ζωῆς, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ἐπίγνωση τῆς αὐταπάτης, τῆς προκατάληψης καὶ τῶν δογμάτων πὺ παπαγαλίζουμε — ὄλων αὐτῶν πὺ μποροῦν νὰ μᾶς τυφλώσουν, ὥστε νὰ μὴ βλέπουμε τὴν ὁλότητα τῆς πραγματικότητας καὶ τὴν μοναδικότητα τῆς ἀνθρωπότητας.

«Ἐνα πρόβλημα παρουσιάζεται μόνον ὅταν βλέπουμε τὴ ζωὴ ἀποσπασματικά, ὅταν ἡ σκέψη αὐθαίρετα διχάζει τὸ «ἐγώ» καὶ τὸ «ὄχι ἐγώ», τὸν παρατηρητὴ καὶ τὸν παρατηρούμενο. Ἐνα μυαλό, πὺ ἔχει ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ πίστη, δεῖσδα:μονία καὶ τυπικότητα,

μπορεῖ νὰ ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν σύγκρουση πὺ δημιουργοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα... καὶ γίνεται τότε ἑξαιρητ:κὰ ἤσυχο, ἀπόλυτα σιωπηλό. Βλέπετε τὴν ὁμορφιὰ αὐτῆς τῆς διαδικασίας;»

Κι' ὡστόσο τίποτα ἀπ' αὐτὰ πὺ λέει ὁ Κρισναμούρτι δὲν εἶναι ἰδιαίτερα καινούργιο. Οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ παρελθόντος, ὁ Χριστός, ὁ Σωκράτης, ὁ Βούδδας ἔχουν πεῖ σχεδὸν τὰ ἴδια πράγματα, καὶ ἄλλοι, μικρότερου βέβαια θεληνεκοῦς, τὰ ἐπαναλαμβάνουν ἐδῶ καὶ 2.000 χρόνια. Τότε γιατί τρέχουν οἱ ἄνθρωποι κατὰ χιλιάδες ν' ἀκούσουν τὸν Κρισναμούρτι νὰ μιλάει;

«Ἐπειδὴ εἶναι αὐτὸς πὺ εἶναι:», λέει ἕνας Λονδρέζος ψυχίατρος πὺ μόλις εἶχε συναντήσει τὸν Ἰνδὸ δάσκαλο γιὰ πρώτη φορὰ. «Ποτὲ πρὶν στὴ ζωὴ μου δὲν συνάντησα κάποιον πὺ νὰ ζεῖ, τόσο καθαρά, αὐτὸ πὺ λέει. Μιλάει γιὰ τὸν τερματισμὸ τῆς σύγκρουσης, μὲ τὴν ἴδια ἀπλή θετικότητα, πὺ θὰ ἔλεγε «ὀρέχει». Ὅταν τὸν ἀκούσεις νὰ λέει κάτι, αὐτὸ τὸ κάτι δὲν εἶναι πιά θεωρία — γίνεται πραγματικότητα».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 11.9.80

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΙΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Περικοπαὶ ἄρθρου τοῦ Φυσικοῦ κ. Κων. Ν. Τσαγκαλάκη στὰ «Ἀρκαδικὰ Νέα» Ἰαν. '80.

Θ' ἀφηγηθῶ γιὰ μιὰ ἐπίδειξη με-

ταβιβάσεως σκέψεως, πὺ ἔγινε στὸ Μαλλιανοπούλειο Θέατρο στὴν Τρίπολη κατὰ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1922. Ἐγένοντο ἐπίδειξεις πνευματιστι-

κών πειραμάτων από ένα Γερμανό δνόματι Χανούσεν, μεγάλης φήμης και κύρους, για την εποχή εκείνη.

Τόν συνώδεψε ένας νέος έλληνομαθής, που ήταν ό μεσάζων μεταξύ τού πειραματιστού Χανούσεν και τού κοινού τού Θεάτρου. Καί όπως ένθυμούμαι καλά έκαμε πειράματα μεταβίβάσεως τής σκέψης δια έπαφής (συνδέσεως ψυχοσωματικής) και έξ αποστάσεως. Καί δια τó πείραμα συνδέσεως έπαφής (χέρι με χέρι) ό έλληνομαθής και μεσάζων μάς ειπε, από τής σκηνης τού Θεάτρου, τά εξής:

Θά σάς μοιράσω μερικούς φακέλλους με περιεχόμενο μιά μικρή κόλλα χαρτί. Όποιος πάρει τó φάκελλο με τήν κόλλα τó χαρτί, θά γράψει τó δνομα ενός γνωστού και φιλικού τού προσώπου, που εύρισκεται αύτή τή στιγμή έδώ μέσα στό θέατρο. Τότε θά κλείσετε τó φάκελλο με τήν κόλλα, που θά έχει γραφή τó δνομα τού γνωστού προσώπου και θά τó τοποθετήσετε σε ένα μέρος, μιά τσέπη τών ένδυμάτων τού φίλου και γνωστού σας. Τά φάκελλα που διένειμε ήσαν 4 ή 5. Ένα έτυχε νά πάρω και έγώ.

Κατόπιν, έμάς τούς τέσσερες ή πέντε που είχαμε πάρει τούς φακέλλους και είχαμε κάμει ό,τι μάς υπέδειξε, μάς ειπε ν' ανεβούμε στη σκηνή τού Θεάτρου. Τά πρόσωπα ήσαν ό Πρόεδρος τού Δικαστηρίου, ό δεύτερος ένας άνωτερος στρατιωτικός, ό τρίτος ήτο άνωτερος Νομαρχιακός υπάλληλος και ό τέταρτος ό ύποφαινόμενος.

Καί όταν εύρεθήκαμε στη σκηνή και κατά τήν στιγμή που έκαμε τήν διανομή τών φακέλλων, ό μεσάζων έλληνομαθής μεταξύ τού πειραματιστού και τού κοινού τού Θεάτρου, μάς ειπε και μάς συνέστησε τά ακόλουθα: «Θά κρατάτε τόν κ. Χανούσεν από τó χέρι στό μέρος τού καρπού, θά τόν κατευθύνετε με τήν σκέψη σας. Αύτός θά προπορεύεται, χωρίς νά προφέρετε λέξη (άλλωστε ό Χανούσεν δέν ήξευρε λέξη έλληνικά). Σεις με τήν σκέψη σας θά τόν κατευθύνετε... προχωρείτε... κατεβαίνετε .. κ.λ.π.

΄Αφού επέτυχαν τά τρία προηγηθέντα πειράματα (με χειροκροτήματα) ήλθε ή σειρά μου. Καί σάς κάνω τήν περιγραφή, άκριβώς όπως έγινε.

΄Επιασα τόν Χανούσεν από τόν καρπό τού ενός χεριού του και τόν κατήχθυνα με τήν σκέψη μου, χωρίς νά προφέρω λέξη. Προχώρει... κατέβαινε.. προχώρει (προηγείτο, όπως είπαμε), ανέβαινε... εκείνη τήν στιγμή που έσκεπτόμουν τó ανέβαινε, μου παίρνει τó χέρι μου, με τó όποιο συνδέετο τó δικό του και με τó άλλο του χέρι, σφίγγει δυνατά τά δύο μας χέρια (διότι, όπως κατάλαβα, ή σύνδεση ήτο χαλαρή και ή μεταβίβαση τής σκέψης δέν τόν ικανοποιεί)... προχωρεί, ανεβήκαμε πρós τήν πλατεία τού Θεάτρου... προχώρει, (είπαμε, ή επικοινωνία έγένητο μόνον δια τής σκέψης). Ό φίλος μου έκάθητο στην τρίτη σειρά τών καθισμάτων τής πλατείας και περι τά μέσα περίπου. Όταν έφθασα αντιστοίχως στη σειρά, εύρισκόμουν στό διάδρομο τής πλατείας. Έσκέφθηκα, πρós στιγμή, νά μη στρίψει άριστερά πρós τήν κατεύθυνση που έκάθητο ό φίλος μου, αλλά νά τόν κατευθύνω πρós τά τελευταία καθίσματα, για νά τόν παραπλανήσω, και αύτό για μερικά δευτερόλεπτα. Αύτός (ό Χανούσεν) έκαμε τς κινήσεις που έσκεπτόμουν άκριβώς. Μιά φορά δηλαδή πήγαινε έμπρός, μιά άριστερά, όι κινήσεις του άκολουθούσανε τήν σκέψη μου.

Τελικά, τόν κατευθύνω (με τήν σκέψη μου)... προχώρει... άριστερά... σταμάτησε... Νά! έμπρός σου είναι ό φίλος μου. Αύτός έκανε άκριβώς ό,τι έσκεπτόμουν .. Έρέυνησε τήν τσέπη τού γελέκου του, ύπάρχει ό φάκελλος, τó δνομα που γράφω — λέγεται «Τάκης Κατσαρός» *Ητο τραπεζικός υπάλληλος. Τά έκαμε όλα αυτά... "Ανοιξε τó και λέγε τó δνομα. Καί αμέσως άνοίγει τó φάκελλο και έφώναξε τó δνομα, με τήν ξενική τού προφορά «Τάκης Κατσαρός»... χειροκροτήματα. όπως άκριβώς συνέβη και με τά άλλα τρία προηγούμενα πειρά-

ματα.

Ἄλλα ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἐγένοντο καὶ ἄλλα πειράματα μετὴν μεταβίβαση σκέψεως ἐξ ἀποστάσεως, τὰ ὁποῖα ἐστέφθησαν ἀπὸ πλήρη ἐπιτυχία, πολὺ ἐντυπωσιακὰ καὶ δὲν κρίνω σκόπιμο νὰ τὰ ἀναφέρω.

Ὁ Χανούσεν, Γερμανός, ἦτο προικισμένος μετὰ μεγάλης διαμεσικῆς ἰδιότητες. Προέβλεψε τὴν κατάρρευση τοῦ χιτλερισμοῦ, γι' αὐτὸ ὁ Χίτλερ ἔσπευσε καὶ τὸν ἐξαφάνισε πρὸ τοῦ τέλους του.

Ἡ ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΙΣ ΕΧΕΙ ΑΡΧΙΣΕΙ ΝΑ ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΕΔΑΦΟΣ ΣΤΗ ΔΥΣΗ

Ἡ Ἰνδουϊστικὴ Φιλοσοφία γίνεται σιγὰ - σιγὰ
παραδεκτὴ

ΛΟΝΔΙΝΟ.— Ἡ ἀρχαία Ἰνδοῦστικὴ φιλοσοφία τῆς μετενσάρκωσης ἀρχίζει σιγὰ - σιγὰ νὰ γίνεται παραδεκτὴ ἀπὸ τοὺς ψυχολόγους καὶ τοὺς ἰατρικοὺς ἐρευνητῆς ὄλου τοῦ κόσμου. Πράγματι, ὀρισμένοι ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ τῆς ἀπόδειξη. Τώρα, ὅπως γράφει ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Τξέμιν. Ν:οῦξ Σέρβις» ἀπὸ τὴν Ἀσία, ὄλο καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι στὴ Δύση ἔχουν ἀρχίσει νὰ πιστεύουν στὴν ἔννοια τῆς μετεμψύχωσης.

Ἡ πηνάρχαια Ἰνδοῦστικὴ ἔννοια τῆς μετεμψύχωσης, πού ἔχει τόσο πολὺ συζητηθεῖ, ἀμφισβητηθεῖ καὶ ἐλάχιστα κατανοηθεῖ, ἀρχίζει νὰ κερδίζει ἔδαφος. Ἡ ἔννοια τῆς μετενσάρκωσης τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὸ νὰ ἀποτελεῖ μέρος θρησκευτικῶν δοξασιῶν, κερδίζει σιγὰ - σιγὰ ἀξιοπιστία μετὰ τοὺς διεθνεῖς ψυχολόγους καὶ ἐρευνητῆς, πού πιστεύουν ὅτι ἔφθασαν πιά κοντὰ στὴν ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξη. Μαζὶ μετὰ τὸν ὑπερβατικὸν διαλογισμὸν, τὴ Γιόγκα καὶ τὸ Χάρε Κρίσνα, ἡ μετεμψύχω-

ση φαίνεται ὅτι ἀνοίγει τὰ πανιά γιὰ τὴ Δύση. Ἡ μετεμψύχωση ἔχει παραμείνει ἡ βασικὴ θεωρία τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Γιὰ ἕναν Ἰνδόν, ἡ μετενσάρκωση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν μιὰ ζωὴ σὲ μιὰν ἄλλη, δὲν ἀποτελεῖ κατὰ κανένα τρόπο μυστήριον. Εἶναι ἐξίσου φυσικὴ μετὰ τὸ νόμον τῆς βαρύτητας καὶ τὴν πυρηνικὴν ἀντίδραση.

Τὸ πιδ λαϊκὸν Ἰνδικὸν πνευματικὸν κείμενον, ἡ Μπαγκαβάτ Γκιτὰ, ἐξηγεῖ τὴν γέννηση καὶ τὸ θάνατον, σὰν τὴν τοποθέτηση ἑνὸς νέου περιδλήματος μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη ἑνὸς ἄλλου, τὸ ὁποῖον εἶχε φθαρεῖ. Στὴν ἀλυσίδα τῆς ζωῆς, ἡ γέννηση καὶ ὁ θάνατος θεωροῦνται: ἀπλοὶ κρίκοι, καὶ ὁ θάνατος εἶναι ἕνα διάλειμμα στὴν αἰώνια ροῇ τοῦ ποταμοῦ.

Ἰπὸ τὴν χριστιανικὴν Θεολογίαν, ἡ Δύση εἶχε μέχρι σήμερον ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα τῆς μετενσάρκωσης σὰν βλασφημίαν. Κατὰ τὰ τελευταῖα 20 χρόνια, ἐρευνητῆς στὶς Η.Π.Α. καὶ στὴν Ἰνδία ἔχουν μελετήσει ἀναριθμητῆς περιπτώσεις «ξαναγεννημένων» ἔ-

τσι, ή μετεμψύχωση παραμένει στην μεθοριακή περιοχή της φιλοσοφίας και της ψυχολογίας. Στο ίδιο αυτό χρονικό διάστημα, πολλά βιβλία και ταινίες εμπνευσμένες απ' αυτό το δόγμα, έχουν γίνει ευρύτατα αποδεκτά από τον πνευματικό κόσμο της Δύσης. "Αν την απαλλάξει κανείς από την φιλοσοφική της σχολαστικότητα, ή θεωρία της μετεμψύχωσης, όπως προβάλλεται από τα ιερά κείμενα των Ινδών, μπορεί να συνοψιστεί στο εξής:

Έκτος από το άφθαρτο σώμα, αποτελούμενο από αλλοιώσιμα στοιχεία, κάθε μορφή ζωής έχει ένα άστρικό σώμα, το οποίο είναι αναλλοίωτο, αθάνατο και πανίσχυρο. Ένώ με το θάνατο, το βιολογικό σώμα αποσυντίθεται, το άστρικό παραμένει ανέπαφο μέχρι να μπει σε ένα νέο φυσικό περίβλημα. Ο νοῦς, το πνεῦμα, ἀνήκει στο άστρικό σώμα και μεταφέρεται από τη μιὰ ζωή στην ἄλλη.

Οι έντυπώσεις που μεταφέρονται με το άστρικό σώμα, σχηματίζουν την προσωπικότητα και τα προσωπικά γούστα του «νεογεννηθέντα». Κανένας εξωτερικός παράγοντας, συγγένεια ή Θεία Πρόνοια δεν μπορεί να επέμβει στο παιγνίδι των έντυπώσεων, που υλοποιούνται από το άστρικό σώμα, περικλείοντας παλιές σχέψεις και πράξεις. Πάνω σ' αυτό το θέμα, το δόγμα απορρίπτει την κληρονομικότητα και την μοίρα σαν την πηγή της ζωής.

Σύμφωνα με τον Σουάμι Σατπρακασανάντα, μελετητή της Ινδουιστικής φιλοσοφίας και σήμερα επικεφαλής της Κοινωνίας

Βεντάντα, στο Σαίντ Λούις των Ήνωμένων Πολιτειών, ή έννοια της μετεμψύχωσης κάνει τον άνθρωπο να έχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον έαυτό του, γιατί έχει σαν δεδομένο το ότι το πνεῦμα του ανθρώπου δεν κληρονομείται από τους γονείς και ότι είναι κάτι το τελείως ξεχωριστό από το σώμα.

Ο Σατπρακασανάντα λέει: "Η πνευματική ύπαρξη του ανθρώπου δεν γεννιέται, ούτε πεθαίνει, αλλά μετενσαρκώνεται κάτω από τους νόμους του Κάρμα (Δράση)".

Στο Έθνικό Ίνστιτούτο Έπιστημών Πνευματικής Ύψείας (NIMHAS) στο Μπάνγκαλορ, ή Δόκτωρ Βινόντα Μέρθου, καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, αναλύει αυτή την έποχή περισσότερο από 80 περιπτώσεις μετεμψύχωσης. Αποσκοπεί στο να φτάσει σε όριστικά συμπεράσματα. Φυσικά, διεξάγει τις έρευνές της σε μιὰ χώρα, όπου για το 90% του πληθυσμού, ή μετεμψύχωση είναι ένα είδος πίστης. Αλλά όπως λέει, όλα τα παιδιά, τα οποία ρώτησε, διηγήθηκαν «αποσπάσματα» από τις περασμένες τους ζωές, με μεγάλη διαύγεια και σε όλες τις περιπτώσεις, αυτά που θυμόντουσαν αποδείχθηκαν ότι ήταν πραγματικά γεγονότα.

Πριν δεχτεί οποιαδήποτε περίπτωση για έρευνα, ή Δρ Μέρθου, βεβαιώνεται ότι τα άτομα δεν είναι κατά κανένα τρόπο προσανατολισμένα από άλλα παραψυχολογικά φαινόμενα. Μια έκπληκτική περίπτωση είναι αυτή ενός παιδιού από ένα απομακρυσμένο

χωριό της Βόρειας Ίνδίας, τὸ ὁποῖο ἄρχιζε νὰ κλαίει μόλις ἔπεφτε ἡ νύχτα καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸ σκάσει ἀπὸ τὸ σπίτι του. "Ὅταν τὸ ρώτησαν γιὰ ποῖο λόγο ἤθελε νὰ φύγει, ἐπέμεινε ὅτι ἀνῆκε σὲ διαφορετικὸ χῶρο. "Ένας θεῖος του τὸ πῆγε στὸ χωριό, πού τὸ παιδί ἔλεγε ὅτι γεννήθηκε. Τὸ παιδί ὀδήγησε τὸ θεῖο του σὲ ἓνα σπίτι, τὸ ὁποῖο ὁμως, ὅπως εἶπε, ἦταν διαφορετικὸ ἀπ' ὅτι ἦταν κατὰ τὸ παρελθόν. Ἀργότερα ἀνακαλύφθηκε ὅτι τὸ σπίτι εἶχε ξανακτισθεῖ, ἀλλὰ τὸ παιδί πιστοποίησε, ὅτι τὸ ζευγάρι πού ἔμενε στὸ σπίτι, ἦταν οἱ γονεῖς του. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἱστορίας εἶναι μᾶλλον θλιβερό, γιατί ἄρχισε μιὰ φοβερὴ διαμάχη ἀνάμεσα στὰ δύο ζευγάρια γονέων. Ἡ δρ. Μέρθυ εἶναι ἀκόμη πολὺ ἐπιφυλακτικὴ μὲ τίς μέχρι: ἐδῶ ἀνακαλύψεις της. Λέει ὅτι πρέπει νὰ ἔχει ἐπιστημονικὲς ἀποδείξεις.

Ἡ δρ. Ίαν Στήβενσον, παραψυχολόγος στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βιρτζίνια τῶν ΗΠΑ, θεβαιώνει, ὅτι ἡ μετεμψύχωση εἶναι ἓνα ἐπιστημονικὸ φαινόμενο. Μιὰ περίπτωση πού μελέτησε στὴν Ἰνδία, ἐξάλειψε κάθε σκεπτικισμό του.

Ἡ κ. Μρίντβα Σάρμα πέθανε τὸ 1945, καὶ σὲ ἡλικία 25 χρόνων. Σύμφωνα μὲ τὸν Στήβενσον, ξαναγεννήθηκε τὸ 1949 στὸ Να-

οῖκ καὶ ὀνομάστηκε Μριντούλα. Ἄρχισε νὰ θυμᾶται κομμάτια ἀπὸ τὴν περασμένη της ζωὴ. Ὁταν πρωτόφαγε τὸ φρούτο λύτσι: σὲ ἡλικία δύο χρόνων. Τὸ λύτσι: τῆς ἔφερε στὸ μυαλὸ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ Ντέχρα Ντού, τὸ ὁποῖο εἶναι πασίγνωστο γιὰ τὰ φρούτα του.

Ἡ Μριντούλα ὀδηγήθηκε στὸ Ντέχρα Ντού, ἔδειξε ἀμέσως τὸ σπίτι τῆς «προηγούμενης ζωῆς της» καί, μπαίνοντας μέσα, ἀναγνώρισε ἀμέσως τὸ δωμάτιο. "Ὅταν στὸ δρόμο συνάντησε ἓνα πωλητὴ γλυκῶν, φώναξε ἀμέσως: «Μοῦ ἔκλεψε τὰ κοσμήματά μου». Ὁ πωλητῆς μετὰ ἀπὸ ἀνακρίσεις, παραδέχτηκε ὅτι εἶχε πράγματι: διαπράξει: αὐτὴ τὴν κλοπὴ.

Ἡ Μριντούλα θυμήθηκε μάλιστα καὶ λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ στιγμή πού πέθανε. «Πονοῦσα φοβερὰ», εἶπε. «Ὁ πόνος ἄρχιζε ἀπὸ τὰ πόδια καὶ ἔφτανε μέχρι ἐπάνω. Μετὰ πέταξα. Σύντομα, ἔφτασα πετώντας στὸ διάστημα, πῆγα μέχρι τ' ἀστέρια καὶ ξαναγύρισα στὴ γῆ».

Ἡ περιγραφή θανάτου καὶ μετεμψύχωσης τῆς Μριντούλα, ταιριάζει: ἀπόλυτα μὲ τοὺς μηχανισμοὺς θανάτου καὶ γεννήσεως, ὅπως τοὺς περιγράφουν τὰ Ἰνδουιστικά ἱερά κείμενα.

Ραντακρίσνα Ράο
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 10 Ὀκτ. '80

Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐξελέγη ἡ Κυρία Ράντα Μπαρνιέ

Πρόεδρος τῆς Παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀειμνήστου δρ. Κόουτς, ἐξελέγη διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον μελῶν τῆς Θ. Ε. ἡ Κυρία Ράντα Μπαρνιέ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας, ἦταν:

Κα Ράντα Μπαρνιέ 9.341

Κα Ρουκμίμι Ντέβι Ἀρανταίηλ 5.471

Ἡ Κα Μπαρνιέ εἶναι κόρη τοῦ ἀντιπροηγούμενου Προέδρου Ν. Σρι Ράμ. Θεόσοφος, με βαθειὰ μόρφωσι, εἶχε διακριθῆ στὸ Ἰνδικὸ ἔθνικὸ τμήμα τῆς Ἑταιρίας καὶ ἔχει δημοσιεύσει πληθῶρα μελετῶν.

Ἐναρκτήρια ὁμιλία τῆς

Ἦταν μετὰ τὴν συναίσθησι τῶν ἐπιβλητικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν σκοπῶν τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, καθὼς καὶ μετὰ τὴν ἔμπνευσι τὴν ἀντλούμενη ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν μεγάλων ἰδρυτῶν καὶ ἡγετῶν τῆς — θὰ ὀνομάσω τὴν Annie Besant — ποὺ ἀνέλαβα νὰ ὑπηρετήσω τὴν Ἑταιρία, σὰν ἐβδόμη Πρόεδρος, κατὰ τὴν 17ῃ Ἰουλίου. Οἱ μεγάλες αὐτὲς μορφὲς ἔχουν ἐμφυσησῆ στὴν Ἑ-

ταιρία τὸν ἰδιαίτερον αὐτὸν δυναμισμό, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη καὶ ἀφιλοκερδῆ ἀφοσίωσι στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἔχουν κατασκευάσει μιὰ διώρυγα γιὰ τὶς μεγάλες Δυνάμεις ποὺ κατευθύνουν τὸν κόσμον, ὑποτάσσοντας τὴ ζωὴ τους στὸ σκοπὸ τῆς Ἀλήθειας. Ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τους, ἀναλαμβάνω μιὰ μεγάλη ὑπευθυνότητα, τῆς ὁποίας ἔχω πλήρη ἐπίγνωσι

καὶ τὴν ὁποία θὰ προσπαθήσω νὰ ἐπωμισθῶ μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη καὶ ὅλες τὶς ἱκανότητες ποὺ διαθέτω, καθὼς καὶ μὲ τὴ βοήθεια, τὴ στοργὴ καὶ τὴν ὑποστήριξη τῶν ἀδελφῶν μου μελῶν, τῶν διασκορπισμένων σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Μέσα σ' ἓναν κόσμο κατασπαρασσόμενον ἀπὸ συγκρούσεις, σὲ μιᾶν ὥρα, ὅπου ἡ ἀνασφάλεια καὶ ὁ φόβος ἔχουν κορυφωθῆ ὅσο ποτὲ ἄλλοτε πάνω στὴ σφαῖρα αὐτῆ, οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας, ὄχι μόνον παραμένουν ἀναλλοίωτοι, ἀλλὰ προβάλλουν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ σὲ ἐπικαιρότητα.

Ὁ προορισμὸς τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας δὲν ἦταν πὸ νὰ διδάσκει ἀπλῶς στὸν κόσμο τὴν Ἀδελφότητα. Ἡ διατύπωση τοῦ πρώτου σκοποῦ της δείχνει καθαρά, ὅτι ἡ Ἐταιρία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἴδια ἓνας πραγματικὸς πυρήνας ἀδελφότητας. Καὶ αὐτὸ σημαίνει, ὅτι αὐτοὶ ποὺ τὴν συνθέτουν, θὰ πρέπει νὰ ἔχουν σαφῶς ὑπ' ὄψιν τους, ὅτι ὑπάρχει ἓνας κοινὸς προορισμὸς γιὰ ὅλους. Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση του διακλαδώνεται πρὸς ἀναρίθμητες κατευθύνσεις, ὅταν κινεῖται ἀπὸ τὸ ἐγωϊστικὸ συμφέρον. Εἶναι ἐπόμενο ἔτσι, ἡ διαφωνία ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὶς δισταύμενες μορφές τοῦ ἐγωϊστικοῦ συμφέροντος, νὰ εἶναι ἡ ἀντίθεση πρὸς μιὰ ζωὴ ἀρμονικὴ καὶ μιᾶν βαθειὰ πραγματοποίηση ἐνότητας, ποὺ νοεῖται μὲ τὴ λέξη «Ἀδελφότης».

Ἐνας κόσμος, ποὺ ἡ ἀγω-

νία του παρατείνεται διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐφόσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι ὁλοένα περισπασμένος καὶ παρακινημένος ἀπὸ ἀνέμοια συμφέροντα, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπηρετηθῆ — καὶ ἀκόμη λιγώτερο νὰ σωθῆ, — ἀπὸ καμμιὰν ὀργάνωση, ὅταν τὰ πρόσωπα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν διέπονται ἀπὸ τὶς ἴδιες ἐκείνες τάσεις, ποὺ ἔχουν κάνει τὸν κόσμο αὐτὸ τὸ ὀλιβερότατο θέαμα. Μόνον λοιπόν, ἐφόσον τὰ μέλη τῆς Ἐταιρίας συμμετέχουν βαθειὰ καὶ εὐλικρινὰ σ' ἓνα αἶσθημα ἀλτρουισμοῦ καὶ σὲ μιὰ ἀφοσίωση μὴ-ἐγωϊστικὴ γιὰ τὴ Σοφία αὐτῆ ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ὀρθῆς δράσεως, θὰ μπορέσει νὰ δημιουργηθῆ ἓνας πυρήνας ἀκατάστροφος Ἀδελφότητας μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐταιρίας, προικισμένος μὲ τὴν ἀναγκαιούσα ἐνέργεια καὶ δύναμη, ὥστε νὰ προσελκύει καὶ ἄλλους πρὸς τὴ στάση αὐτῆ τῆς μὴ-χωριστικότητος καὶ τῆς συμμετοχῆς, ποὺ θὰ εἶναι μιὰ εὐλογία γιὰ τὸν κόσμο μας.

Οἱ λέξεις ποὺ δὲν βιώνονται, ἀλλ' ἀπλῶς γεννιοῦνται στὸν νοῦ καὶ προσφέρονται εἶναι φυσικὸ νὰ στεροῦνται ἀποτελεσματικότητος. Ἡ ἀπήχησή τους — ἂν ὑπάρχει ἀπήχηση — εἶναι ἀσθενικὴ καὶ παροδική. Γι' αὐτό, ἓνας ἀπὸ τοὺς Πρεβυτέρους ἐκείνους, ποὺ εἶχαν ἐμπνεύσει τὴν Ἐταιρία, εἶχε πῆ: «Ἄν θέλετε νὰ εἰσθε Θεόσοφος, δὲν θὰ πρέπει νὰ κάνετε σὰν αὐτούς, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἐπικαλοῦνται ἓνα Θεὸ Ἀλήθειας καὶ Ἀγάπης, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὑπηρετοῦν τὶς σκοτεινὲς Δυνάμεις τῆς Ἰσχύος, τῆς Πλεονεξίας, τῆς Τύχης.» Τὸ

μήνυμα της Θεοσοφικής Έταιρίας δεν μπορεί ποτέ να διαδοθῆ με τὴν ἐπίκληση τοῦ ἐγωιστικοῦ συμφέροντος καὶ τῆς προσωπικῆς ὠφέλειας. Κάθε προσπάθεια ἀληθινὰ ἀλτρουιστικῆ, πὺν ἀποβλέπει στὴν ἐξήγηση τοῦ κόσμου, ἔλκει μιὰ δύναμη ἐνισχυτικὴ μέσα ἀπὸ τὶς Δυνάμεις τοῦ Καλοῦ, τὶς ἔτοιμες πάντα νὰ διαχιθοῦν μέσα σὲ κανάλια, πὺν εἶναι ἀμόλυντα. Οἱ ἴδιες, ὡστόσο, αὐτὲς δυνάμεις δὲν μποροῦν, παρὰ νὰ προσφέρουν ἐλάχιστα σ' ἕναν Ὄργανισμό, πὺν δὲν εἶναι ὁλοκληρωτικὰ ἐνωμένος στοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ἰδεώδη του, καὶ πὺν μόνος του καταπατᾷ τὸν θεμελιώδη κανόνα του, τὴν παγκόσμια ἀδελφικὴ ἀγάπη, χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως ἢ χρώματος.

Ἄν δὲν θέλουμε, λοιπὸν, ἢ δημιουργία ἐνὸς πυρῆνα Ἀδελφότητας ν' ἀποτελεῖ μιὰ μάταιη σκηνοθεσία, μιὰ ἐπ'φρονετική μόνον καὶ χωρὶς πραγματικὴ ὑπόσταση Ἀδελφότητα, εἶναι ἀνάγκη, ἐκεῖνοι πὺν ἀφοσιώνονται σ' αὐτὴν νὰ εἶναι «τέλεια ἐνωμένοι στὸ σκοπὸ καὶ στὸ συναίσθημά τους», ὅπως ἡ ἴδια ἡ Μπλαβάτσκι τὸ εἶχε διατυπώσει. Ἡ ἐνότης αὐτὴ στὸ σκοπὸ καὶ στὸ συναίσθημα, πρέπει νὰ ἔχει χαρακτηριστὰ ἀλτρουιστικόν, προσπαθόντας νὰ βρῆ λύση στὸ ἀνθρώπινο πρόβλημα, καὶ ὄχι στὴν ἀπόκτηση προσωπικῶν προνομίων. Στὰ μάτια ἐνὸς σοφοῦ: «καὶ οἱ πῖο ὑψηλὲς ἀνατάσεις γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς ἀνθρωπότητας, εἶναι χρωματισμένες μὲ ἐγωισμό, ἂν μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ φιλανθρώπου προβάλλει ἢ σκιά τῆς ἐπιθυμίας ἐνὸς προσωπικοῦ ὀφέλους, ἢ μιὰ

τάση γιὰ ἀδικία, ἔστω καὶ σὲ μορφή ἀσυνείδητη». Ἄν λοιπὸν, ἕνα Σωματεῖο, ὅπως ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία, μπορεῖ νὰ προσφέρει «τὸ μεγαλειώδες παράδειγμα τοῦ πρακτικοῦ ἀλτρουισμοῦ καὶ τῆς εὐγένειας τῆς ζωῆς αὐτῶν πὺν δὲν κατέχουν τὴ μεγάλη γνώση, παρὰ μόνον γιὰ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἄλλους», ὁ κόσμος θὰ μπορούσε νὰ ἐμπνευοθῆ νὰ ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμά τους. Ἡ ἐπίδοσις τῆς Ἐταιρίας δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐκείνη ἐνὸς Πιστεύω (Credo), ἐνὸς ὀργανισμοῦ, ἐνὸς ἐπὶ πλέον ἰδρύματος, ὅπως συμβαίνει μὲ τόσες ἄλλες κινήσεις. Ὁ προορισμὸς τῆς εἶναι νὰ σκοπᾷ τὴ γλυκεῖα καὶ δυνατὴ ἐπιρροή ἐνὸς Sangha, μιᾶς Ἀδελφότητας πὺν ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα.

Ἄν ὑπάρχουν ἀσφαλῶς πολλοί, ἀκόμο καὶ ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς Ἐταιρίας, πὺν νὰ συνειδητοποιοῦν τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴ σπουδαιότητα τοῦ ἔργου, πὺν πρέπει νὰ ἀναληφθῆ ἀπὸ τοὺς ἐθελοντὲς στὶς τάξεις τῆς Θεοσοφίας. Θὰ ἦταν πολὺ εὔκολο γιὰ τὴν Ἐταιρία νὰ παρεκκλίνει σὲ σταυροδρόμια, πὺν πιθανὸν νὰ εἶναι πῖο ἐλκυστικὰ καὶ ἀκόμη καὶ πῖο χρήσιμα, ἀλλὰ πὺν δὲν ὀδηγοῦν στὸ φωτισμὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης. Ἡ σπουδὴ γιὰ τὴν ἀνακάλυψη, γιὰ τὴν ὀρθὴ κατεύθυνση πρὸς τὴν ἀνθρώπινη πρόοδο μπορεῖ νὰ ἀμβλυθῆ ἀπὸ ἐπιδιώξεις φαινομενικὰ μόνον εὐλογες, σκοποὺς θρησκευτικῶν, ἀποκηρυκτικῶν ἢ φιλανθρωπικῶν.

Τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρίας ἁρῖσκειται μέσα στὴν ἴδια

τήν ἔννοια τῆς λέξης «Θεοσοφία» καὶ σχετίζεται μὲ κείνο πού ἡ Ἑλ. Μπλάβατσκι εἶχε ἀποκαλέσει «Σοφία - Θρησκεία». Οἱ Θεόσοφοι θὰ πρέπει νὰ ἐρευνήσουν τὴ σημασία τῶν δύο αὐτῶν ὄρων «Σοφία» καὶ «Θρησκεία», προκειμένου νὰ συλλάβουν τὴ φύση τοῦ ἔργου πού ἀνομώνει τὴν Ἑταιρεία.

Στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα, κατὰ τὴν ὕδρευση τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας, ὁ ἐπιστημονικὸς ὕλισμὸς τῆς ἐποχῆς εἶχε προκαλέσει μιὰ ἀντίδραση, πού ἐκδηλώθηκε μὲ τὴ μορφή τοῦ ἐνδιαφέροντος γιὰ τὰ ψυχικὰ φαινόμενα, τὶς ἐπικοινωνίες μὲ τοὺς νεκροὺς καὶ ἄλλους τρόπους διαφυγῆς ἀπὸ τὶς ὑλιστικὰς ἀπόψεις καὶ πεποιθήσεις, πού ἤθελαν νὰ βλέπουν τὸν ἄνθρωπο ὡς ἕνα ἐξόρμημα στὴν ἐξελικτικὴ μηχανή. Ἡ Θεοσοφία ἀπέρριπτε τόσο τὸν πνευματισμὸ μὲ τὰ φαινόμενά του, ὅσο καὶ τὸν ὑλισμὸ. Καὶ πάνω σ' αὐτὸ εἶχε τότε γραφῆ: «Δὲν εἶναι τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἀλλὰ οἱ παγκόσμιες ιδέες, πού μελετοῦμε. Καὶ γιὰ νὰ καταλάβουμε τὰ πρῶτα, χρειάζεται νὰ καταλάβουμε τὰ δευτέρω». Ἔτσι, τὰ θέματα μελέτης γιὰ τὸν Θεόσοφο εἶχαν καθοριστεῖ νὰ εἶναι: Ἡ ἀληθινὴ θέση τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸ σίμπαν, ἡ καταγωγή καὶ ἡ ἔσχατη μοῖρα του, ἡ σχέση ἀνάμεσα στὸ θνητὸ καὶ τὸ ἀθάνατο, ἀνάμεσα στὸ πρόσκαιρο καὶ τὸ αἰώνιο, ἀνάμεσα στὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον, καὶ ὁ παγκόσμιος Νόμος, ὁ σταθερὸς καὶ ἀναλλοίωτος.

Τὰ βαθειὰ αὐτὰ θέματα κατέ-

χουν πάντα τὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας. Ἡ Θεοσοφία δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ τὶς ἀπόκρυφες τέχνες, ὅσο ἐδιαφέρουν καὶ ἂν μπορεῖ νὰ παρουσιάξουν αὐτὰ ὡς πρὸς τὸν ἀόρατο κόσμον, γιὰ τὸν παραψυχολόγο ἢ γιὰ τὸν ὑποϊονδῆποτε ἄνθρωπο. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε πρὸς στὴ γνώση ἐκείνη, τὴν ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Δὲν εἶναι ὁ πνευματισμὸς, ἀλλὰ ἡ πνευματικότης πού ἔχει ἀνάγκη ὁ κόσμος, δὲν εἶναι οἱ Ἀπόκρυφες Ἐπιστῆμες, ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς Ἀποκρυφισμὸς, πού ὀνομάζεται Gupta - Vidya (Μυστικὴ Διδασκαλία) καὶ Atma - Vidya, ἡ ἀληθινὴ Σοφία.

Ὁ ἀληθινὸς Ἀποκρυφισμὸς ἢ ἡ Θεοσοφία εἶναι ἡ «Μεγάλῃ Ἀπάρνηση τοῦ Ἐαυτοῦ», ἡ ἀνεύδρων καὶ ἀπόλυτη, στὴ σκέψη, ὅσο καὶ τὴν πράξη. Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ξεχωριστοῦ Ἐγώ, εἴτε ἔντονες εἶναι καὶ φανερές, εἴτε λεπτοεπίλεπτες καὶ ὑπνώτιστες, συσκοτίζουν τὴν ἀντίληψη καὶ τὸν νοῦ. Στὴ χειρότερή τους μορφή διαστρέφουν τὴν ὄραση, κάνοντας νὰ βλέπει κανεὶς τὸν γύρω του κόσμον ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς ἰδίας τῆς δικῆς του φιλοδοξίας, τοῦ δικοῦ του ἔγωσμοῦ καὶ τῆς δικῆς του ἐπιθυμίας. Στὴ λεπτότερή τους μορφή φράζουν τὴ θύρα πού ὀδηγεῖ πρὸς τὴ σύλληψη τῆς κεκρυμμένης ἐκείνης ἔννοιας, τῆς κεκρυμμένης λάμψης καὶ ὁμορφιάς, πού εἶναι αὐτὴ ἡ καρδιά τῆς ὑπαρξῆς, ἡ κλεισμένη καὶ μέσα στὸ «εἶναι» κάθε πράγματος, εἴτε ζωντανοῦ εἴτε ὄχι. Μό-

νον όταν τὸ ἐπίκρισμα, τὸ χρώμα πὸν ἔχει ἀποτεθῆ πάνω στὸ περικάλυμμα τοῦ ἐγῶ ξεπλυθῆ ὀλοκληρωτικά, ἡ Σοφία θὰ μπορέσει ν' ἀντίσει σὲ ὅλη τῆς τὴν τελειότητα, καὶ αὐτὸ πὸν ἦταν ὡς τότε κρυφὸ, γίνεται τότε φανερὸ σὰν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ὁ πλοῦτος τῆς Σοφίας αὐτῆς πὸν συνίσταται στὴν καταστροφὴ τοῦ Ἐαυτοῦ, δὲν εἶναι ἓνα ἔργο ἐγωιστικό. Εἶναι ἔργο ὑψίστης σημασίας, γιατί οἱ ἀλήθειες καὶ τὰ μυστήρια πὸν ἀποκαλύπτει, εἶναι «βαθεῖα συγχρόνως καὶ πρακτικά». Τὸ σῆσιμο τοῦ ἐγῶ, πὸν κάνει ἀμέσως ν' ἀπατηδᾶ ἡ κατανόηση καὶ νὰ ξεκαθαρίζει ἡ ἀντίληψη, ἔχει μιὰ τεράστια πρακτικὴ ἀτήρηση πάνω στὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητας· γιατί τότε μόνο ἡ ἴδια ἡ πηγὴ τοῦ πόνου μπορεῖ νὰ κατασραφεῖ. Γιὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὅλοι οἱ μεγάλοι Ἐκπαιδευτὲς εἶχαν ἐπιδιώξει νὰ ζωογονήσουν τὸν σπινθήρα τῆς Σοφίας πὸν ὑπάρχει μέσα στὸν ἄνθρωπο, καὶ ὄχι νὰ διορθώσουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς Α - Σοφίας (ἀντι - σοφίας), σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς ἀνθρώπους, πὸν χάνουν τὸν καιρὸ τους καταπολεμώντας τὰ ἀποτελέσματα, χωρὶς νὰ ἀνατρέχουν ὡς τὴν αἰτία καὶ τὴν πηγὴ τους.

Ἡ ἐκ τῶν προτέρων διαμόρφωση τοῦ Νοῦ, πὸν τὸν ὑποχρεώνει νὰ διαιρεῖ, νὰ συγκρίνει καὶ νὰ ταξινομεῖ, ἔχει γεννήσει τὴν πίστη ὅτι οἱ πράξεις ἑνὸς προσώπου δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μ' αὐτὸ πὸν εἶναι καὶ μὲ τὸ εἶδος τῆς πραγματικότητας, πὸν συλλαμβάνει. Ἡ φιλοσοφία τῆς Ἀνατολῆς, ἀντίθετα, ἔχει τονίσει τὸ

γεγονός, ὅτι ἡ ποιότης τῶν πράξεων, ὁ σωστός ἢ μὴ χαρακτήρας, βρίσκονται σὲ ἀμεση ἐξάρτηση μ' αὐτὸ πὸν εἶναι σὲ θέση νὰ βλέπει κανεὶς. Ἔτσι, ἀντίληψεις πλανερές, ὄραση διεστραμμένη, τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ δίνεται ἀξία σὲ ὅ,τι πραγματικά δὲν ἀξίζει, ὅλα αὐτὰ ἔχουν προκαλέσει πράξεις καὶ ἀπόψεις νοσηρές, πὸν γεννοῦν τὸ ἄγχος καὶ τὸν πόνο, ἐφόσον ἔρχονται σὲ ἁρμονία μὲ τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν ἐμφυτὴ ἁρμονία τῆς φύσεως. Ἡ διεστραμμένη ὄραση καὶ ἡ μὴ - ἀντίληψη τῆς ἀληθινῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, εἶναι ἐντελῶς ἀναπόφευκτα, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἐγῶ. Μιὰ κατάσταση φόβου, θὰ κάνει νὰ φαίνεται κάθε ἴσκιος σὰν ἓνας ἐπικείμενος ἐχθρός, ἢ θὰ κάνει νὰ παρουσιάζονται ἴσκιοι ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν. Κάθε κατάσταση ἑνὸς νοῦ φυλακισμένου μέσα στὴ σκέψη τοῦ ἐγῶ, εἴτε εἶναι μιὰ κατάσταση φόβου, εἴτε ἐλπίδας, χρωματίζει, παραμορφώνει καὶ μειώνει τὴ δύναμη γιὰ τὴν ἀντίληψη τῆς πραγματικότητας.

Γιὰ τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας, εἶναι πρωτίστης σημασίας τὸ νὰ κατανοήσουν ὅτι: ὑπάρχειν, βλέπειν καὶ δρᾶν, δὲν εἶναι παρὰ ἓνα καὶ τὸ αὐτό. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτελέσει κανεὶς πράξεις ἀφρέλιμες, ἂν μὲνα ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἀνακάλυψη τῆς Ἀλήθειας. ἢ ἂν παραμελεῖ νὰ ἐπαγρυπνεῖ στὸν καθημερινὸ τρόπο ζωῆς, νὰ ἐπαγρυπνεῖ στὴν ἀγνότητα τῶν σχέσεων, τῶν αἰσθημάτων, τῶν κινήτρων στίς σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους. Ὅταν

υπάρχει ξωπερική αγνότης, υπάρχει η ευθύτητα στην παρατήρηση και ένα μεγαλύτερο βάθος στην κατανόηση, πού αποτυπώνουν σ' όλες τις πράξεις μιὰ δύναμη ευσχετική. Ο τρόπος καθημερινής ζωής τῶν μελῶν τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας εἶναι πρωταρχικῆς σπουδαιότητος, καὶ ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιο γιὰ κάθε ἄλλη ἐργασία. Ἄν τὰ μέλη δὲν στρέφουν τὴν προσοχή τους πρὸς τὴν αὐτογνωσία, πού ὀδηγεῖ στὴν ἴδια τὴ διάλυση τοῦ ἐγώ, τοῦ ἀτομικοῦ αὐτοῦ κέντρου, πού συσκοτίζει τὴν πνευματικὴ ὄραση καὶ μολύνει τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ κόσμου, τότε τὸ ὀργανωμένο Σῶμα πού ἀπαρτίζουν, δὲν θὰ κάνει, παρὰ νὰ διαιωνίζει τὰ προβλήματα, ἢ ἀκόμη καὶ νὰ προσθέτει ἄλλα κακὰ στὰ ἤδη ὑπάρχοντα.

Τὸ νὰ ἀφοσιωθῆ κανεὶς στὰ καθήκον τῆς αὐτοκατανόησης καὶ τοῦ αὐτοεξαγνισμοῦ, μέσα στὶς καθημερινὲς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς, τὸ νὰ ἐπαγρυπνεῖ στὴν ποιότητα τῶν σχέσεων του με τοὺς ἄλλους, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς ζωῆς ὀρθοκεντικῆς. Ἡ λέξη Θεοσοφία, καθὼς εἶπαμε, σημαίνει ὀρθοκεία στὴν πραγματικὴ ἐννοία τῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ Σοφία.

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία δὲν εἶναι οὔτε μιὰ Ἐκκλησία, οὔτε μιὰ αἵρεση. Δὲν ἔχει πίστη νὰ προσφέρει, οὔτε γνώμη, οὔτε αὐθεντία νὰ ἐπιβάλλει. Σύμφωνα με τὸ Ὁαυμάσια λόγια τῆς Annie Besant, ἔχει προορισμὸ νὰ ἀποτελεσθῆ ἀπὸ σπουδαστὲς πού «ἐνωτικὸς τους δεσμὸς δὲν εἶναι ἡ ὁμολογία μιᾶς κοινῆς πίστεως.

ἀλλὰ μιὰ κοινὴ ἀναζήτηση τῆς Ἀλήθειας κ' ἓνας κοινὸς πόθος πρὸς τὴν Ἀλήθεια. Πιστεύουν, ὅτι ἡ Ἀλήθεια πρέπει ν' ἀναζητεῖται με τὴ μελέτη, τὸν διαλογισμό, τὴν ἀγνότητα τῆς ζωῆς, τὴν ἀφοσίωση σὲ ἱψηλὰ ἰδεώδη, θεωρώντας τὴν ὡς μιὰ ἀνταμοιβὴ πρὸς τὴν ὁποία ἀποβλέπουν, καὶ ὄχι ὡς ἓνα δόγμα πού μπορεῖ νὰ ἐπιβάλλεται με αὐθεντία. Ἡ ἐνθάρρυνση πρὸς τὴν ἔρευνα καὶ τὴν πραγματικότητα τῆς Ἀλήθειας γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ, μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἐλευθερίας, δὲν πρέπει νὰ νοεῖται ὡστὸσο ὡς μιὰ ἐξουσιοδότηση, δοσμένη στὰ τμήματα καὶ τὰ γκρουπ τῆς Ἐταιρίας, γιὰ νὰ εἰσάγουν ἢ νὰ προβάλλουν λατρεῖες, πίστεις ἢ ἰδιαίτερες προσωπικότητες. Ἡ στάση τοῦ νὰ παρέχεται στὸν καθένα ἡ δυνατότητα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ νοῦ μέσα σ' ἓνα κλίμα ἐλευθερίας, δὲν πρέπει νὰ μεταφράζεται ὡς ἡ ὑποχρέωση νὰ παρέχεται προπαγάνδα, ἢ ἔδρα γιὰ πίστεις καὶ πανάκειες, πού ἐμπορεύονται οἱ διάφορες ψευτο - ὀρθοκεντικὲς κινήσεις καὶ οἱ αὐτοτυπλοφορούμενοι γκρουπ. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ παραλειφθῆ τὸ ζωτικὸ καὶ τὸ θεμελιώδες, με τὸ ὑποτιθέμενο πνεῦμα ἀνοχῆς. Ἡ ἀνοχὴ στὶς δεισιδαιμονίες, τὶς ὀρθοδοξίες καὶ τὶς προκατελιημμένες ἰδέες, καθὼς ἐπίσης καὶ μιὰ ὑποταγὴ ἢ ἐξάρτηση ἀλόγιστη ἀπέναντι ἐκείνων, πού ἐπαναπαύονται πάνω σὲ πνευματικὰ ὑποβαθρα, δὲν συμβιβάζονται με τὴ Θεοσοφικὴ ἄποψη καὶ με τὸ ἔργο τῆς Ἐταιρίας.

Λίγων κωρὸ μετὰ τὴ σήπτα-

ση τῆς Ἑταιρίας, ἕνας ἀπὸ κείνους πὺν εἶχαν ἐμπνευσθῆ τὴν ἰδρυσή τῆς, ἔγραψε: «Ἐχουμε μιά ὑποχρέωση νὰ ἐπιτελέσουμε, τὸ νὰ ξεκαθαρίσουμε, κατὰ τὸ δυνατόν, τὶς σκουριές πὺν ἔχουν ἀφεθῆ ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς προκατόχους μας».

Ἡ Ἑλένα Μπλαβάτσου εἶχε τονίσει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν πραγματώνεται μὲ τὸ νὰ ἐριζουμε γιὰ κείνα πὺν οἱ ἄλλοι εἶπαν ἢ ἔγραψαν, ἢ μὲ τὸ νὰ στηριζόμεστε πάνω στὶς δικές τους ιδέες, ἢ πάνω σ' ἕνα ἀγνωρισμένο φιλοσοφικὸ σύστημα. Αὐτὸς πὺν ἀφοσιώνεται στὴν Ἀλήθεια, πρέπει γὰ προσπαθεῖ, κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἐλευθερώνη τὸν νοῦ του ἀπ' ἄλλες τὶς ιδέες, πὺν μπορεῖ νὰ ἔχει κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, τὴν ἀγωγή, τὸ περιβάλλον, ἢ ἀπὸ ἄλλους ἐκπαιδευτές. Ἐνας σοφός, πὺν ἔχει τάξει τὸν ἑαυτὸ του στὴν ἔρευνα, πρέπει νὰ ἐγκαταλείψει κάθε προκατάληψη κάθε προσχηματισμένη ἰδέα καὶ κάθε προσωπικὴ ἐπιθυμία, γιὰ νὰ μπορέσει ν' ἀποκτήσει τὴ γνώση τῶν πραγμάτων αὐτούσια. Ἐνας νοῦς παραμορφωμένος, προσκολλημένος στὸ δικὸ του καλοῦπι καὶ περιορισμένος σ' ἕνα σύστημα σκέψης, πὺν τοῦ εἶναι ἀγαπητό, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὶς πνευματικὲς ἀλήθειες, ὅπως ἐπίσης καὶ μὲ τὰ πράγματα αὐτοῦ τοῦ φαινομενικοῦ κόσμου.

Ἡ ὀρθοσκευτικὴ ποιότης ἀρχίζει νὰ ἀναφαίνεται μέσα στὸν νοῦ, ὅταν ἡ πινηγρὴ ἀτιόσφαιρα τῶν προσωπικῶν μερικινῶν ἔχει διαλυθῆ. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἀληθινὰ ὀρθοσκευτικόν, «ὁ

κόσμος εἶναι ἡ οἰκὸγένειά του», καὶ δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸν καμία διάσταση ἀνάμεσα στὸ πρόβλημα τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἀτομικὸ του πρόβλημα. Ἡ ὑπαρξη τοῦ πόνου, μὲ τὶς πολλαπλές του μορφές, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ θεμελιώδη προβλήματα, πὺν ὁ καλλιερηγμένος νοῦς πρέπει νὰ ἐπωμισθῆ. Ὁ πόνος εἶναι ὁ κλῆρος ὄλων τῶν ἀνθρώπινων ὄντων χωρὶς ἐξαιρεση. Γέννηση, θάνατος, ἀρρώστεια, γῆρας, ἀποχωρισμὸς κλπ., ὄλα αὐτὰ εἶναι πόνος. Ὅταν ὁμως ὁ ἀτομικὸς πόνος συγκρίνεται μὲ τὸ παγκόσμιο αὐτὸ φαινόμενο, τείνει νὰ ταυτισθῆ μαζί του, καὶ ὁ καθένας ζητᾷ νὰ καταλάβῃ γιατί πρέπει νὰ ὑποστῆ τὸν πόνο, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ξεφύγῃ κανεὶς ἀπ' αὐτόν. Μία ὀρθοσκευτικὴ προσέγγιση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἀπατεῖ τὸν παραμερισμὸ τοῦ προσωπικοῦ στοιχείου, ὅποτε ὁ νοῦς νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὴν αἰτία τοῦ προβλήματος, ἀπὸ τὴν ἀποψή του σὰν παγκόσμιο προβλήματος.

Ἡ ὀρθοσκεία, σύμφωνα μὲ τὴν θεοσοφικὴ ἀποψη, ἀρχίζει μὲ τὴν ἀπογίνωψη τοῦ νοῦ ἀπὸ τὶς ἐυνοούμενες σχέσεις καὶ τὴν διομόρφωσή του μὲ ὅτι εἶναι βασικῆς καὶ παγκόσμιας σημασίας. Ἡ ἐπίδραση τῆς Ἑταιρίας πάνω στὶς συνθηκες τοῦ κόσμου θὰ ἦταν τεράστια, ἂν τὰ μέλη τῆς τὰ διασκορπισμένα παντοῦ ἦταν ἀληθινοὶ ἀλτροπιστές, ἂν μπορούσαν ν' ἀπατελοῦν ἕνα σῶμα, πὺν νὰ δίνει τὸ παράδειγμα τῆς Ἀδελφότητος, ἀπὸ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πὺν ἀναζητοῦν τὴ Σοφία, καὶ ζοῦν μιά ζωὴ ἀνγκαῖα γιὰ τὴ διεύρυνση τοῦ νοητικοῦ ὀρι-

ζοντα και την απόκτηση της έσωτερικής δρασης της 'Αλήθειας. Είναι μόνον εκείνοι που έλκύονται προς τέτοιους σκοπούς, που είναι άξιοι να γίνουν ύποψήφιοι θεόσοφοι.

Έφρόσον ο χρόνος παρέρχεται, οι γενεές αλλάζουν. Κάθε γενεά βρίσκεται αντιμετώπη με θεμελιώδη ανθρώπινα προβλήματα, που διαφέρουν ανάλογα με το δημιουργούμενο νέο περιβάλλον. Καμιά διδασκαλία, καμιά φιλοσοφία δέν μπορεί να είναι μια πλήρης βοήθεια σέ μια γενεά, αν έχει μετατραπή σ' ένα άπλο ιδίωμα, ή σέ μια άπλη παράδοση. Η Σοφία όμως ενός πνεύματος αληθινά θρησκευτικού, μπορεί να μιλήσει τή γλώσσα όλων των γενεών και να μεταδώσει τó δικό της νόημα.

«Είθε Έκείνοι που είναι ή ενσάρκωση τής 'Αθάνατης 'Αγάπης, να εύλογούν με τήν προστασία Τουσ — σήμερα και πάντα — τήν Έταιρία που ιδρύθηκε για να πραγματώσει τή θέλησή τους, να μās οδηγούν με τήν άμετρη Σοφία τους και να μās ήμπνέουν, άτομικά και συλλογικά, τόν ένθερμο πόθο, για μια δριήση εύθεργετική, πάντα αλάνθιαση.»

Adyar, 3 Αυγούστου 1980

Μετάφρ. Κας Λίμ. Ίβου

Σέ φωτεινότερους κόσμους

Dr. JEAN RAYMOND

‘Από τó “Αντυαρ, ήλθε ή θλιβερή είδησις τού θανάτου τής διεθνούς Γραμματέως τής Θεοσοφικής Έταιρίας δρ. Τζήν Ραίημοντ.

Ήταν με άφοσιωμένη εργάτρια τής Θεοσοφίας. Τó καλοκαίρι που κάνει πολλή ζέστη και δλοι οί Δυτικοί εργάται φεύγουν ή πηγαίνουν σέ βουνό ή δρ. Ραίημοντ έμενε άμετακίνητη, γιατί αισθανόταν ότι είναι άπαραίτητη στο “Αντυαρ. Έπίσης, είχε άρνηθεί να λάβει τήν άδειά της όταν ο πρώην πρόεδρος τής Έταιρίας δόκτωρ Κόουτς είχε άσθενήσει. Διέθετε ακόμη και τίς οικονομίες της για ν’ άνακουφίση πάσχοντες.

Ή δρ. Ραίημοντ έπασχε από ήπατίτιδα, αδυνάτισε και έπαθε καρδιακή προσβολή κατόπιw άντιλυσσιστικού έμβολίου: που έκατε, γιατί τήν είχε δαγκώσει τó σκυλάκι της, που ύπεραγαπούσε. Άπεβίωσε χαρούμενη και ήρεμη.

Ό θάνατός της προξένησε μεγάλη θλίψη σ’ όλους.

**Προσφορά
του ΙΛΙΣΟΥ
για το 1981**

**ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ
ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ!**

Για να ανταποκριθῆ περισσότερο στην αγάπη τῶν συνδρομητῶν του, ὁ ΙΛΙΣΟΣ ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὶς θερινὲς διακοπές του καὶ νὰ προσφέρῃ **ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ**. Ἔτσι, ἀπὸ τὸ 1981, ὁ ΙΛΙΣΟΣ θὰ ἐκδίδῃ **ΕΞΗ ΤΕΥΧΗ ΕΤΗΣΙΩΣ**, προσθέτοντας τὸ ἕως τώρα παραλειπόμενο τεύχος τῶν θερινῶν μηνῶν Ἰουλίου - Αὐγούστου.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: 300 ΔΡΑΧΜΕΣ

Ἡ ἐτήσια συνδρομὴ γιὰ τὸ 1981, **ΓΕΝΙΚΕΥΕΤΑΙ** στὸ **ΕΠΙΠΕΔΟ ΦΙΛΙΑΣ**, πὺν τὴν ἀνέβασαν ἐθελοντικὰ τὸ μέγιστο μέρος τῶν συνδρομητῶν, ἐκτιμώντας τὴν δημιουργηθεῖσα κατάσταση στὸν κῶρο τῶν τυπογραφικῶν ἐργασιῶν. Πραγματικά, ἡ αὐξησης αὐτὴ καλύπτει **ΕΝ ΜΕΡΕΙ** μόνον τὴν ἀνατίμηση τοῦ χαρτιοῦ καὶ τῶν ἐργατικῶν, πὺν συνεχίζεται περαιτέρω. Ὁ ΙΛΙΣΟΣ θὰ μπορέσῃ νὰ ἀνταποκριθῆ στὰ ἔξοδά του, **ΜΟΝΟΝ** ἂν οἱ συνδρομηταὶ ἐμβάσουν **ΑΜΕΣΩΣ** τὴν συνδρομὴ τοῦ ἔτους καὶ ἀναπτύξουν δραστηριότητα γιὰ τὴν **ΑΥΞΗΣΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ** τῶν συνδρομητῶν στὸ περὶβάλλον τους.

Ἐλπίζομε, ὅτι δὲν θὰ χρειασθῆ ὑπόμνησις. Καὶ μὲ τὴν προσδοκία αὐτὴ, **ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ** θερμὰ γιὰ ὅλα ὅσα οἱ ἀγαπητοὶ συνδρομηταὶ μας θὰ πράξουν.

Ο ΙΛΙΣΟΣ
ΣΑΣ ΕΥΧΕΤΑΙ
ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

ΔΩΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

από 15.12.80 μέχρι 15.1.81

ΙΛΙΣΟΣ : Έπιλογή Β' τριετίας 1959—1961.
Δρχ. μόνον 100, αντί Δρχ. 200.—

ΙΛΙΣΟΣ : Οί χαριτόδετοι τόμοι έτών 1971—1976
Δρχ. μόνον 100, αντί δρχ. 150.—

Κ. Μελισσαρόπουλος : «Τα Βήματα της Φιλοσοφίας, Από την Αναγέννηση ως τους σημερινούς».
Δρχ. μόνον 100, αντί Δρχ. 150.—

Κ. Μελισσαρόπουλος : «Έκλογαί από τον Κριναμοῦρτι».
Δρχ. μόνον 100, αντί Δρχ. 150.—

Κ. Μελισσαρόπουλος : «Ο Ίησους».
Δρχ. μόνον 50, αντί δρχ. 100.—

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΣΤΟΝ ΑΘΩ

Του ΙΩ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

‘Από τὸ νέο βιβλίο του γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος

Τὰ δειλιανά, πρὶν τελειώσει ἡ δόξωπιη ἡμέρα, πρὶν τὸ ἥλιο-
ἀσίσλεμα χρυσιώσει τὰ σύννεφα στή δόση, τὰ σήμαντρα σὲ δλα τὰ
μοναστήρια τοῦ Ἄθω καλοῦν μὲ τὸ ρυθμικό τους ἤχο τοὺς μονα-
χοὺς γιὰ τὸν ἔσπερινό. Στὸ Καθολικό ἀκούγονται διαβάσματα καὶ
μακρόσυρτες ψαλμωδίες. Ὁ ἱερομόναχος, φορώντας τὸ ἀγιορείτικο
γεμάτο πτυχές ράσο, σκορπάει ἄλόγουρα μὲ τὸ κουδουνιστὸ θυμα-
τήρι: καπνοὺς καὶ εὐωδιές ἀπὸ μυρωδάτο λιβάνι. Ὅλος ὁ ναὸς μο-
σκοβολαίει.

Λιγοστὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὰ μικρὰ παράθυρα. Μερικὰ
ἀναμμένα κεριὰ καὶ καντήλια μόλις ἀκνοφωτίζουν τρεμουλιαστὰ τὶς
ἀγιογραφίες μὲ τὶς ἀσκητικές καὶ μὲ ἔκφραση πόνου μορφές τῶν
ἀγίων στοὺς τοίχους, στὶς κολῶνες, στοὺς θόλους. Πολλές εἶναι ξε-
θωρασμένες ἢ μισοσθησμένες ἀπὸ τὸ διάβα τῶν αἰώνων. Πολύτιμα
κατάλοπα ἀπὸ τὴν ὑπέροχη καὶ μεγαλειώδη βυζαντινὴ καὶ μετα-
βυζαντινὴ ἀγιογραφία, ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τέχνης καὶ πίστεως,
μοναδικοί καὶ ἀνεπανάληπτοι.

Ὅσο περνάει ἡ ὥρα, δλο καὶ πιὸ πολὺ σκοτεινιάζει μέσα στὴ
ναὸ. Ἀρχίζει νὰ γίνεται μισοσκοτάδο. Προμήνυμα καὶ προετοιμασία
γιὰ τὸν ἀποχαρτισμὸ τῆς ἡμέρας πού πέρασε καὶ χάνεται μπρο-
στὰ στὸν καταθλιπτικό ἐρχομὸ τῆς νύχτας. Ὁ ἔσπερινὸς μὲ τὶς
κατανυκτικές, γλυκὴς μελωδίες καὶ τὸ ὑπόβλητικό περιβάλλον
τῶν καντηλιῶν, ἡ θρησκευτικὴ ἀτμόσφαιρα μὲ τὸσοσ μοναχοὺς ἄλο-
γουρα, ἡ σκέψη πὼς δρίσκεσαι μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο, σ’ ἐκκλησία
τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἡ ἔντονη συναίσθηση τῆς θείας παρουσίας, παρ-
σύρουν σὲ ἀτέλειωτους στοχασμοὺς, σὲ φανταστικά ὄνειροπολήματα,
σὲ ἀπόκρυφες συζητήσεις μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σου.

Φτάνεις σὲ μιὰ πρωτόγνωρη ψυχικὴ κατάσταση, πολὺ πιὸ κο-

τά με τόν έσωτερικό σου κόσμο, παρά με οπο:αδήποτε έξωτερική αίσθηση ή εκδήλωση. Νομίζεις πώς βρίσκεις σ' ένα άγνωστο φανταστικό περιβάλλον, πού δέν έχει αρχή και τέλος. Παραμερίζεται κάθε συγκεκριμένη έννοια του χώρου και του χρόνου. Ό ναός χάνει τις σταθερές διαστάσεις του, παίρνει απέραντες επεκτάσεις. Ξανοίγεται στο άσύλληπτο άπειρο...

Ή ακολουθία του έσπερινου, στις τελευταίες ώρες πού ή ημέρα άργοσβήνει και τó πώς παλεύει με τó σκοτάδι, μοιάζει και θά μπορούσε, ίσως, να παραλληλισθεί και να παραβληθεί, κατά κάποιον τρόπο, με τά τελευταία χρόνια τής ανθρώπινης ζωής. "Όταν κανείς έχει ξεπεράσει τόν περισσότερο δρόμο και ξέρει καλά πώς δέν τού άπομένει παρά λίγος άκόμα, για να φτάσει στο τέρμα, στο ξεκίνημα για τó πιο μεγάλο, τó πιο μακρινό ταξίδι. Κάτι, στην ώρα του έσπερινου, κρυφομιλάει στα κατάβαθα τής ψυχής γι' αυτό τó ταξίδι. Στο νοú τριγυρνάνε ένα σωρό άπροσδόκητοι στοχασμοί και παράξενες σκέψεις για τή ζωή, για τó άξεδιάλυτο πέρα από τó θάνατο μυστήριο.

Κι έρχονται στη θύμηση, από μακρινές έποχές, προσπάθειες, δυσκολίες, ίκανοποιήσεις. Πλήθος περασμένες ώρες. Άλλες χαρούμενες εύτυχιμένες, άλλες δυσάρεστες θλιμμένες, άλλες άδιάφορες χαμένες. Όράματα από κάποια φυσιογνωμίες παλιότερα αγαπημένες, κάποια χαμόγελα, κάποια σφιξίματα χεριών, κάποια δάκρυα. Ένα σωρό έρωτήματα κι άμφιβολίες ξεπετιούνται. Άν κάθε φορά ήταν σωστό αυτό πού έγινε, αν θά έπρεπε έτσι, ή κάπως άλλιώτικα να είχε γίνει.

Ή έκστατική έξαρση δέν αφήνει να συνταραχτεί ή να λιποψυχήσει: κανείς από τήν ιδέα του μοιρόγραφτου ταξιδιου, πού γυρισμό δέν έχει. Τó άντικρύζει άτάραχος, άφραδα και ψύχραιμα, χωρίς δέος, άγχος, άγωνία, χωρίς θλίψη, σαν κάτι έντελώς φυσικό κι άναπότρεπτο, σαν εύλογημένη κατάληξη στην αιώνια άνάπαυση και γαλήνη. Σαν τó πιο βέβαιο γεγονός, άναντίρρητα κι δλοκάθαρα, συμφωνημένο και παραδεδεγμένο από τήν ώρα πού ó θάνατος έρχεται στον κόσμο. Έχει ειπωθεί πώς κάθε στιγμή τής ζωής είναι ένα βήμα προς τόν αιώνιο ύπνο.

Καμιά θλίψη ή μελαγχολία, κανένα παράπονο ή διαμαρτυρία για όσα θά πάψουν να υπάρχουν, για όσα δριστικά θά χαθούν. Οι παλιές θύμησες, νοσταλγίες, χαρές, λύπες, άπογοητεύσεις, όλα γίνονται: έντελώς άδιάφορα, άσήμαντα, μακρινά, ξεχασμένα.

Λίγο πριν τελειώσει ή ακολουθία του έσπερινου, οί μοναχοί, μέ σειρά αρχαιότητας, μέ πρώτο τόν ήγούμενο, πλησιάζουν μέ σεβασμό ν' άσπασθούν, νά χαιρετήσουν, όπως λένε, όρισμένα από τά ιερά εικονίσματα. Ό άσπασμός τους θυμίζει φιλι άποχωρισμού σέ προσφιλέσ πρόσωπο πού φύγει: και θά βρίσκεται πολύν καιρό μακριά. Πριν από τόν εύλαβικό άσπασμό, δείχνουν τήν άφοσίωσή τους και τή λατρεία τους μέ σταυροκοπήματα, μέ ύποκλίσεις και μετάνοιες, μπροστά τους. Τό μέτωπό τους φτάνει στις μαριμαρίνες πλάκες του δαπέδου, έκδήλωση ύπέρτατης ταπεινωσύνης και δλοκληρωτικής ύποταγής.

Όλα στό "Άγιον Όρος γίνονται μέ πίστη, μέ πείσμα, μέ αυστηρότητα, σύμφωνα και στις πιό μικρές κι ασήμαντες λεπτομέρειες, μέ τά καθιερωμένα από παλιότερες εποχές, από τά βυζαντινά χρόνια. Οί αιώνες πού πέρασαν, δέν έπηρεάζουν καθόλου τή μοναχική νοοτροπία, πού παραμένει σταθερά άμετακίνητη κι άμετάβλητη. "Αμάρτημα μεγάλο νά παραμεληθεί, έστω κι έλάχιστα, κάθε δογματικός τύπος. "Εγκλημα φεβερό κάθε παραλλαγή στά βυζαντινά έθιμα και παραδόσεις, κάθε άπομάκρυνση από όσα έχουν προστάξει οί όσιοι πατέρες.

Τά ρολόγια σ' άγιορείτικα μοναστήρια έξακολουθούν νά δείχνουν τή βυζαντινή ώρα, πέντε περίπου ώρες καθυστερημένη από τήν κανονική. Τό είκοσιτετράωρο δέν αρχίζει νά μετριέται τά μεσάνυχτα, αλλά από τή δύση του ήλιου. "Όλα τά μοναστήρια, ακολουθούν τό παλιό έορτολόγιο. Οί μοναχοί είναι πάντα έτοιμοι ν' άντισταθούν, ν' άγωνιστούν μέ φανατισμό, σέ κάθε άπόπειρα νά γίνουν νεωτερισμοί ή νά περιορισθεί ή άτράνταχτη προσήλωσή τους στά παλιά θρησκευτικά έθιμα και τύπους.

Στά κοινόδια μοναστήρια, οί μοναχοί από τόν έσπερινό πηγάζουν κατευθείαν στην Τράπεζα για τό δείπνο. Μια άπέραντη αίθουσα μέ τραπέζια και σκαμνιά σέ σειρές και στην κορυφή τό τραπέζι του "Ηγούμενου. "Όλο: τόν περιμένουν έρθοι: νά έρθει. Δέν άργεί νά παρουσιαστεί και νά προχωρήσει άργοπερπάτητος κι άμίλητος, για νά καθήσει στη θέση του. Ό άναγκώστης μοναχός αρχίζει νά διαβάξει, μέ δυνατή φωνή, ιστορίες από τή ζωή και τά μαρτύρια άγίων και όσίων. "Ακόμα και τήν ώρα πού τρώνε, όπως και όλες τίς άλλες ώρες, πρέπει οί μοναχοί νά έχουν άνασπόσπαστα προσηλωμένες τή σκέψη τους και τήν προσοχή τους στά θεία. "Ακόμα και τό γεύμα άποτελεί ιεροτελεστία. Δέν είναι: έπι:τρεπτό, ούτε μια λέξη ν' ανταλλάξουν μεταξύ τους, ούτε νά ψιθυρίσουν κάτι. "Η άπόλυτη σιωπή, όσο κρατάει: τό γεύμα ή τό δείπνο, είναι άπαράβατος κανόνας. στην αυστηρή άγιορείτικη πειθαρχία.

Χωρίς νά σηκώσουν ούτε μιὰ στιγμή τὸ συμμιμένο μπροστά σῶμα τους, μὲ μισοκρυμμένο τὸ πρόσωπό τους ἀπὸ τὰ πανωκαλυμμαῦχια, χωρίς νά ρίχνουν οὔτε μιὰ ματιὰ δεξιά ἢ ἀριστερά, ἀδειάζουν γρήγορα γρήγορα τὸ πιάτο τους. Τὸ φαγητό, λιτὸ πάντα, στερημένο ἀπὸ κάθε ἐναλλαγή καὶ ποικιλία. Σὲ ἐξαιρετικές περιπτώσεις, ὑπάρχει καὶ πιατάκι μὲ κόλλυθα, τὸ μοναδικὸ μοναστηρήσιο γλύκισμα.

Ἐνα δυνατὸ χτύπημα στά τραπέζι ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο σημαίνει πὼς τελειώνει τὸ δείπνο. Ὁ ἀναγνώστης σταματᾷ τὸ διάβασμα καὶ ὄλοι ὄρθιοι ἀκοῦνε, ὅπως καὶ πρὶν ἀρχίσει τὸ γεῦμα, τὴν καθιερωμένη προσευχή. Πρῶτος φεύγει ὁ Ἡγούμενος. Πηγαίνει νά σταθεῖ κοντὰ στὴν πόρτα, γιὰ νά εὐλογήσει τοὺς μοναχοὺς, πού ἔνας ἕνας περνᾶνε καὶ ὑποκλίνονται μὲ σεβασμὸ μπροστά του.

Ἰστέρα ἀπ' τὸ δείπνο, θὰ περπατήσουν λίγη ὥρα στὶς αὐλές. Θὰ καθήσουν σὲ κάποιο πεζούλι. Θὰ πούν μερικές κουβέντες μεταξὺ τους. Μὲ τὴ δύση τοῦ ἡλίου, ὁ πορτάρης κλείνει τὴ μεγάλη θύρα ἐξώπορτα στὴν εἴσοδο τοῦ μοναστηριοῦ. Δὲν μπορεῖ κανένας νά μπεῖ ἢ νά βγεῖ ὡς τὸ πρωί.

Τὸ ἀπόδειπνο γίνεται στὸν ἐσωτερικὸ νάρθηκα, φωτισμένο μονάχα ἀπὸ ἕνα - δυὸ κεριὰ πού τρεμοφέγγουν. Ἐχει κιόλας ἕνα πέπλο ἀπλωθεῖ στοὺς τοίχους, στὶς εἰκόνες, στά στασίδια, σὲ δλα. Οἱ μοναχοὶ δὲν εἶναι πιά παρὰ μαῦρες σκιές. Μόλις διακρίνονται σὰ μυστηριώδη φαντάσματα μὲ ἀκαθόριστα σχήματα. «Ὁ ἡλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ἐθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ», ἀναφέρεται σ' ἕνα ψαλμὸ (Θ. Εὐδή: «Βυζαντινὴ Ἑμνογραφία»).

Ἐπειτα ἀπὸ ἀρκετά, κατὰ τὸ ἱεροσολυμικὸ τυπικὸ, ἀναγνώσματα καὶ ψαλμωδίες, ἕνας μοναχὸς διαβάζει τὸν Ἀκάθιστο Ἑμνο, τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου. Τὸ διάβασμά τους εἶναι γρήγορο, χαμηλόφωνο. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νά καταλάβει τὸ βαθύτερο νόημα τους, νά νιώσει τὴ γοητεία ἀπὸ τὸ ὑπέροχο ποίημα μὲ τὸν ἀφθαστο ἐκφραστικὸ πλοῦτο. Ξεχωρίζουν μονάχα τὰ ἀμέτρητα «χαῖρε», πού ἐπαναλαμβάνονται κάθε λίγο.

Ἀκούγοντας τόσο συχνὰ δλα αὐτὰ τὰ «χαῖρε», νομίζεις πὼς σὺ ὁ ἴδιος χαιρετᾷς κι ἀποχαιρετᾷς, γιὰ πάντα, δλα ὅσα ἀποτελοῦσαν τὴν παλιά σου ὑπαρξή, τὸ πρὶν περιβάλλον σου, δλα σου τὰ περασμένα. Συνεπαρμένος ἀπὸ τὴν ἔντονη μυστικιστικὴ προδιάθεση πού σὲ ἔχει πλημμυρίσει, αἰσθάνεσαι πὼς ξεφεύγεις ὀλοτελα ἀπὸ τὸ παλιὸ σου ἐγώ, ἀπὸ ὅ,τι πρὶν ἦσουν.

Ὅρματιζέσαι πὼς ἀπόκτησες ἄλλη καινούργια ὑπόσταση, ἐξα-

Υλωμένη, ψυχρή και σιωπηλή, ήρεμη κι ασάλευτη, αποξενωμένη από τις συνηθισμένες καθημερινές συγκινήσεις, χαρές και λύπες. Ένα μυστηριακό βίωμα, μιὰ βαθιά ψυχική δόνηση, μιὰ μεταφυσική επικοινωνία με κάτι ανώτερο κι ασύλληπτο, έντελως διαφορετικό απ' ό,τι ως τώρα είχας γνωρίσει. Η ψυχή, αδέσμευτη, γαληνεμένη, ελεύθερη, πετάει πιδό πέρα από τὰ σκοτάδια, πρὸς τὰ ἀπέραντα ὕψη, ἀνάμεσα στη γῆ καὶ στο ἀχανές τῶν οὐρανῶν, στο ἀγνωστο μυστηριακό ὑπερέραν. Θεριεύει ἡ ἐπιθυμία νὰ δεχθεῖς τὴ θεία χάρη, νὰ πλησιάσεις καὶ νὰ ἐνωθεῖς με τὸ θεῖο, νὰ λυτρωθεῖς... Εἶσαι πιὰ μακριά, πολὺ μακριά, ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια.

* * *

Όταν τελειώσει τὸ ἀπόδειπνο, οἱ μοναχοὶ ἀποσύρονται: στὴν ἐρημιὰ τῶν κελιῶν τους, στὸν δικό του ὁ καθένας προσωπικό κόσμο. Θὰ λιθανίσουν τὰ εἰκονίσματά τους, θὰ προσευχηθοῦν, θὰ κάνουν τὴν κανονική τους ἀσκήση. Ποιὸς ξέρει, ὅπως εἶναι: κατὰμονοι με τὸν ἑαυτό τους καὶ με τὸν Θεό, ἂν ἔρχεται: κάποτε μιὰ θύμηση ἀπὸ τὴν παλιά τους ζωὴ, γιὰ νὰ φέρει ἕνα λεπτὸ χαμόγελο στὸ πρόσωπό τους, ἢ κάποια μελαγχολία στὴν ψυχὴ τους. Ἀμέσως ἐπειτα θὰ κοιμηθοῦν. Ἐχουν ἀνάγκη νὰ ξεκουραστοῦν ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες, ν' ἀνανέωσουν τὶς δυνάμεις τους. Δύο-τρὶς ὥρες μετὰ τὰ μεσάνυχτα, τὰ σήμαντρα θὰ τοὺς ξυπνήσουν γιὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου καὶ τὴ θεία λειτουργία, πού κρατᾶνε ὡς τὸ πρωί, ὅσο νὰ βγεῖ ὁ ἥλιος. Σὲ ὅλο τὸ μοναστήρι, στὶς πλακόστρωτες αὐλές, στοὺς ἀτέλειωτους διαδρόμους, στὰ χαγιάτια, κανένας θόρυβος, καμιὰ κίνηση. Παντοῦ σιωπὴ ἀπόλυτη, ἀπέραντη ἡσυχία, δουδαμάρα, ὅπως στὰ ἀπόμερα κοιμητήρια. Μονάχα τὸ παλιὸ μεγάλο ρολόι ἀκούγεται, κάθε τόσο, νὰ μετράει λυπητερά καὶ μονότονα τὶς ὥρες.

Ἡ θλιθερὴ νύχτα ἔδωξε τὴν δλόχαρη μέρα. Τὸ ζοφερὸ σκοτάδι νίκησε τὸ λαμπερὸ φῶς. Σταμάτησε στὴν πλάση κάθε ζωντάνια. Στὴ φύση, ὅμως, καὶ στὴ ζωὴ, ὅσο κι ἂν οἱ ἀνθρωποὶ χάνονται, δὲ σταματᾶνε, ποτέ, ἡ αἰώνια ἀκατάλυτη συνέχεια κι ἀνανέωση. Ἀὔριο θὰ ξημερώσει μιὰ ἄλλη ἡμέρα, «λόχαρη καὶ χιλιόκαλλη», ὅπως τὴν εἶπε ὁ Παλιμᾶς, με τὸ δλόλαμπρο φεγγεσόλημά της, με κάθε λογῆς δραστηριότητες κι ἐπειτα θὰ ἔρθουν ἀδιάκοπα ἄλλες κι ἄλλες. Δὲ θὰ πάψουν ποτέ νὰ ἤχουῦν ρυθμικά τὰ σήμαντρα στὶς αὐλές τῶν μοναστηριῶν, νὰ φάλλοντα: με κατάνυξη στὶς ἀγιορειτίκες αἰωνόβιες ἐκκλησίες, ὁ ὄρθρος, ἡ θεία λειτουργία, ὁ ἔσπερινός, τὸ ἀπόδειπνο...

Όλ' αὐτὰ τ' ἄκουσαν καὶ τὰ ξανάκουσαν, πολλές φορές τόσοι καὶ τόσοι, πού ἔπαψαν πιὰ νὰ ὑπάρχουν, πού εἶναι έντελῶς λησιονημένοι, πού δὲν ἔχει: ἀπομείνει τίποτα ἀπὸ τὸ πέρασμά τους. Κκι

θα τ' ἀκούσουν, στὰ χρόνια πού ἔρχονται, κι ἄλλοι πολλοί, πάμπωλλοι, πού θά γίνουν κι αὐτοί κάποτε πεθαμένοι, λησμονημένοι.

Αὐτή εἶναι ἡ αἰωνιότητα, ἡ ἀκατάλυτη δύναμη, τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

**ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**

Τόμος Β'.

Ἄπό τήν Ἀναγέννηση ὡς τοὺς σημερινούς

Τιμᾶται δρχ. 150

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΙΗΣΟΥΣ

Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς; ● Αἱ διάφοροι περὶ αὐτοῦ ἀπόψεις ἐκτιθέμεναι ἡμερολήπτως. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Ρενάν. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Συρέ. ● Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Δρχ. 100

Ποιητικές Συλλογές πού ἔλαβε ὁ ΙΛΙΣΟΣ εἰς τὴν 25ετία 1956 - '80

- Αθ. Ἀββέλιος:
 Ὁ μετῆμφισμένος καιρὸς
 Ἡ πένθιμη δόξα
 Τὸ διὸς τοῦ Ἀπολύτου
- Ἀγνή Ἀδάμ:
 Πεντελικὰ
 Παραδείσια
 Ὁραματισμοὶ
 Ἀνελίξεις
 Ἀπαυγάσματα
 Ἐνοράσεις
- Ντ. Ἀδαμοπούλου - Φά-
 λαρη:
 Δικές μου στιγμές
- Ἐφ. Αἰλιανοῦ:
 Θάλασσα τοῦ Ζόφου
 Καποτρισμοὶ
 Ἡ Εὐρυδικὴ στὸ φῶς
- Ὁρέστης Ἀλεξάκης:
 Ἡ Περσεφὸνὴ τῶν γυρισμῶν
- Κοῦλης Ἀλέπης:
 Ἄνθη ἀπὸ κήπους ξένους
 Ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Ἐπιγράμματα
 Τὸ χρονικὸ τῆς ζωῆς μου
 Ποιήματα
- Ἐλ. Ἀναγνωστάκη -
 Τζαβάρα:
 Ἀισκύκλωσις
- Ἀντ. Ἀνδρέου:
 Κραυγές
 Κιγκλιδώματα
- Γιάν. Ἀνδρικόπουλος:
 Ὄδη στὴ σελήνη
 Ὕμνοι στὴ θάλασσα
- Δ. Ἀσημακοπούλου:
 Οὐρανοδρόμοι στοχασμοὶ
- Εὐ. Ἀσπιώτης:
 Τραγούδια τῆς σιωπῆς
 Νοσταλγικὰ
 Ἀρπακράτης
- Π. Ἀτταλιώτης:
 Ἐρωτογραφίες
 Νύξεις
- Δ. Βαλασκαντζής:
 Ποιήματα
 Ἄκμων
 Ἄμυχες
- Μ. Βασιλάκης:
 Ποιήματα
- Ἰω. Βασιλείου:
 Μιά μέρα στὴν Περσέπολη
 Ὁ ποιητὴς Μάο-Τσέ-Τούγκ
 Ἀσιατικὰ ποιήματα
- Ὁλγα Βατίδου:
 Ἐπιστολὴ στὸν ἔξωγῆνο
 Δευτέρα ἐπιστολὴ στὸν ἔξωγῆνο
- Γ. Βαφόπουλος:
 Ἐπιθανάτια καὶ σάτιρες
- Τάσος Βέλιος:
 Σπονδές
- Σωκρ. Βενάρδος:
 Στὸ τέλος τῆς ἀνφορίας
 Σκέπη τῶν πτερύγων
- Ἀν. Βιστινίτης:
 Σονέττα
- Βασ. Βιτσαξής:
 Παντοτεινὰ καὶ πρόσκαιρα
 Σύγχρονη Ἰνδικὴ ποίηση
- Ντ. Βλαχογιάννης:
 Αὐλὸν ἀντὶ σάλπιγγος
 Ὁρθρὸς στὴ θύελλα
- Π. Βλαχογιάννης:
 Λαγκαδιανὸ '21
- Μ. Βλαχοπούλου:
 Χαμένο ἀπέραντο
- Νικ. Βλάχος:
 Ψηλαφίσεις σὲ τρία ἐπίπεδα
- Β. Βογιατζόγλου:
 Οἱ ἔξοριστοὶ

- Στὸν ἀστερισμὸ τῆς Παρθένου
 Δανάη
 Ὁ ἀναμενόμενος
 Ὁ φόνος τοῦ πολεμιστῆ
 Οἱ ἐπιζώντες
- Ὁ λ γ α Β ό τ σ η:
 Πρώτη ρίζα
 Ὁ μεγάλος ἦχος
 Κρύπτη καὶ σύνορο
 Γυμνά πέλματα
- Ν. Β ρ ε τ τ ᾶ κ ο ς:
 Στὸν Ρόμπερτ Ὀπενχάϊμμερ
- Μ. Γ α ῖ τ α τ ζ ῆ - Τ σ ῖ κ ο υ
 λ α:
 Φτερουγίσματα στὴ βροχῆ
 Κραυγῆ στὴν ἔρημο
 Παρουσία
 Ἀλλαγές
- Ἄ. Γ α λ α ν ᾶ κ η - Β ο υ ρ λ ᾶ
 κ η:
 Εὐθείες καὶ καμπύλες
 Κάτοπτρα
 Πρόσωπα καὶ γέφυρες
 Πέρα ἀπ' τὰ σύνορα
 Οἱ κουρσάροι τῆς ψυχῆς μας
 Τὸ μεγάλο ποτάμι
- Δ. Γ α λ ᾶ ν η ς:
 Σκύρος
 Ἐξέδρα
 Μικρὸ φεγγάρι
 Ἀγρύπνια τῶν νερῶν
 Ἐαρινὴ χερσόνησος
- Γ ι ᾶ ν. Γ α λ α ν ο μ α τ ῖ δ η ς:
 Ποντιακὴ Μούσα
 Ποντιακὴ Μούσα Νο 3
- Γ ι ᾶ ν. Γ α λ α ν ὄ ς:
 Κίτρινα στάχια
 Νέοι καιροὶ
- Μ ῖ μ η ς Γ α λ η ν ὄ ς:
 Ἠχηρὰ κί' ἀπόηχα
- Γ. Γ ε ω ρ γ ῖ ο υ:
 Σπασμένα κλώνια
 Σπασμένα κλώνια Β'
- Ν. Γ ε ω ρ γ ῖ ο υ:
 Ἡ φυγὴ μου μὲ τὰ σύμβολα
- Γ ι ᾶ ν. Γ ε ω ρ γ ὀ π ο υ λ ο ς:
 Τὸ τραγούδι τοῦ γυρισμοῦ
- Ἄ λ κ η ς Γ ι α ν ν ὀ π ο υ λ ο ς:
 Τὰ ποιήματα
- Φ ῶ τ ο ς Γ ι ο φ ῦ λ λ η ς:
 Ποίηση μισοῦ αἰῶνα
 Ξένα λουλούδια
- Δ. Ζ ε υ γ ῶ λ η - Γ λ ᾶ ζ ο υ:
 Ὁ κύκλος τῶν πικρῶν ὠρῶν
 Ὁ κύκλος τῆς ἀγάπης
 Τὰ δύο φεγγάρια
- Ρ. Γ ρ υ π α ῖ ο υ:
 Ὕμνοι
 Ἰάμβους ἀναβρύσματα
 Ἀπόηχος τῶν σκέψεών μου
- Γ ι ᾶ ν. Γ υ π ᾶ κ η ς:
 Ἀπόψε
 Ποιήματα
- Μ ι χ. Δ ῆ δ ε ς:
 Ἡ σκιά τῶν ὠρῶν
 Ἡ ποίηση τῶν ἐρυθροδέρμων
- Γ. Δ ε λ η γ ι ᾶ ν ν η - Ἄ ν α -
 σ τ α σ ι ᾶ δ η:
 Φλογισμένη πολιτεία
 Κυκλώνας
 Διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου
- Ἄ ν ν α Δ ε ρ ῆ κ α:
 69 ποιήματα ἀγάπης
- Ἄ λ. Δ ῆ μ ο υ:
 Τὰ δέκα ποιήματα
 Ποιήματα
- Ζ. Δ ο ῦ κ α:
 Στὸ γέρμα
- Ἰ ω. Δ ρ ῖ β α:
 Ἔσθληρ
 Ἐξομολόγηση
 Δάσος, φύση καὶ χωριὸ
 Οἱ ἐγγύτερον θ.ῶν οἰκοῦντες
 Τὸ μυστικὸ σταυροδρόμι
- Ἐ λ. Δ ρ ο μ ᾶ ζ ο υ:
 Τὰ ἄνθη τῆς καρδιάς
- Ἄ ν τ. Δ ρ ο ῦ γ κ α ς:
 Κραυγές
 Φθινοπωρινὴ συμφωνία
- Π υ θ. Δ ρ ο υ σ ι ῶ τ η ς:
 Ἐκλογή
- Δ η μ. Ἐ λ ε υ θ ε ρ ι ᾶ δ η ς:
 Τὸ τραγούδι τοῦ ἀγνωστοῦ ἀδέλ-
 φού
- Ὁ δ. Ἐ ξ α ρ χ ᾶ κ η ς:
 Ἰριδισμοὶ
 Τὸ κύμα μίλησε
 Ὅσο ὑπάρχει ζωὴ
- Κ. Ἐ π ι τ α λ ι ῶ τ η ς:
 910 ἡμέρες
- Δ η μ ο σ θ. Ζ α δ ῆ ς:
 Ἡ παρασημοφορία
- Ἄ λ. Ζ α κ υ θ η ν ὄ ς:
 Ἡ μικρὴ φυγὴ

- Κ. Ζάππας:
Ποιήματα
Οί νάρκισσοι και τὸ κάτοπτρο
- Γ. Ζέπου:
'Αδρομερῆ
- Ν. Θεοδώρου:
Διατελών ἐν πελάγει
- "Αγισθέρος:
Λυρική πορεία
- Αίμ. Ψίβου:
Χοῆς
'Ανθέμια
'Ακανθοί
Lux ex tenebris
- Δ. Κάβουρας:
Οἴωνοί
Αἰθρία
'Η Περσεφὼνὴ τοῦ ἀνθρώπινου
μύθου
- Περ. Κάισαρης:
Δημοτικά τραγούδια τῆς 'Ανα-
τολῆς
- Διον. Καλημέρης:
Νοερὸς διάλογος
Τελευταία ἐπιστολὴ στὸν παρα-
παίοντα ἄνθρωπο
Τιμητικὸ ἀφιέρωμα στὸν δημι-
ουργὸ τοῦ Σύμπαντος
Μορφές σὲ σχήματα Λόγου
Δὲν ἔχουν τίτλους τὰ τραγού-
δια μου
- "Αγγ. Καλοκαιρινός:
Φυγὴ καὶ πάθος
- Στεφ. Καλοῦ:
Τὰ λευκά της χέρια
Λυρικές εἰκόνες
'Αντίφαση αἰῶνα
- 'Αντ. Κανακάρης:
Τραγούδια τῆς ἀγάπης
Νανουρίσματα
- Γιάν. Καραβίδας:
'Ημερολόγιο ἐξόδου
Μέρος τῆς ἱστορίας μας
'Ο ἄλλος ἥλιος
Ποιήματα
Τὰ παιδιὰ τοῦ 1979
- 'Α. Καραντώνης:
Βίος καὶ ἀτέωμα
'Επεισόδια
- Κ. Καραχάλιος:
Ρωγμές μέσ' στη νύχτα
Τὸ ἄλλο
- "Αγγ. Καροῦσος:
Ποιήματα - Κάδρα
- Γ. Κάρτερ:
Σάντερμαχ
- Κ. Κάσης:
'Ο ποιμενικὸς Ζεὺς
'Ανθολογία
Μιὰ πόρτα στὸ χάος
Τὸ ἀληθινὸ σύμπαν
Χρόνια δίχως ἥλιο
"Ο,τι μοῦπε ὁ ἥλιος
Μοιρολόι τοῦ ἡλίου
Συνάντηση
- Γερ. Κασόλας:
Χαμένοι δρόμοι
- Γ. Καφταντζής:
Οἱ ἐλεγείες
- Γ. Καψωμένος:
Χανιώτικοι παλμοί
'Επιγράμματα
- Θ. Κιτσικόπουλος:
Σκέψεις
'Ο μαθητευόμενος
Τρίμορφο
Χαρτοφύλακας
- Δημ. Κλειδάς:
Κρήνη (Τσεσμές)
- Σπ. Κοκκίνης:
'Η πολιτεία μὲ τοὺς ἀνθρώπους
- Δημοσθ. Κόκκινος:
Λυρικά
- Κ. Κοκόρεβιτς:
Κάτι ἄλλο ἔρχεται
Κάτι ἄλλο ἔρχεται, Β' ἔκδοση
Οὐράνιο τόξο στὴν ομίχλη
- 'Αν. Κοντογεώργη:
Συγκομιδὴ πρώτη
'Αστρική μεταμόρφωση
Συγκομιδὴ δευτέρα
Στὸ κέντρο τῆς σιωπῆς
- Γιάννης Κοντοπίδης:
Συμβιβασμοὶ καὶ μὴ
- Νανὰ Κονταῦ:
Χρυσὰ βέλη
Θύελλες
Δάφνες τῆς Μακεδονίας
- Κ. Κοτζιά-Βυζαντίου:
Μπουμπουκία κι' ἀγκάθια
- Διον. Κουλεντιανός:
Τάδε ἔρη... Ναζωραῖος
Δοξαριές
Τὸ γεφύρι

- Στόχοι - Στοχασμοί
Πεμπτουσία
- Ίω. Κουτσοχέρας:
'Ο Δείπνος τῆς Βηθανίας
Μάρκος ὁ εὐγενικός
'Ιορδάνης 'Αείροος
'Ελληνικές νύχτες
'Ο 'Ηνίοχος
'Ο ἄνθρωπος καὶ ἡ θάλασσα
L' au - delà
- Μ. Κράλης:
Γεύση θανάτου
'Απαντα
- Ν. Κρανιδιώτης:
'Επιστροφή
- Π. Κριναῖος:
Τὸ χρυσὸ δισκοπότηρο
'Αλληλογραφία μὲ τὸν 'Αγιο
Φραγκίσκο
- Π. Κυριαζῆς:
Περυσλλαγή
- Σπ. Κυριαζόπουλος:
'Ορια
'Ὡς ἐν κατόπτρῳ
- Δημ. Κυριάκης:
Πρὸς Δωδώνη
- Στέλιος Κυριακίδης:
'Ακατοίκητες αὐλές
- 'Αντ. Κυριακόπουλος:
Αἰωρήσεις
Κλεψύδρα
'Ακρώρειες
- Παν. Κυριακοῦ:
Ματωμένη ἀγράμπελη
'Αναμνήσεις
- Μ. Κωλέτης:
Φθινοπωρινές σκιές
- Λούλα Κωνσταντινίδου:
Μάνας μορφές καὶ εἰκόνες
Κύμα τῆς σκέψης μου
Οἱ φλόγες
Ποιήματα
- Ξ. Κώνστας:
Ποιήματα
- Εὐ. Λαγόπουλου- 'Αποστολίδου:
Φθινοπωρινὰ φύλλα
- Τζ. Λαγωνίκα:
'Ακου τοὺς χτύπους
- Νίκη Λαδάκη-Φιλίππου:
'Η δέσποινα τῶν θηματισμῶν
- 'Ελ. Σιάτρα-Λαζανά:
'Η μουσικὴ τῶν ἀετῶν
- Β. Λαζανάς:
Θρήνος τοῦ Μένωνος γιὰ τὴ Διοτίμα
Γκαίτε: Ρωμαϊκὸ 'Ελεγεῖο
'Η ἀρχαία ἐπιγραμματικὴ ποίηση
- Χρ. Λαθουρόπουλος:
'Αντιπαραμύθι
- Τζ. Λάρα:
Λιθοδομή
- 'Απόλ. Λεονταρίτης:
Στὴ γνώριμη δχθῆ
- Γιάν. Λεύκης:
Τὸ τραγοῦδι τῶν ξυπνημένων ἀνθρώπων
Τριλογία ζωῆς καὶ θανάτου
- 'Αλεξ. Λιαροπούλου:
'Ολίγη Λιβὰς
- Β. Λιάσκας:
'Ατέλειωτη ἀσφαλτος
Ζωοφόρος
- Μ. Λομπιάνκο:
'Αλικά γράμματα
Ρυθμικὸ στοχασμοὶ
'Ηλιστρόπια
- Ξ. Λυσιώτης:
'Ὀδὸς τοῦ Νότου
Θρόμβοι καὶ σταλαχτίτες
'Αναδρομὴ
Παλίρροιοις
'Ασφόδελοι
- Γ. Μάγνης:
'Ας ἀνθίσει ἡ ἀγάπη
- Κ. Μαῖστράλης:
Λωτοὶ
- Ίσ. Μαλοβρούβα:
'Ολυμπιακὸ φῶς
- Γ. Μαλτέζος:
Σύμβολα
Σκιές τῆς σιωπῆς
- Τάσ. Μανθόπουλος:
Τρίπτυχο ἀγάπης
- Εἰρ. Μάρα:
Μικρὸ ἀπόδειπνο
'Αριθμητικὴ
- Β. Μάργαρη:
Σταυροδρόμι
Περιγιάλι
'Εντύπωση
- Π. Μαριδάκης:

- 'Ο θάνατος του φύλακα άγγέλου
Maelstrom
 Μ ε λ ι σ σ ά ν θ η:
 'Ο γυρισμός του άσώτου
 Προφητείες
 'Ωσαννά
 Φλεγόμενη βάτος
 'Εποχή ύπνου και άγρύπνιας
 'Εκλογή
 Τό φράγμα τής σιωπής
 Τά ποιήματα (1930 - 1974)
 Σ. Μ ε λ ι σ σ ι ν ό ς:
 Περσικά Ρουμπιαγάτ
 Κύκνειον άσμα
 Καθαφικά
 Ρ. Μ η λ ι ώ ρ η:
 Τό πορτραίτο τής Κυρίας
 Καταφυγή
 Περιοχές
 Ρωγμές
 Σύνθετες ώρες
 Κ. Μ ί σ ι ο ς:
 Κύκλος Α'
 Διάσταση
 'Εωθινό
 Νηπευθή
 Μνήμες
 Τρίπτυχο
 Νυχτομαχία
 Πορεία Α'
 Πορεία Β'
 Λ έ α ν δ ρ. Μ ί χ α ς:
 Παληά μουσική
 Π. Μ ι χ ε λ ή ς:
 Δήλος άδηλος
 Π. Μ ί χ ο ς:
 Στής άστραπής τή λάμψη
 Αίνοι
 Πηγαία
 Ψηφίδες
 Πνοές
 Κ. Μ ό ν τ η ς:
 Γράμμα στή Μητέρα
 Μ α τ θ. Μ ο υ ν τ έ ς:
 'Η άντοχή τών ύλικών
 Μ. Μ π α μ π ί λ η:
 'Ονειρων άνταρσία
 Καινούργιοι κάσμοι
 Μ. Μ π α κ ο ύ ρ η ς:
 Τά τραγούδια μου
 Δ ι ά ν α Μ: π ά ρ δ α:
 Αίθρια
 Δίχως κάστρα
 Κ. Μ π λ α χ ο ύ ρ α ς:
 Μάς χωρίζουν τά σύννεφα
 'Ατελής κόσμος
 'Ανθρώπινο ταξίδι
 Ρ. Μ π ο ύ μ η - Π α π ά:
 'Ο παράνομος λύχνος
 'Η σκληρή άμαξόνα
 Φώς ήλαρόν
 Μ. Μ π ο υ σ μ π ο υ ρ έ λ η:
 Μηνύματα
 Μη ζηλεύετε αυτό τό άστέρι
 Δελφικοί άντίλαλοι
 Κυπριακή ραψωδία
 Γ i ά ν. Ν ι κ ο λ ό π ο υ λ ο ς:
 Δοξαστικό
 Σ. 'Ο λ λ α ν δ έ ζ ο υ:
 Δροσοσταλίδες
 Π. 'Ο λ ύ μ π ι ο ς:
 'Ο είκοστός αιώνας
 'Ολοκλήρωση
 Γ. Π α γ κ α λ ή ς:
 Χρονικό του μικρού λύχνου
 Π έ τ ρ. Π α ν α γ ι ω τ ί δ η:
 Τό τραγούδι τής ζωής μου 1
 » » » 2
 » » » 3
 » » » 4
 'Αναδρομές
 Στο διάβα τής ζωής μου
 'Αναμνήσεις
 'Ηλιοβασιλέματα
 Τά τραγούδια μου
 Ν. Π α ν α γ ι ώ τ ο υ:
 'Εκατόν έρωτικά έπιγράμματα
 Π. Π α ν α γ ι ω τ ο ύ ν η ς:
 'Ελληνικός Λόγος
 Πρέβεζα
 Τό Μανιάτικο μοιρολόγι και τρα-
 γούδι
 Τά τύμπανα τής βροχής
 Τό αίμα και τά χελιδόνια
 'Επιτομή
 Ρ. Π α π α γ γ έ λ ο υ:
 Κύπρος
 Στροφές
 Ρωγμές
 Σφαγή
 Πνοές
 Στιγμές
 Ορήνος
 'Ατλαντίδα
 'Ατομα
 "Άλμπατρος

- *Ατρακτοι
 Φάσεις
 *Ήχοι
 *Ιστοί
 Μάσκες
 Κ α ί τ η Π α π α δ ά κ η - Κ α ρ α μ ή τ σ α :
 Διάττοντες
 Οί δευτερόπλαστοι
 Σ π. Π α π α δ α ν τ ώ ν η ς :
 *Ήλιος και τραγούδι
 Μέθεξη
 Ε ύ. Π α π α δ ή μ α :
 Ψιθυρίσματα
 *Ανελέητος δρόμος
 Δεκατέσσερις φωνές για την ειρήνη
 Π. Π α π α ρ ρ η γ ό π ο υ λ ο ς :
 Το τραγούδι του Λάδωνα
 Ε ύ. Π α π α χ ρ ή σ τ ο υ - Π ά ν ο υ :
 *Ανύκτερον φέγγος
 Στη σκιά του άμπελώνος
 Μ. Π α ρ α σ κ ε υ ά :
 Ποιήματα
 Πορεία
 Μ υ ρ τ ώ Π α ρ ά σ χ η :
 *Αρμενα χωρίς άγέρι
 Θ ε μ. Π α ρ ν ά σ σ ι ο ς :
 Φωνές στη σιωπή
 Σ α ρ. Π α υ λ έ α ς :
 Γαλανή γέφυρα
 Γραμμή τής ημέρας
 *Έλξη και δίχτυ
 Μεσοδιάστημα
 *Αναγωγή στη μονάδα
 *Ανη στοχασμού
 *Αμαρτία και προσευχή
 Τότε και Τώρα
 Το κήτος
 Λαβυρίνθιοι
 Ποιητικά θεωρήματα
 *Ανη τής λήθης
 Κατοικημένα όστρακα
 Σεισάχθεια
 Αύριο θα χρειασθεί να φορούμε φτερά
 *Ύμνος στον ήρωα Κ. Δαβάκη
 *Αλεκτροφωνία και άρχαϊκό μειδιάμα
 Γ ι ο λ. Π ε γ κ λ ή :
 *Η θαυμάσια περιπέτεια
 Πρός φαρισαίους
 *Αγκάθι τὸ άμάραντο
 *Α. Π ε ρ ν ά ρ η ς :
 Περιτελλαμέναις ώραις
 Σ π. Π έ τ ρ ο υ - Β λ ά σ η :
 *Έλπίδα πὸν άνθίζει
 *Ολόγιومه παρουσία
 Χ ρ. Π έ τ ρ ο υ :
 Πορεία στο φώς
 Κ. Π η γ α δ ι ώ τ η ς :
 Δρόμοι χωρίς άσφαλο
 Περιπλάνηση
 *Άγνωστου διαμονής
 Οί άπσκευές
 Μ ι χ. Π ι σ σ ά ς :
 Τά άνθρώπινα
 *Αλ. Π λ α κ ω τ ά ρ η ς :
 Του άνθρώπου και τής γής του
 Γ. Π ο λ ι τ ά ρ χ η ς :
 *Άνοιχτή πύλη
 Μ α ν. Π ρ α τ ι κ ά κ η ς :
 Θαλασσινές φωνές
 Μ α ν. Π ρ ά τ σ ι κ α ς :
 Μικρά περιθώρια
 *Όδοιπορικό
 Γ. Π υ ρ ο υ ν ά κ η ς :
 Δίπτυχο ψυχής
 Δίπτυχο ψυχής Β'
 *Α ν θ ο ς Π ω γ ω ν ί τ η ς :
 Γραμμές σε καθρέπτη
 *Όπτικές γωνιές
 Θ α λ. Ρ η τ ο ρ ί δ η ς :
 *Ό ποιητής και ό κόρακας
 *Ό φτωχός και ή μοίρα του
 Σφενδονιές
 Το διαστημόπλοιο
 Μ. Ρ ο ζ ί δ η :
 Λήκυθος
 *Εσωτερικός χώρος
 *Ε λ λ η Ρ ό ζ ο υ :
 G. M o r i n :
 «Έν άρχή»
 Μ ά γ ι α Ρ ο ύ σ σ ο υ :
 Μπροστά στην έρυθρά
 *Η σφαγή
 Τής φωτιάς και τής στάχτης
 Στον άγνωστο φοιτητή
 Ν ό τ η ς Ρ υ σ ι ά ν ο υ :
 Φιδούσα, τὸ έπος του άμαρτωλού
 *Ό κήπος τών λέξεων
 Γ. Σ ά ν τ η ς :
 Φώς έκ φωτός

- Τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς
Σατιρικά καὶ λυρικά
Προσφορὰ
- Μυρσίνη Σαντοριναίου:
οὐ:
Ἐκείνη ἢ συνάντηση...
- Ἐλ. Σεργίου:
Πρωτόνισμα
- Τάνια Σεφεριάδης:
μετάφρ. Λάο - Τσέ: Ταό -
Τέξ - Κινγκ
- Ἡλ. Σιμόπουλος:
Τὸ μεγάλο ποτάμι
Τεκμήρια
Τὰ ρόδα τῆς Ἱερικῶς
Τὸ τετράδιο τῆς γῆς
Μικρὲς μαρτυρίες
Αἰγαιοπελαγίτικη Ἀνθολογία
Προσπελάσεις
Σημαφόροι
- Τ. Σιωμόπουλος:
Ἵρατίου Ποιητικὴ Τέχνη
Ξάνθος - Φλάβιος Ἀπελλίνος
- Στ. Σκιαδάς:
Βρέχει ἀδιάκοπα στὸν κάμπο
- Γούλα Συμυρνιώτης:
Λυχνοστάτης
- Ἐλένη Σοφρά:
Ἐξαρση
- Χρ. Σσφράς:
Ἄχνες σκιὲς κ' ἀπόηχοι
Σκίτσα καὶ φιγοῦρες
- Δημ. Σταμπέλος:
Δοκιμὲς γιὰ μιὰ ἀπόφαση
Στοῦ πέτρινου καιροῦ τὸ μέσα
μέρος
- Γ. Σταμπολής:
Κοινωνικὴ συμφωνία
- Τάσ. Σταμπούλογλου:
Προσκλητήριο
- Ν. Στασινόπουλος:
Σπασμένα κρύσταλλα
Χαμόγελα στὶς χίμαιρες
- Ἐλ. Ταγκαλάκης:
Χῶρες τῆς Θούλης
Ἡ κοπελα τοῦ ἄλσους
Ἀττικὴ Σεραφίτα
- Λεφτ. Τζάκας:
Στὰ στενορύμια τοῦ χωριοῦ μου
- Ἐρρ. Τζίκας:
Τομὲς
- Θ. Τράγκας:
Σταλακτίτες
- Θ. Τσακιδής:
Ἄνησυχίες
Δισυμμετρία
- Κ. Τσαούσης:
Εἶμαι λεύτερος
- Τ. Τσιάκος:
Περίπατοι καὶ ἐπιστροφές
- Π. Τσίνας:
Οἱ τρεῖς μέρες
Ἡλιοβασίλειμα
Ὁ κόσμος τῆς πατρίδος μου
- Αἰκ. Τσόπελα:
Ἵρες σιγῆς
Ἡ συμφωνία τῶν κρίνων
Κρίνα κ' ἀστερία
- Κ. Φάλαρης:
Ἄπλοχωριά
- Κ. Φραγκισκάτος:
Ἀσιάτες λογοτέχνες καὶ ποιητὲς
Πέλειες
- Π. Φράγκος:
Ἀναζητῶ τὸ φῶς
- Γ. Χαλατσᾶς:
Γαλάζιο ὄνειρο
- Δ. Χαλατσᾶς:
Σίδερα
Σίδερα II
- Κυρ. Χαραλαμπίδης:
Πρῶτη πηγὴ
Ἡ ἀγνοια τοῦ νεροῦ
Τὸ ἀγγεῖο μὲ τὰ σχήματα
- Ἄρ. Χατζηδάκης:
Ὁ ἱστὸς τῆς ἀράχνης
Κλαυσιγελωσ
Ἄγχος
Κύκνια
- Ν. Χατζηδημητρίου:
Ἡ λήθη
Θάλεια
Τὸ χωνευτήρι
Τὸ συναξάρι
- Σοφ. Χατζοπούλου:
Ἡ ἄλλη γεύση
- Διον. Χιωνῆς:
Πλήρωμα τῶν καιρῶν
Ἐκρηξη καὶ ἡρέμηση
- Κύπρος Χρυσάνθης:
Δεκατρία ἀντιποιητικὰ θέματα
Λυρικός Λόγος (1934 - 67)
Καλλιγράμματα
Οἱ δίσεκτες χρονιὲς
Συμφωνία στὸν ἀέρα τῆς 9ης
τοῦ Μπετόβεν
Λυρικός Λόγος (1968 - 1979)

Ἡ ἔκκλησία δικάζομένη

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ διὰ τῶν ἐφημερίδων εὐστόχως διετύπωσε παράπονα τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι «πολλάκις τὰ κίνητρα τῆς ἐπιθέσεως δὲν εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἐκκλησία, τὴν ὁποῖαν ὑποκριτικῶς προβάλλουν ὅσοι ἐπιτίθενται, ἀλλὰ τὸ μῖσος πρὸς τὴν Ἐκκλησία», καὶ τὴν βάζουν στὸ σκαμνὶ ὡς κατηγορουμένην.

Ἡ ἐσωτερικὴ ἀλλοίωσις τῶν αἰσθημάτων σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν κατηγορούντων αὐτήν, ἀσφαλῶς τροφοδοτεῖται καὶ ἀπὸ τὰ δικά μας παραπατήματα... καὶ μοιραίως ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ Δικαστῆς ὀδηγεῖται στὸ Δικαστήριον τῆς ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ ὅτι, ὡς ΠΟΙΜΑΙΝΟΥΣΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐχάσαμε τὸν καθοδηγητικὸν ρόλον τοῦ ποιμνίου μας καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν προοπτικῆς καὶ προνοίας, φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐκκλησιασμὰ μας (2%).

Δυστυχῶς, τὰ περισσότερα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας — ἀνώτεροι κληρικοί — διακρίνονται γιὰ τὴν ἐγωιστικὴν τους κουφότητα καὶ κενολογία καὶ τὴν ἀγνοία τους γιὰ τὰ φιλοσοφικὰ ρεύματα, πού αἰσθητικῶς ἀλλοίωσαν

πολλά ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ πιστεύω τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ πάμε με ζεστὴ ἀγάπη κοντὰ του. Βλέπουμε ὅτι ἡ μορφωτικὴ καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ καὶ τῆ συγκριτικὴ καὶ ἀναλυτικὴ τὴν λογικὴ δὲν ἱκανοποιοῦνται μόνον μετὰ θρησκευτικὰ μας κηρύγματα, καὶ ζητεῖ τὰ βιώματά μας νὰ ἐπικυρώνουν τὰ «πιστεύω» μας.

Καὶ εἶναι φυσικόν, ὅταν δὲν μᾶς βρίσκουν ὅπως μᾶς περιμένουν, νὰ ἀπογοητεύωνται καὶ νὰ μᾶς πετροβολᾶνε ὡς πικρὰ δένδρα.

Πρέπει νὰ μᾶς γίνῃ ζῶσα πίστις ὅτι, πρῶτος σκοπὸς τῆς θρησκείας εἶναι νὰ βοηθᾶει τὸν ἄνθρωπο ὡς παιδί τοῦ Θεοῦ, πού παράκουσε τὴν ἐντολὴν τοῦ πατέρα του καὶ ἔχασε τὸν ἀπροβλημάτιστον ἑαυτό του, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀποστολὴν ἔχει νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴν ὀρθὴν θύρα ἐξόδου ἀπὸ τὸν πολὺ προβληματικὸν ἑαυτόν του.

Καὶ νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι, ἀπὸ τὴς Δέκα Ἐντολές, μόνον τρεῖς ὁ Θεὸς ζητεῖ γιὰ τὸν ἑαυτόν του· τὴς ἑπτὰ γιὰ τὸ παιδί του, τὸν ἄνθρωπο.

ΑἶΔ. ΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ
Ντηρβίτ, Μίσιγκαν (ΗΠΑ)

Ὁ Μέγας Βασίλειος

Ὁ Μητροπολίτης Μύρων (τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου) Χρυσόστομος, μιλώντας στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στό Φανάρι, μέ ἀναφορά στά 1600 χρόνια ἀπό τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (30 Δεκεμβρίου 378), ἐτόνισε ὅτι ὁ πράγματι μέγας ἱεράρχης τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διεκρίθη ὡς ἀσύγκριτος ἀριστοτέχνης τῆς συνδιαλλαγῆς, τῆς μετροπαθείας, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀδελφότητος, στοὺς κόλπους τοῦ διαιρεμένου χριστιανισμοῦ τῆς ἐποχῆς του. Ἡ δευτέρα Οἰκουμενική Σύνοδος (381), πού δὲν τὴν ἔζησε, ὑπῆρξε οὐσιαστικῶς ἔργον του καί ἐπεκύρωσε τὰ διδάγματά του, γιὰ τὴν πληρότητα τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ Σύνοδος ἐκεῖνη διεκήρυξε δύο βασικά στοιχεῖα: Πρῶτον, τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, καί δεύτερον, τὴν πρωτοκαθεδρία τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὸν Πάπα τῆς Ρώμης, ἀλλὰ μέ ἴσα δικαίωματα καί ἴσας τιμὰς. Καί ὁ Μητροπολίτης Μύρων κατέληξε: «Οὐδὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προστεθῇ. Ὑπάρχουν τὰ τεκμήρια τῆς ἱστορίας καί τῆς θεολογίας. Ἡ ἐπέτειος τῶν 1600 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἁγίου

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου μᾶς θέτει ἐνώπιον τῶν καθηκόντων μας. Ἄς ἀνυψώσωμεν τὰς καρδίας μας. Γένοιτο».

Ὁ θάνατος τῶν παιδιῶν

Μέ τὴν εὐκαιρία τῶν 35 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἰδρυση τοῦ ΟΗΕ, ὀργανώθηκε στό Πνευματικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν ἔκθεσις ἀφιερωμένη στό Παῖδι. Τὰ τεκμήρια πού ἐνεφανίσθησαν ἦσαν τραγικά, ἀν ὄχι τρομακτικά:

300.000.000 παιδιὰ, κάτω τῶν ἔξη ἐτῶν, ζοῦν ἀκόμα σὲ περιοχὲς ὅπου τὸ νερὸ εἶναι μολυσμένο.

100.000.000 παιδιὰ, κάτω τῶν δέκα ἐτῶν, ὑποφέρουν ἀπὸ τίς συνέπειες τῆς ἀθλίας διατροφῆς.

15.000.000 παιδιὰ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξη χωρῶν καί 5.000.000 τῶν ἀνεπτυγμένων, πεθαίνουν κάθε χρόνο.

Καί ἕμεις, θὰ μπορούσε ὁ κόσμος νὰ ἦταν καλύτερος. Ὁ γεν. γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν παγκόσμια ὀργάνωση τοῦ Παῖδιος κ. Μεγαπάνος, ἐτόνισε ὅτι:

«Ἐὰν ὅλες οἱ χώρες σταματοῦσαν, ἔστω καί γιὰ μιὰ ἡμέρα κάθε μῆνα τίς ἀγορὲς ὀπλων, θὰ ὑπῆρχαν οἱ δυνατότητες γιὰ κατωκοίνα, τροφή, νερὸ, περίθαλψη

και μόνωση σε όλα τα παιδιά της Γής...».

Δυστυχώς, δέν τό αποφασίζουν!

Ο Γαλιλαίος

Η Καθολική Έκκλησία είναι έτοιμη να παραδεχτεί επίσημα, ότι ή Γή περιστεφεται: γύρω από τόν Ήλιο. Ύστερα από καθυστέρηση 347 χρόνων, τό Βατικανό αποφάσισε ν' άνοίξει: τό φάκελλο του «αίρετικού» Γαλιλαίου, πού πρώτος υποστήριξε — και καταδικάστηκε γι' αυτό — ότι ή Γή δέν είναι τό ακίνητο κέντρο του σύμπαντος, αλλά κινείται περι τόν ήλιο.

Η άπόφαση πάρθηκε ύστερα από προσωπική έπιθυμία του Πάπα Ιωάννη Παύλου, του οποίου ένας Πολωνός συμπατριώτης, ο Κοπέρνικος, ήταν ο πρώτος άστρονόμος της Αναγεννήσεως, πού υποστήριξε ότι ή Γή δέν είναι: ακίνητη. Τή μαθηματική άπέδειξη της θέσεως αυτής έδωσε ο Γαλιλαίος.

Η πρωτοβουλία άνήκει σ' έναν Γάλλο κληρικό, τόν Ντομινίκ Ντυμπάρλ, ο οποίος, από τας αρχάς του 1960, ήγήθη έστρατείας για τήν άποκατάσταση του Γαλιλαίου.

Κατά τών ισοβίων

Στό Ίνστιτούτο Γκαίτε Άθηνών έγινε συζήτηση μεταξύ Έλλήνων και Γερμανών νομικών, έναντίον της ποινής τών ισοβίων δεσμών. Ο καθηγητής Γύργκεν Μπάουμαν είπε ότι: ο άγώνας για τόν έξανθρωπισμό του ποινικού

δικαίου δέν σταμάτησε με τήν κατάργηση της θανατικής ποινής. Και άρχισε άγώνας για τήν κατάργηση και της έπομένης ποινής, τών ισοβίων δεσμών. Και τό 1977, τό Όμοσπονδιακό Δικαστήριο της Γερμανίας διετύπωσε τήν υπόδειξη, ότι ο καταδικασθείς «πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να έχει: μιá συγκεκριμένη και πραγματοποιήσιμη ευκαιρία να ξανακερδίσει κάποια μέρα τήν έλευθερία του».

Τήν υπόδειξη αυτή φαίνεται πως υλοποιεί τώρα ή γερμανική κυβέρνηση με τό σχέδιο του 19ου ποινικού τροποποιητικού νόμου, σύμφωνα με τό όποιο, μετά κράτηση 15 έτών πρέπει να έξετάζεται αυτόματα, εάν ο κρατούμενος μπορεί να άπολυθεί υπό δοκιμασία για τό υπόλοιπο της ποινής τών ισοβίων. Όλα δείχνουν, συνεπώς, πως στη Γερμανία, ή νομική σκέψη, έτσι ή άλλως, μπήκε στο δρόμο πού στο τέλος του έχει τήν κατάργηση και της ισόβιας στέρησης της έλευθερίας.

Από τήν έλληνική πλευρά, οι κ.κ. Γ. Α. Μαγκάκης, Σπ. Πλασκοβίτης και Δ. Άνδρουλάκης, υπεστήριξαν τήν ιδέα, αν και προσέθεσαν ότι στην Ελλάδα υπάρχει ή δυνατότης της μετατροπής τών ισοβίων δεσμών μετά τα πρόσκαρα τών 15 - 20 έτών.

Τό ένστικτο τών ζώων

Οι έπιστήμονες ασχολούνται με τό μυστήριο του προσανατολισμού τών ζώων. Αναφέρεται ότι, πριν από έπτά χρόνια, μιá γάτα Άγ-

κύρας διέτρεξε 135 χιλιόμετρα, σέ πενήντα μέρες, γιά νά ξαναβρεί τούς κυρίους της. Τò 1974 χρειάστηκαν τρία χρόνια στή γάτα Κίρι γιά νά γυρίσει σπίτι της, 70 χιλιόμετρα από τò μέρος πού δρισκόταν. Τò 1977, μιὰ άλλη γάτα διέτρεξε απόσταση 100 χιλιόμετρων μέσα σέ δεκαοχτώ μῆνες.

Όμως, αὐτά τὰ ρεκόρ εἶναι πιό συνηθισμένα σέ σκύλους. Στίς ἀρχές τοῦ χρόνου, ὁ Λώσον, ἕνας τετράχρονος σκύλος, δέν δίστασε μπροστά στά 270 χιλιόμετρα, πού χωρίζουν τò Πα - ντέ - Καλαί, ὅπου τὸν εἶχαν ἀφήσει ἀπό τò Βάλ - ντ' Ουάζ, ὅπου κατοικοῦσε ὁ νεαρός κύριός του.

«Μιὰ ἔρευνα 100 χιλιόμετρων δέν ἔχει τίποτα τὸ ἐκπληκτικὸ γιά ἕνα σκύλο ἢ γιά μιὰ γάτα», λέει ὁ Δρ. Ρουσαλέ - Μπλάν...

«Οἱ μέτριες ἀποστάσεις τοποθετοῦνται γύρω στά 400 χιλιόμετρα. Τò ρεκόρ γιά τούς σκύλους ἀνήκει σέ ἕνα ζῶο πού διέσχισε τὸ ἦμισυ τῶν ΗΠΑ, δηλαδή περισσότερο ἀπὸ 2.000 χιλιόμετρα».

«Δέν εἴμαστε ἱκανοὶ πρὸς τὸ παρόν νά καταδείξουμε ἐπιστημονικά, πῶς αὐτά τὰ ζῶα καταφέρνουν νά ξαναβροῦν τὸ δρόμο τους», λέει ὁ Δρ. Κλέν. «Πρόκειται γιά ἕνα συνδυασμὸ τῶν αἰσθήσεων».

«Ἡ πρώτη ὑπόθεσις εἶναι αὐτὸ πού ὀνομάζουμε ἔνστικτο», προσθέτει ὁ Δρ Κλέν. «Υπάρχει σέ μεγάλη ἰσχύ σέ κάθε ζωντανὸ ὄν. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει χάσει κάθε τέτοιου εἶδους ξεχωριστὴ ἱκανότητα, πού ἐκδηλώνεται μὲ τὴν αἰσθησι, τοῦ προσανατολισμοῦ.

Γιά μᾶς τίποτα πιά δέν εἶναι καθαρὰ «ὀρατό», ἀλλὰ δέν εἶναι τὸ ἴδιο γιά τὸ σκύλο πού «μωρίζεται» π.χ. ἕνα ἐπερχόμενο θάνατο καὶ ἀρχίζει νά σὺρλιάζει. Θυμᾶμαι μιὰ τηλεοπτικὴ ἐκπομπή, στὴν ὁποία ἔπρεπε ν' ἀνακαλύψει τὸν ἐνοχο γιά μιὰ δολοφονία. Ὁ σκύλος μου, ξαπλωμένος στά πόδια μου, ἀρχισε νά γουλιάζει κάθε φορά πού ἐμφανίζοταν στὴν ὀθόνη ὁ «καλὸς» τοῦ ἔργου, τὸν ὁποῖο κανένας δέν ὑποψιαζόταν καὶ ὁ ὁποῖος ἀπεκαλύπτετο ὅτι ἦταν ὁ δολοφόνος».

Ζωολογικὸς Κήπος

Ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Χωροταξίας, Οἰκισμοῦ καὶ Περιβάλλοντος ἐξηγγέληθη ὅτι θὰ μελετηθῇ ἡ ἴδρυσις ζωολογικοῦ κήπου στὴν Ἀθήνα.

«Δέν εἶναι δυνατό, ἔλεγε χαρακτηριστικὰ ὁ κ. Πλυτᾶς, νά εἰσέρχεται ἡ χώρα μας στὴν Ε.Ο.Κ., καὶ νά εἶναι ἡ μοναδικὴ εὐρωπαϊκὴ χώρα, πού δέν ἔχει ἕνα μεγάλο καὶ ἄρτια ὀργανωμένο ζωολογικὸ κήπο. Τὰ ἔξοδα συντήρησής του, βέβαια, θὰ εἶναι μεγάλα, ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ του στόχου θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ἀποζημίωσις».

Ὁ χώρος ἔχει ἤδη βρεθεῖ. Εἶναι μιὰ μεγάλη δημόσια ἔκτασις, 1.000 στρεμμάτων, στὴν Αὐλώνα, πρὸς τὴ Θήβα, κοντὰ στίς σιδηροδρομικὰ γραμμές, γιά νά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα προσπέλασης μὲ τὸ τραῖνο. Ἡ ἔκτασις ἀνήκει στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας. Εἶναι ὅμως ἀμφίβολο κατὰ πόσο τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας εἶναι δια-

τεθειμένο να την παραχωρήσει: για το σκοπό αυτό.

Παραψυχολογία και Μετενσάρκωσις

Ο διευθυντής της 'Επιστημονικής 'Εταιρίας Ραδιοτεχνικής 'Ηλεκτρονικής και Διαδικάσεων, 'Ακαδημαϊκός, ψυχολόγος 'Αλεξάντρ Γκεόργκιεβιτς Σπίρκιν, σε συνέντευξη που έδωσε στην μοσχολίτικη εφημερίδα «Τρούντ», έκανε μερικές έντυπωσιακές ανακοινώσεις για έρευνες στο βιολογικό πεδίο, που περισσότερο από ένα χρόνο πραγματοποιούσε με ό-μάδα επιστημόνων.

Προσκομίζοντας αποδείξεις ύπαρξης του βιολογικού πεδίου, ανέφερε ότι υπάρχει επιστημονικό όργανο, που λέγεται φωτοηλεκτρικός πολλαπλασιαστής, το οποίο καταγράφει τη βιολογική ενέργεια του πεδίου της υπερευαισθησίας. "Ένα υπερευαίσθητο άτομο, με τη δύναμη της θέλησής του, μπορεί ν' αυξήσει την ενέργεια του βιολογικού του πεδίου, ακόμη και να την εξαπλασιάσει.

«Τά φυτά δίνουν κι εκείνα σήματα για την κατάστασή τους, με τη βοήθεια του βιολογικού πεδίου, τόνισε. "Αν π.χ. ένας άνθρωπος, που ακτινοβολεί ενέργεια από τα δάκτυλα των χειρών του, την διοχετεύσει στους σπόρους των φασολιών, τά φυτά θά μεγαλώσουν πιο γρήγορα από άλλα που δέν ακτινοβολήθηκαν. Μπορούμε λοιπόν μ' αυτό τον τρόπο να «ενισχύσουμε», δη: μόνο τους σπόρους, αλλά και το

νερό, κι ύστερα, ποτίζοντας τά ενισχυμένα φυτά με ενισχυμένο νερό, νάχουμε και τά αντίστοιχα αποτελέσματα. Τά φυτά γίνονται πιο εύχυμα, πιο πράσινα, και δέν μαραίνονται, ώσπου να πιάσουν οι γερές παγωνιές».

«Ο υπερευαίσθητος είναι ίκανός, συνεχίζει ο Σπίρκιν, να διαγνώσει μια άρρωστια από κοντά ή μακριά και μάλιστα, βλέποντας μια φωτογραφία, ένα σκίτσο ή ένα γλυπτό που απεικονίζει τον άρρωστο. Είναι γνωστή ή περίπτωση του υπερευαίσθητου Βλαντιμίρ Σαμόνοφ, που παρατηρώντας μια γύψινη μάσκα - αντίγραφο του προσώπου του ανθρωπολόγου καθηγητή Ντεμπέτς διαπίστωσε: «Ο θάνατος μπήκε από τ' αυτιά». Και πραγματικά, ο καθηγητής είχε πεθάνει από ωτίτιδα».

Στην αρχαία Αίγυπτο, την πίστη στην μετενσάρκωση μαρτυρούν τά αποσπάσματα του «Τρισμέγιστου». Ο 'Ηρόδοτος αναφέρει ότι οι Αιγύπτιοι ήταν ο πρώτος λαός που πρότεινε τη θεωρία της επαναγέννησης και το «βιβλίο των νεκρών», που οι ειδικοί αποδίδουν σε μια χρονολογία ακόμα πιο μεταγενέστερη του Μάνη, του πρώτου ιστορικού βασιλιά της Αιγύπτου (4.777 π.Χ.), κάνει σαφές ότι ή πίστη στη μετενσάρκωση ήταν ή βάση της αρχαίας Αιγυπτιακής θρησκείας.

Πολλοί από τους νεώτερους φιλοσόφου, όπως ο Χιούμ, ο Γκαίτε, ο Λέτσιγκ, ο Σοπενάουερ κ. ά., είχαν υιοθετήσει την ιδέα της μετενσάρκωσης, είτε είχαν εκδηλώσει ζωηρό ενδιαφέρον γι' αυτή.

Ἡ ἀπόδειξις τῆς μετενάρκω-
σης πειραματικὰ δὲν εἶναι δυνα-
τή. Ἄν καὶ ἔχουν γίνῃ ἀκαρπες
προσπάθειες ἀπὸ τοὺς παραψυχο-
λόγους Θούλες καὶ Γούντ. Ὁ κα-
θηγητὴς τῆς ἰατρικῆς σχολῆς
Νευρολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς
τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιργινίας
Στήβενσον, ὁ ὁποῖος μελέτησε ἐ-

κατοντάδες περιπτώσεις μετεν-
σάρκωσης ἀπ' ὅλο τὸν κόσμον, ξε-
χώρισε μὲ ἀυστηρὰ ἐπιστημονι-
κὰ κριτήρια ἐλάχιστες ἀπὸ αὐ-
τές, τίς ὁποῖες καὶ δημοσίευσε.
Χαρακτηριστικὴ περίπτωσις ἀνά-
μεσά τους ἀποτελεῖ αὐτὴ τῆς
Σάντα Ντέβι.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Τὸ περιοδικὸ ἐλευθέρας σκέψεως

“ Ι Λ Ι Σ Ο Σ , ,

Δ/νσις Δραγατσανίου 6, τ. 122, τηλ. 324.6837, ὥραι 9-1

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ ἔτος 1956

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1981

ΔΡΑΧΜΕΣ 300

Οἱ τόμοι 1956 - 1970 ἔχουν ἐξαντληθεῖ.

Ἔχουν ὅμως ἐκδοθῆ ἐπιλογαὶ περιεχομένων τόμων, ὡς ἑξῆς:

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1956 - 1958

» » » » 1959 - 1961

» » » » τετραετίας 1962 - 1965

Θὰ ἐκδοθῆ προσεχῶς τόμος ἐπιλογῆς πενταετίας 1966 - 1970

Ἐκαστος τόμος ἐπιλογῆς χρυσόδετος δρχ. 250

διὰ τοὺς συνδρομητὰς τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» μόνον δρχ. 200

Οἱ τόμοι 1971 - 1976, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 150

» » 1977 - 1979, » » δρχ. 200

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς, πλὴν Σαββάτου, 9 - 12.30 π.μ. Τηλ. Γραφείων: 3246-837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαί μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεῦχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνώστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀναστ. Ἀσημακίδης, Ταξιαρχῶν 18, Καλαμάκι

Μιχ. Δέτσης, Φυλῆς 272, Ἀθήναι

Ροβ. Δορκοφίκης, Ἀμφιτρίτης 28, Π. Φάληρο

Μ. Κόντερ, Γρυπάρη 22, Ν. Ψυχικὸ
Δ. Μπακαφοῦκας, Χαοσκόπου 4, Καλλιθέα

Ἀρ. Ρωμαῖος, Ραιδεστοῦ 20, Πειραιεὺς

Σκ. Συριώτης, Γυμνασιάρχης,
Poste - Restante, Ὁμόνοια

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Πασχ. Ἀγγελόπουλος, Μ. Ἀλεξάνδρου 2, Θεσσαλονίκη

Ἄγγ. Ἀνοστασιάδης, Βενιζέλου 19, Καβάλα

Θεόδ. Βέης, Ἴονικὴ - Λαϊκὴ Τράπεζα, Βόλος

Γιάν. Γκούμας, Ἐγνατίας 86, Θεσσαλονίκη

Νικ. Δρούγκας, Καρπενησίου 73, Λαμία

Φρ. Καπότσης, Ἄλμυροῦ 10, Βόλος

Χαρ. Παῖσιδης, Ἡπείρου 10, Δράμα

Δημ. Παντούδης, Ἀντιγόνου 18, Δράμα

Βασ. Παπαδόπουλος, Δ. Ἀκρίτα 9, Ἡράκλειον

Ἄθ. Γκουζίνης, Κομμινῶν 13, Καβάλα

Γ. Χαριτάκης, ΕΤΕ, Σελίνου 82, Χανιά

Ἀναστ. Τρόντζος, Ἀγ. Θεοδώρων 8, Θεσσαλονίκη

G. Petrakakis, Λωζάνη, Ἑλβετίας

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ

ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Στυλ. Καλός, Ἀθήναι
Χρυσ. Μπεκιάρης, Ἀθήναι
Ἄρ.στ. Παπαδάκης, Ἀθήναι
Μαρ. Παπαναργύρου, Θεσ/νίκη
Γ. Στεργιόπουλος, Λαμία

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ὁ κ. Πέτρος Γράβιγγερ ὑπὲρ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας ἐν Ἑλλάδι δρχ. 2.000 εἰς μὴμην Βάσου Κριμπα.

Ὁ κ. Ν. Ροδιάδης ὑπὲρ τῆς Στέγης τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας ἐν Ἑλλάδι δρχ. 1.000.

Ὁ κ. Ἄνδρ. Λ. Παπανδρέου ἀπέστειλε συνδρομὴν 1980 εἰς τὸν ἸΛΙΣΟΝ δρχ. 1.000.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

(Μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Σαρ. Παυλέας: Ἀλεκτροφωνία καὶ Ἀρχαῖκὸ μείδιμα, Θεσσαλονίκη 1980

Ἄλεξ. Λιαροπούλου: Ὀλίγη Λιθὰς (ποιήματα), Ἀθήνα 1977

'Ιδιοκτήτης: 'Εκδόσεις «'Ιλι-
σός» Συν. Π.Ε., Δραγατσάνιου
6. 'Εκδότης - Διευθυντής: Κω-
στής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. 'Εθνικής Τραπεζής 3,
Φιλοθέη, Προϊστάμ. Τυπογρα-
φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
Σία, Κερατσινίου 72, Τ.Τ.
209-Τηλ. 5224728.
Τιμή τεύχους δρχ. 60
'Αθήναι, Νοέμ. - Δεκέμ. 1980

'Ελλη Ρόζου: Georges Morin.
«'Εν άρχῆ», Ποίηση 1980

'Αγγελος Καρούσος: Ποιήματα —
Κάδρα, 'Αθήνα 1980

Γιάννης Κοντοπίδης: Συμβιβασμοί
καί μη (ποίηση), 'Αθήνα 1980

Νίκος Βάζας: Σέ τρείς διαστάσεις,
Πύργος 1980

Ρούλα Παπαδημητρίου: Στή δοξα-
σμένη τῆς Μακεδονίας ἄρα...
(Μυθιστόρημα), Θεσ/νίκη 1980

'Ηλίας Σιμποπουλος: Σημαφόροι
(ποίημα), 'Αθήνα 1980

Σταύρος Βεσαρδάνης: 'Ολίγα (Αί-
σχύλος - Σοφοκλής - Εὐριπίδης),
Βόλος 1980

Κώστας Παπαπάνος: Σάν ἔφευγαν
οἱ πελαγοῖ (διηγήματα), 'Αθή-
να 1980

Θαλής Ρηγορίδης: Τὸ Διαστημό-
πλοιο (Συμφωνική Μπαλάντα),
Στίχοι 2.222, Ρώμη

'Ιω. Βασιλείου: Κορινθιά καί μα-
κρινά ταξίδια. Βιβλιοπωλείον
«'Εστία 1980

Δημ. Κλειδάς: Κρήνη (Τσεσμές)
(Ποίηση), 'Αθήνα 1980

Ζάχος Σαμολαδάς: Γιά τὴν πνευ-
ματική μας ἀποστολή, Θεσσαλο-
νίκη 1980

Πετρούλα Παναγιωτίδη: Τὰ τρα-
γούδια μου, 'Αθήνα 1980

'Αριστείδης Ν. Οίχαλιώτης: Στὴν
ἀτραπὸ τῆς αὐτογνωσίας (Τὸ πε-
ρὶ ψυχῆς θέμα), 'Αθήνα 1980

Δέσπ. Πατρινοῦ: Στὴ θύελλα (Μυ-
θιστόρημα), 'Αθήνα 1980

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Κρίκος ('Ιούν. - Αὐγ., Σεπτ. - 'Οκτ.)
'Ανοιχτοί 'Ορίζοντες ('Ιούν.-'Ιούλ.-
Αὐγ.)

'Ο Κόσμος τῆς Ψυχῆς ('Ιούλ.-Αὐγ.)

Κρητική 'Εστία ('Ιούλ. - Αὐγ.)

Φιλολογική Κύπρος 1979 — Διε-
θνές ἔτος παιδιοῦ

Σμύρνα ('Ιούλ. - Σεπτ.)

Προβλήματα ἐκκλησιαστικῶν κοινω-
νικῶν ('Ιούλ. - Σεπτ.)

Βωμὸς Τέχνης ('Ιούλ.-Αὐγ., Σεπτ.-
'Οκτ.)

Τριφυλιακή 'Εστία (Αὐγ. - 'Οκτ.)

'Ηπειρωτική 'Εστία (Αὐγ. - Σεπτ.)

Σταθμοί (Αὐγ., Σεπτ., 'Οκτ.)

Περιοδικὸ 'Ελληνίδων Βορ. Ἑλλά-
δος (Αὐγ., Σεπτ.)

'Ισραηλινὰ Νέα (Σεπτ.)

Χρονικά (Σεπτ., 'Οκτ., Νοέμ.)

Σύγχρονη Σκέψη (Σεπτ., 'Οκτ.)

Πνευματικὴ Κύπρος ('Οκτ.)

'Ο Φυσιολάτρης (Σεπτ. - 'Οκτ.,
Νοέμ. - Δεκ.)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ «'ΙΛΙΣΟΥ»

'Αλεξανδρούπολις: 'Ελ. Γιαννώτας

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλής

'Ηράκλειον: Λ. Κουντής

Θεσσαλονίκη: Εὐ. Φαράς

'Ιωάννινα: Μιχ. Πραπίδης

Καβάλα: Πέτρος Φραγκίδης

Καλαμάτα: Π. Γκλεγκλές

Κέρκυρα: Κ. 'Αγίους

Κομοτινή: 'Ιω. Σαμουρκασιδης

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: Βασ. Παπαζήσης

Μυτιλήνη: Αρ. 'Αρμουνας

Πάτρα: 'Αθ. Κοντοσάκις

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου

Χανιά: Βασ. Σπυριδάκης

'Αμμόχωστος: 'Ανδρ. Τσόκκος

Λεμεσός: 'Αντ. Στυλιανού

Λευκωσία: 'Αχ. Ζαβαλλῆς, Π. Δε-
κατηρῆς

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

'Ισταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΤΟΥΣ 1980

	Σελίς
Ι. Κ. Αϊλιανός: Στους Δελφούς	211
» Βραυρόν και Βραυρονία "Αρτεμις	322
Ίω. Βασιλείου: Έσπερινός στον "Αθω	361
Β. Γ. Βιτσαξής: Σύγχρονη Ίνδική Ποίηση	205
Παν. Βλαχόπουλος: Οί έχθροι τής Ήρενας	235
Paul Brunton: Αήλωσις πίστεως	232
Άντ. Γαλανάκη - Βουρέζκη: Ζωντανή Άνυπαρξία, Ήδρα σοφή	154
Ζάνος Γουγουτάς: Η άποστολή τής Θρησκείας	57
» Η εκκλησία δικαζόμενη	374
Θαλής Γρηγορόπουλος: Δημήτριος Άλ. Ίωαννίδης	327
Κώστας Θεμιστοκλέους: Ο Άριστοτέλης ως βιολόγος	94
Άιμ. Ίβου: Ύπατία, ή μεγάλη Άλεξανδρινή φιλόσοφος	20
» Ο αιώνιος Μεσσίας	83
Γ. Καρφομένος: Το θαΐμα, στή Φύση και στήν ιστορία	51
» Ο ρόλος τής Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο	85
» «Κάτω τó πρέπει—Ζήτω τó θέλω»	233
Βασ. Καραμαλίζης: Κοσμολογικά Μελετήματα	256
Νιζ. Καρβούνης: Η χαρά τής δημιουργίας	104
» Εΐδολα και Πραγματικότητα	251
J. Coats: Η ζωή συνεχΐζει μετά θάνατο;	166
» Έπιστολή ύποδοχής νέων Μελών τής Θ. Ε.	178
» Πρακτική Θεοσοφία	181
» "Ας άκοΐμε τή Φύση. . .	225
Τρ. Κοτσαμάνης: Ομιλία στο Ρόταρν	55
Γ. Α. Κουκουβίνος: Ο Μυστικισμός	98
Είρ. Κωνσταντακοπούλου - Πολύδωρα: Μορφές	262
Λούλα Κωνσταντινίδου: Προσευχή, κατόπιν έορτής	84
Εΐφη Λαγοπούλου - Άποστολίδου: Προσφορά	82
» Η άνημποριά μου	191
Κωστής Μελισσαρόπουλος (Επιλογή): Ο Κρισναμούρτι για	
» τόν Διαλογισμό	193, 238, 310
» Άπό όσα είπε ό Γκαουτάμα Βούδδας	329
» Άπό όσα είπε ό Λάο - Τσέ	303
Παν. Μπελούσης: . . .Οίς οΐν οΐτω δέδοται και οίς μή. . .	135
Radhā. I. Μπαρνιέ (μετ. Άιμ. Ίβου), Έναρκτήριος όμιλία της	351
"Αντα Μπρούμη: Η Θεία Γέννησις	297
Ίσιμ. Νίσκου: Η Μπαγκαβάδ Γΐτα και ή διδασκαλία του	

	Κρύσινα	114
Ἄ. Α. Παπανδρέου:	Ἡ λεηλασία τῆς συνειδήσεως	58
»	Συμπόσιο μὲ τοὺς ὑακίνθους	108
Ζαχ. Παπαντωνίου:	Σεφενάδα στὸ παράθυρο τοῦ σοφοῦ	191
Kishor Pareki:	Πλωτῖνος ὁ Μυστικὸς	331
Σαρ. Παυλῆας:	Πέντε ποιήματα	18
»	Τὸ σύμπαν εἶναι γελαστό, Τὰ ἔπιπλα	88
»	Συρματοπλέγματα	154
»	Ἀπολογία τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὸ κόνειον τοῦ Σωκράτη	227
»	Τὸ τέλειο ἰσόπλευρο τρίγωνο	321
Χρ. Ριζόπουλος:	Τὰ Νέα Βιβλία	139, 276
Sonia Ritchmond:	Ἡ ἀξία τῆς σιγῆς	15
Will Ross:	Ἐλευθερία... τώρα;	128
Γ. Σιέττος:	Συκοφάντης—συκοφαντία	65
Εὐ. Σταυμάτης:	Πυθαγόρεια	9
»	Συμβολισμοὶ τῶν Πυθαγορείων	155
Ραμπ. Ταγκόρ:	Στὸ διάβα τῶν αἰῶνων...	165
»	Τὸ τραγούδι μου	263
Τέννyson:	Ὅλες οἱ σκέψεις καὶ ὄλες οἱ δοξασίες	16
Μπρ. Τόμσον:	Πνευματικὴ ἐνέργεια	69
Κώστας καὶ Ἰσιμήνη Τσέλλου:	Λήση	81

Διὰ φ ο ρ α

Ἡ «Ἡμέρα τοῦ Ἄντυα»	7
Παναγυρισμὸς Ἐπετείου α' ἐκδρομῆς Ἀρχιεπίκου Ὁμίλου	59
Λάο - Τσέ: Ἀδίασε τὸν ἑαυτό σου...	13
Ἀκτίνες τῶν ἀρχαίων Γραφῶν	14
Ἡ ἔνδον Ἀτλαντὶς	17
Πτώμα «ἐξωγήνιου» κάπου στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση;	91
Ὁ Χένρυ Φορντ καὶ ἡ Μετενσάρκωσις	237
Τὸ ἔμβλημα τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας	111
Ποιητικὴ Ἀνθολογία ΙΔΙΣΟΤ	
Β. Βιτσαξῆς, Φ. Βέη, Σπ. Παπαδαντώνης, Ἀλ. Δήμου,	
Π. Παναγιωτίδη	34
Α. Κωνσταντινίδου, Τ. Σάντας, Στ. Δρυώτης, Π. Παναγιωτίδη	248
Δημ. Ζαδές, Ν. Κοντοῦ, Α. Κωνσταντινίδης, Τ. Σάντας,	
Γ. Κωφωμένος, Μ. Παρασκευᾶ	339
Ἀφιέρωμα στὴν παγκόσμιον ἡμέραν τῶν ζώων	265
Ἐπίκαιρα	39
Ἀποκόμματα:	
Ε. Π. Παπανούτσου, Χρ. Φιλιππίδη, Σπ. Ἀλεξίου, Οἰκου-	

μενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου	48
Ἀπόφασις Ἀνωτάτου Δικαστηρίου γὰ τὸ θέμα τῶν Ἑβραίων	131
Οἱ ὀμιλίαι τοῦ Κρισηναμοῦρτι, Μεταβίβασις σκέψεως, Ἡ Μετεμψύχωση	344
Ποιητικὲς Συλλογὲς πὸν ἔλαβε ὁ ΙΛΙΣΟΣ	367
Νεχρολογίαι:	
Νικ. Βαρβιάνης	296
Dr John Coats	5
Dr Jean Raymond	358
Χρονικά	71, 145, 218, 286, 375
Μεταξὺ μας	78, 151, 222, 295, 380

Ἐκυκλοφόρησε :

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΚΑΙ

ΜΕΓΑΛΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἀρχ. 250

Βιβλία Krishnamurti

Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (Ἐκδ. 1966)	50
Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμοῦρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)	150
Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς — 1953	150
Ἐλευθερία — ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος — 1954	280
Στοχασμοὶ πᾶνω στὴ ζωὴ (Α' σειρά) — 1956	250
Στοχασμοὶ πᾶνω στὴ ζωὴ (Β' σειρά) — 1958	250
Στοχασμοὶ πᾶνω στὴ ζωὴ (Γ' σειρά) — 1960	350
Ὅμιλιες στὴν Εὐρώπη — 1967	250
Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ — 1970	200
Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς — 1970	200
Τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ — 1971	200
Τὰ πρῶτα βήματα τῆς μάθησης — 1975	280

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

Συνδρομὴ 1981 δρχ. 300 ἔξωτερικοῦ \$ 10
ἀεροπορικῶς \$ 15

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουσιν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Γ' Τετραετίας 1962—1965

ἕκαστον πρὸς δρχ. 200 ἀντὶ δρχ. 250

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1981 εἶναι δρχ. 300

Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸ \$ 10.

Ἀεροπορικῶς \$ 15.

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ
ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν — ὄχι μὲ ἐντολὴν — ἐπ'
ὀνόματι Κωστῆ Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6,
Ἀθήνας 122.

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΚΟΝΤΙΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΙΝΑ
ΤΑΞΙΔΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ, Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΥΝ. Α. Ε.